

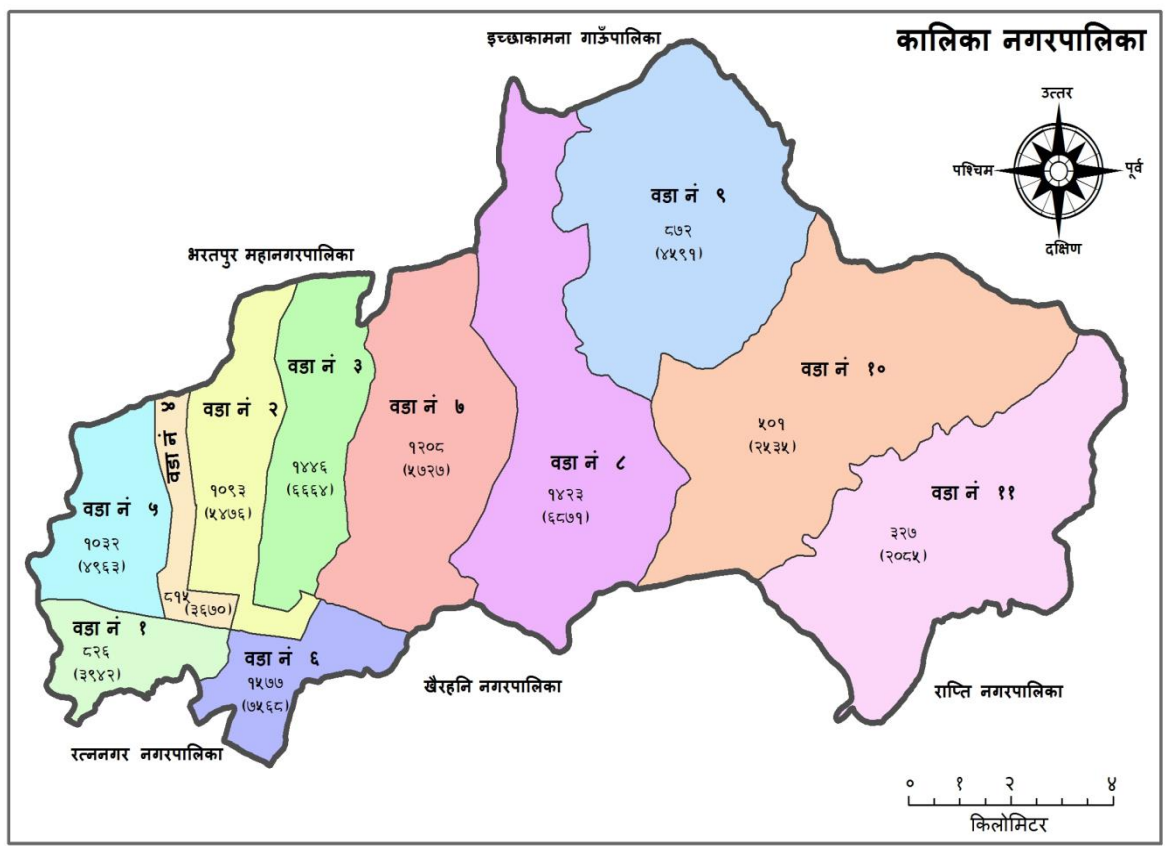
विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८

Disaster and Climate Resilience Plan, 2021

तथा

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७८

Disaster Preparedness and Response Plan, 2021

कालिका नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
बागमती प्रदेश
चितवन

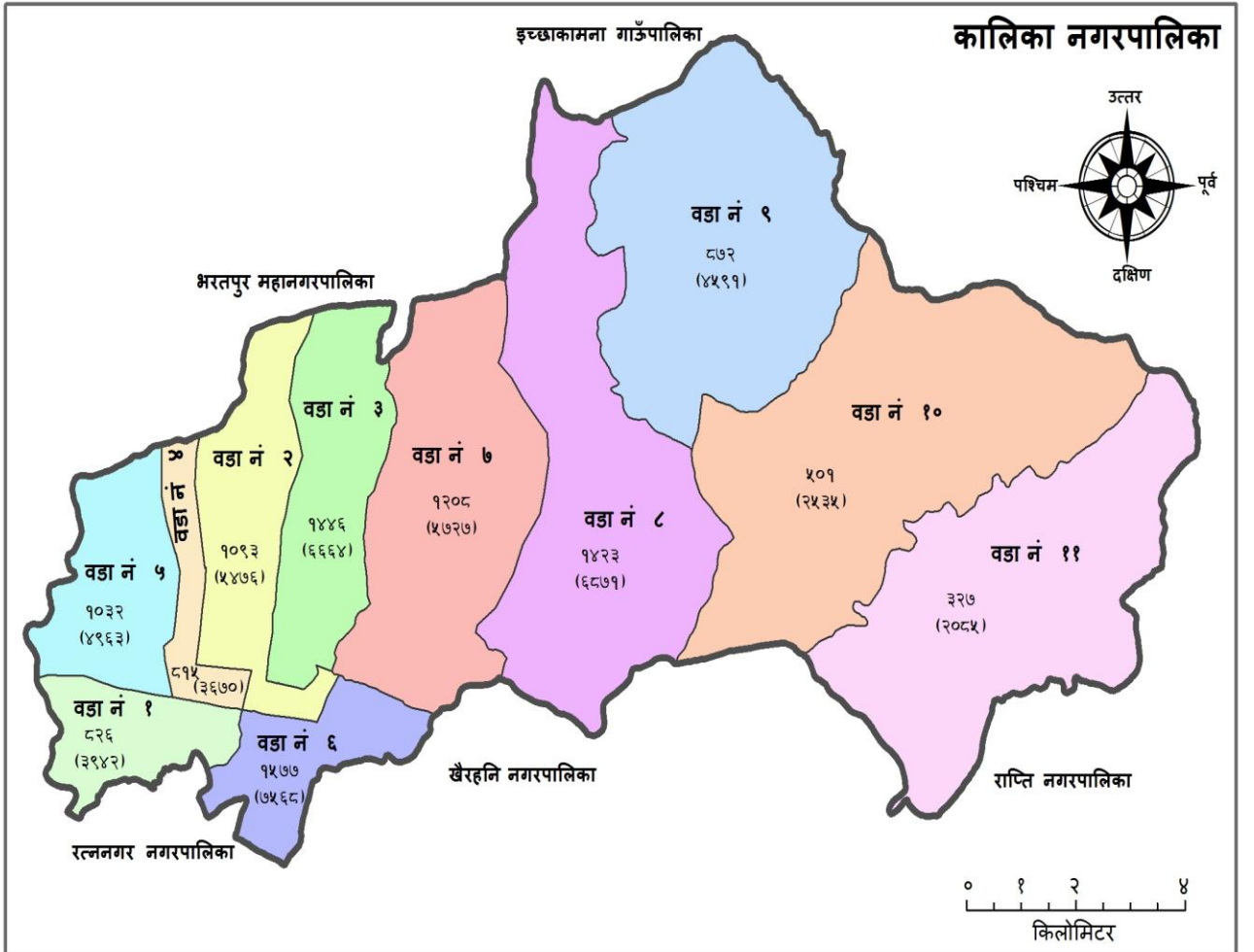
विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८

Disaster and Climate Resilience Plan, 2021

तथा

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७८

Disaster Preparedness and Response Plan, 2021

कालिका नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
बागमती प्रदेश
चितवन

दस्तावेज: विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८, कालिका नगरपालिका, चितवन

निर्माण निर्देशिका: स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ र मस्यौदाको रूपमा रहेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७७ ।

सर्वाधिकार: कालिका नगरपालिका, बागमती प्रदेश, चितवन ।

प्राविधिक सहयोग: एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र (ADPC/APP II) र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र, नेपाल

सम्पादन: श्री प्रकास पौडेल, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, कालिका नगरपालिका ।

योजना तयारी: कालिका नगरपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा यो योजना तर्जुमाका लागि विपद् व्यवस्थापन शाखाले नगरपालिका अन्य शाखा र सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी कार्य सञ्चालन गरेको छ । यो योजना नगरपालिकाका विषयगत शाखाहरू, वडा कार्यालयहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू र निजी क्षेत्र समेतको संलग्नतामा एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र (ADPC/APP II) र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र, नेपालको प्राविधिक सहयोगमा तयार गरिएको छ ।

शुभकामना

समृद्धिका लागी जनसहभागिता भन्ने आदर्श वाक्यांशका साथ नगरपालिकाको साझा भावना र चाहनालाई पूरा गर्न सबै पक्षको सहभागितामा कालिका नगरपालिकाले विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न लागेको अवसरमा समग्र नगरवासी र निर्वाचित स्थानीय सरकारको रूपमा रहनुभएका सबै नगरकार्यपालिका पदाधिकारीहरू प्रति हार्दिक बधाई दिन चाहन्छु ।

समाज परिवर्तनका संवाहक नेपाली जनक्रान्ति अर्थात संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई आजको अभुतपूर्व उचाईमा पुर्याउन २००७ सालको क्रान्ति २०४६ सालको जनआन्दोलन १० वर्षे जनयुद्ध २०६२/०६३ को जनआन्दोलनका साथै जनस्तरबाट भए गरेका सबै जनसंघर्षबाट जनचाहना अनुरूपको संविधानको निर्माण भएपछि नागरिकहरूको भावना र चाहना पूरा गर्न संघीयताको महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेको स्थानीय सरकार र स्थानीय सरकार सञ्चालनका लागी आधारभूत आधारशीला तयार भएको गौरवपूर्ण अवसरलाई योजनाबद्ध कार्यान्वयन गरी सिद्ध गर्न गरिएको प्रयासका क्रममा लाग्नु हुने सहयोगी मन तथा कृयाशीलता प्रति आभार र धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

स्थानीय सरकार सञ्चालनको छोटो अवधिमा संघीयताको महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेको स्थानीय सरकारले हाम्रो नगर र राम्रो नगरको नारालाई कार्यबाट नै सिद्ध गर्न कालिका नगरपालिकाले विपद् उत्थानशीलताका लागि योजनाबद्ध विकास र सुशासनको सुस्पष्ट दृष्टिकोण सहित चितवन जिल्लामा नै अग्रणी देखिएको छ । यो योजना नगरको विपद् न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलित विकासलाई मूर्तरूप दिन कोसेढुङ्गा सावित हुनाका साथै अध्ययन तथा खोजकर्तालाई समेत महत्वपूर्ण स्वअध्ययन सामग्री हुनेमा विश्वस्त रहेको छु । कालिका नगरपालिकालाई विपद्बाट सुरक्षित र उत्थानशील बनाउन तयार गरिएको यो योजना निर्माणमा जुटेका सबै सहयोगी हातहरू एकसाथ यसको सफल कार्यान्वयनमा समेत सहभागी भई नगर र नगरवासीको भावना र चाहना पूरा गर्ने अपेक्षा सहित शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

मिति:

.....
(कृष्णकुमार डल्लाकोटी)
जिल्ला समन्वय समिति भरतपुर
चितवन

शुभकामना

प्रकोपका घटना र यसबाट प्रभावित मानिसको सङ्ख्या दिनानुदिन बृद्धि भैरहेको तथ्य विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानहरूबाट पुष्टि भइसकेको छ । विपद् पश्चातको उद्धार र राहतका कार्यमा बढी केन्द्रित रहेको विपद् व्यवस्थापन नेपालको सम्बिधान २०७२, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ निर्माण भइ लागु भएपछि विपद् व्यवस्थापनका सबै चरणमा तीनै तहका सरकारले तोकिए अनुसारको भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै आइरहेको सन्दर्भमा यस नगरपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योगना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागु गरेर नगरको विपद् उत्थानशीलतामा नयाँ आयाम थपेको छ ।

नगरस्तरमा योजनाबद्ध रूपमा विपद् व्यवस्थापनका क्रियकलापहरू सञ्चालन हुँदै गएमा अवश्य पनि विपद्का कारण हुने जनधनको क्षति र विपद्पश्चात उद्धार र राहतमा गरिने खर्चमा उलेख्य रूपमा कमी आउने र विपद् उत्थानशीलता अभिवृद्धि समेत हुन्छ । विपद् एक जटिल विषय र भयावह अवस्था हो र यसको व्यवस्थापनका लागी विभिन्न निकायहरूसँग समन्वय अपरिहार्य छ । यो योजनाले नगरस्तरमा कार्यरत विभिन्न निकायहरूको समन्वय, सहकार्य र साझेदारीलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्षेत्रमा एकीकृत अवधारणालाई प्रष्ट पारेकोछ । सबै क्षेत्रको सहभागितामा निर्मित यस योजनाको कार्यान्वयन र यस अनुरुपका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नगर तथा वडास्तरमा क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यकता अनुसार सहयोग मिल्ने अपेक्षा गर्दछु ।

विपद्को अत्यधिक प्रभाव विकासको प्रतिफलबाट बञ्चित तथा सिमान्तीकृत वर्ग, महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र समुदायमा पर्ने हुन्छ । विशेषगरी, सङ्कटासन्न समुदायलाई निर्णायक भूमिकामा आवद्ध गरेर विपद् र जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरण गर्दै जोखिमसँग जुझ्नसक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू पनि प्रस्तुत योजनामा समावेश भएको छ । कालिका नगरपालिकाले सबै क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहभागितामा निर्माण गरेको यस योजनाले चितवन जिल्लाका अन्य पालिकाहरू लगायत सबै पालिकाहरूलाई समेत सहयोगी हुने अपेक्षा गरेको छु । अन्त्यमा यस योजना निर्माण गरेकोमा कालिका नगरपालिकालाई बधाई र योजना निर्माण प्रक्रियामा संलग्न सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि शुभकामना दिन चाहन्छु ।

मिति:

.....
प्रमुख जिल्ला अधिकारी
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भरतपुर चितवन

मेरो भनाई

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीयता लागु गरी निर्वाचनका माध्यमबाट तीन तहको सरकार स्थापना भए पश्चात स्थानीय तहहरूलाई अधिकारसम्पन्न र विकासको प्रस्थान विन्दुको रूपमा स्थापित गरेको छ । राज्यको पुनर्संरचनासँगै स्थानीय तहको कानून एवं नीति निर्माण लगायत समग्र विकासको जिम्मेवारी स्थानीय तहमा आएको छ । स्थानीय तहहरूका लागि यो एक ऐतिहासिक अवसर पनि हो र यस अवसरको सदुपयोग गरेर समग्र नगरको सकारात्मक रूपान्तरण हाम्रो दायित्व, जिम्मेवारी र कर्तव्य हो । यो कर्तव्यलाई योजनाबद्ध ढङ्गले पूरा गर्न र विपद् उत्थानशील नगर निर्माणका लागि कालिका नगरपालिकाले जनसहभागितामा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यन्वयन गर्न लागेको अवसरमा मलाई गौरवको अनुभूति भएको छ । योजना निर्माण आफैमा एउटा जटिल प्रक्रिया हो । त्यसमा पनि उन्नत समाजको सपनालाई सार्थक बनाउने दीर्घकालीन योजना बनाउनु झनै जटिल विषय हो । जटिल हुँदाहुँदै पनि बाटो नपहिल्याई गन्तव्यमा पुग्ने सफलता प्रस हुँदैन भन्ने ठहर गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखी नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू थालनी भएका छन् ।

कालिका नगरपालिकालाई जिल्लाकै उत्कृष्ट विपद् उत्थानशील नगरको रूपमा विकास गर्न यहाँका नागरिकहरूको दक्षता तथा क्षमतामा अभिवृद्धि गरी सामाजिक तथा आर्थिक विकासका नयाँ अवसरहरू सिर्जना गर्नुका साथै जनसहभागितामा विपद् व्यवस्थापन तथा उत्थानशील विकासका मध्यमले नागरिकको गुणस्तरीय जीवन सुनिश्चितताका लागि यो योजना नगरको दीर्घकालीन लक्ष्यको रूपमा रहेको कृषि, पर्यटन तथा भौतिक पूर्वाधार विकासका सम्भावनालाई अभियानको रूपमा अगाडि लैजान सहयोगी दस्तावेजको रूपमा निर्माण भएको छ ।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका व्यवस्थाको सदुपयोग गर्दै, स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र साधनहरूको समुचित व्यवस्थापन र सदुपयोग गरी समुदायमा आधारित संघसंस्थाहरू, गैरसरकारी संघसंस्थाहरू, व्यापारिक प्रतिष्ठानहरू, निजी संघसंस्था, विकास समझेदारहरू, छिमेकी स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँग समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमा कालिका नगरपालिकाको सुन्दर र सुरक्षित भविष्यको सुनिश्चितता गर्ने दृढ अठोटका साथ योजनाबद्ध तवरबाट कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न यो योजना कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजना निर्माणमा प्राविधिक तथा लेखन कार्यमा सहयोग गर्ने एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र तथा राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र, नेपाल र अनवरत रूपमा खटिई योजना तयारीलाई अन्तिम चरणमा पुर्याउने भूमिका निर्वाह गर्ने योजना तर्जुमा समितिका साथीहरूका साथै वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख श्री प्रकाश पौडेल प्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

क्षेत्रगत विकास योजना निर्माण प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई मुलप्रवाहीकरण गरी उत्थानशील विकास प्रवर्द्धनका लागि कालिका नगरपालिकाको नेतृत्वमा तर्जुमा भएको यो योजना तयारीको क्रममा व्यवस्थापन गर्नुहुने स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा समितिका संयोजक तथा नगर उपप्रमुख कमला देवी भट्टराई, वडा अध्यक्षज्यूहरू एवं कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, नगरपालिकाका कर्मचारीहरू, वडास्तरमा जोखिम लेखाजोखा तथा तथ्याङ्क सङ्कलनमा सहजीकरण गर्नुहुने राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र, नेपालका विज्ञ समूहहरू र महत्वपूर्ण जानकारी र सुझावहरू प्रदान गर्नु हुने समुदाय र सरोकारवालाहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । मलाई पूर्ण आशा र विश्वास छ, कालिका नगरपालिकाको प्रथम नगर प्रमुखका हैसियतले यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका योजना र कार्यक्रमको माध्यमबाट भविष्यमा प्रकृति, प्रवृत्ति र विपत्तिको त्रिकोणात्मक संयोजनका माध्यमबाट उत्थानशील विकास प्रवर्द्धन भई सफल, सफल र सक्षम नगरपालिकाको रूपमा स्थापित भएको हुनेछ । पुनः यो योजना निर्माणमा सहयोगी मन तथा क्रियशील सबैप्रति धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

धन्यवाद ।

मिति: २०७८ ... गते

खुमनारायण श्रेष्ठ
नगर प्रमुख
कालिका नगरपालिका, चितवन

कृतज्ञता ज्ञापन

कालिका नगरपालिकामा बाढी सडक दुर्घटना, भुकम्प, आगलागी, पहिरो, खडेरी, वन्यजन्तुको आक्रमण. महामारी, हावाहुरी, असिना तथा चट्याङ जस्ता प्रकोपका घटनाले वर्षेनी जनधनको क्षति गर्ने गरेको छ । यस पालिकामा रहेका थाङखोला, वुङखोला, भालु खोला, कयर खोला, मझुवा खोला, मुल खोला, अजिङगरे खोला, चुहार खोला, शक्ति खोला, सिन्ती खोला, टुंगुटी खोला, सनफर्याङ खोला, देउजर खोला, मझुवाङ खोला, पाङमाराङ खोला, हर्था खोला, मैवाङ खोला, दुमाङ्गिङ खोला, मझुवाङ खोला, जेङवाङ खोला, लालीवाङ खोला, होङ्गलिङ खोला, सेत्ती खोला तथा अन्य खहरे खोल्साहरू र सिँचाइ कुलोहरूले वर्षातको समयमा मानवीय क्षति गर्नुका साथै घर संरचनाहरूमा क्षति पुर्याइरहेको छ । यसका साथै खेतीयोग्य जमिन कटान, डुवान र खेतीबाली नष्ट गरी ठुलो मात्रामा आर्थिक नोकसानी गरिरहेको छ । यस पालिकाको पहाडी क्षेत्रमा पहिरोको जोखिम र वन क्षेत्रमा वन्यजन्तुले बालीनाली क्षति गर्ने समस्या समेत रहेको छ ।

यी प्रकोपका कारण सिर्जित समस्या तथा प्रभावलाई न्यून गरी जनधनको क्षति कम गर्न यस पालिकाले विगतमा जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ । पालिकाभित्र रहेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई व्यवस्थित र योजनावद्ध रूपमा अगाडी बढाउनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को प्रावधान अनुसार कालिका नगरपालिकाको नेतृत्वमा एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र नेपालको प्राविधिक सहयोगमा यस पालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना संयुक्त रूपमा तर्जुमा गरेको छ । यस योजनाले पालिका क्षेत्रगत विकास योजना निर्माण प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई मुलप्रवाहीकरण गर्दै वार्षिक बजेटमा समाहित गरी जोखिम न्यूनीकरण कार्यमा सघाउ पुर्याउने छ । अतः यस योजनाले कालिका नगरपालिकालाई उत्थानशील नगरपालिका बनाउन सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु ।

यो योजना निर्माणका क्रममा आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र नेपाल र यसमा खटिने विज्ञ टोलीलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै योजना निर्माणका क्रममा लागिपर्नुहुने वडाअध्यक्षज्यूहरू, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, वडाका जनप्रतिनिधिहरू, पालिकाका वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख, अन्य कर्मचारीहरू र सरोकारवाला निकायहरू सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यस योजनाको पूर्ण कार्यान्वयनको प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

कमला देवी भट्टराई

उप प्रमुख

कालिका नगरपालिका, चितवन

दुई शब्द

चितवन जिल्लामा अवस्थित कालिका नगरपालिका विपद् जोखिमको दृष्टिले उच्च जोखिममा रहेको छ । यहाँ वर्षेनी आइरहने बाढी, पहिरो, आगलागी, हावाहुरी, असिना तथा चट्याड जस्ता प्रकोपका घटना लगायत भुकम्प, सडक दुर्घटना, खडेरी, वन्यजन्तुको आक्रमण, महामारी, जस्ता अचानक हुने प्रकोपका घटनाले मानवीय क्षति गर्नुका साथै ठूलो मात्रामा आर्थिक नोक्सानी गरिरहेको छ । विपद्का दृष्टिले यो नगरपालिका उच्च संकटासन्न रहेको तथ्य यस योजना निर्माणका क्रममा गरिएको जोखिम विश्लेषण र विगतमा विपद्ले पुर्याएको क्षतिले समेत प्रष्ट पारेको छ ।

नेपालको संविधान २०७२ ले विपद् व्यवस्थापनका लागि प्रदान गरेको अधिकार तथा जिम्मेवारी र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले निर्दिष्ट गरेको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारको स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ । यसका साथै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद-३, दफा ११(२) 'न' मा स्थानीय सरकारको विपद् सम्बन्धी अधिकार र गर्नुपर्ने कार्यक्षेत्रहरूको स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ । यस सन्दर्भमा कालिका नगरपालिकामा रहेको विपद्को जोखिम कम गरी उत्थानशील विकास अवधारणा अनुरूप क्षेत्रगत विकास योजना निर्माण प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गर्न र विपद्लाई प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । यस योजनाले कालिका नगरपालिकामा विपद्का कारण भईरहेको क्षति कम गरी उत्थानशील नगरपालिका बनाउन सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु ।

यो योजना निर्माणका क्रममा आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र नेपाल एवम् योजना तर्जुमाका क्रममा महत्वपूर्ण सुझाव सल्लाह प्रदान गर्नुहुने नगरपालिकाका सम्बन्धित शाखा प्रमुखहरू र सरोकारवाला निकायहरू सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

धन्यवाद ।

अच्युतराज रेग्मी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
कालिका नगरपालिका, चितवन

Abbreviation

Short Form	Full Form	Nepali
CCA	Climate Change Adaptation	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन
CCCM	Camp Coordination and Camp Management	क्याम्प समन्वय तथा व्यवस्थापन
CDCRP	Community Disaster and Climate Resilience Plan	सामुदायिक विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
CDPRC	Community Disaster Preparedness and Response Committee	सामुदायिक विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति
DDMC	District Disaster Management Committee	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
DDMP	District Disaster Management Plan	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना
DEOC	District Emergency Operation Centre	जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan	विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना
DRRMA	Disaster Risk Reduction and Management Act 2018	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
DRRMEC	Disaster Risk Reduction and Management Executive Committee	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
DRRMNC	Disaster Risk Reduction and Management National Council	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
DTO	District Technical Office	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
DUDBC	Department of Urban Development and Building Construction	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग
FCHV	Female Community Health Volunteer	समुदायमा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका
GBV	Gender Based Violence	लैंगिकमा आधारित हिंसा
HFA	Hygo Framework Approach	ह्योगो कार्यसंरचना
IEC	Information, Education and communication	सूचना, शिक्षा र सञ्चार
IRA	Initial Rapid Assessment	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
LEOC	Local Emergency Operation Centre	स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilience Plan	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
LDMC	Local Disaster Management Committee	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
NCRA	Natural Calamity Relief Act 2039	दैवी प्रकोप उद्धार ऐन २०३९
NDRF	National Disaster Response Framework	राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यसंरचना
NDRRMA	National Disaster Risk Reduction and Management Authority	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
NEOC	National Emergency Operation Centre	राष्ट्रिय आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
NEWS	National Early Warning System	राष्ट्रिय पूर्वसूचना प्रणाली
NFRI	Non Food Relief Items	गैर खाद्य सामग्री
NRCS	Nepal Red Cross Society	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
NSDRM	National Strategy for Disaster Risk Management	विपद् जोखिमव्यवस्थापनकालागि राष्ट्रिय रणनीति
MIRA	Multi Cluster Initial Rapid Assessment	बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
PDMC	Province Disaster Management Council	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
PDMEC	Province Disaster Management Executive Committee	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
PEOC	Province Emergency Operation Centre	प्रदेश आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
PRA	Participatory Rural Appraisal	सहभागितात्मक लेखाजोखा मूल्यांकन
RRA	Rapid Rural Appraisal	द्रुत लेखाजोखा मूल्यांकन
RRT	Rapid Response Team	द्रुतप्रतिकार्य समूह

WDPRC

Ward Disaster Preparedness and
Response Committee

वडास्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति

विषय सूची

खण्ड एक: परिचय.....	१
१. योजनाको परिचय.....	१
१.१ उद्देश्य	१
१.२ कालिका नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको सीमा	२
१.३ योजना निर्माणका मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था	२
१.४ योजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया	४
१.५ योजनाको लक्षित समूह	६
१.६ कालिका नगरपालिकाको सामान्य परिचय.....	६
१.६.१ नगरपालिकाको संक्षिप्त विवरण	७
१.६.२ जनसङ्ख्या तथा अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण	८
१.६.३ उमेर अनुसारको जनसंख्या	८
१.६.४ नगर क्षेत्रको हावापानी	९
१.६.५ जलवायुको अवस्था.....	९
१.६.६ प्राकृतिक स्रोत.....	९
१.६.७ पेसा तथा रोजगारी	१०
१.६.८ यातायात तथा सञ्चार	१०
१.६.९ स्थानीय चाडपर्व.....	१०
१.७ जलवायु परिवर्तन र विपद्का जोखिम.....	१०
१.८ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमका असरहरू	११
१.८.१ मानवीय क्षति.....	११
१.८.२ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमका कारण प्रभावित क्षेत्रहरू.....	१२
१.९ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम बारे सूचना	२२
१.९.१ जलवायु परिवर्तनका परिदृश्यहरू र त्यसका प्रत्यक्ष असरहरू	२२
१.९.२ सम्मुखता	२५
१.९.३ संकटासन्नता (Vulnerability)	२६
१.९.४ जोखिम नक्साङ्कन	२८
खण्ड दुई: जोखिम पहिचानका विधिहरू.....	३०
२. विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम पहिचानका विधिहरू	३०
२.१ समस्या तथा जोखिम विश्लेषण	३०
२.२ कारण तथा प्रभाव विश्लेषण	३०
२.३ ऐतिहासिक समय रेखा	३०
२.४ वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो	३०
२.५ धरातलीय हिडाई	३०
खण्ड तीन: राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र तथा कार्यहरू	३१
३. राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना प्राथमिकताका क्षेत्र सम्बन्धी विषयहरू.....	३१
३.१ प्रकोपबारे बुझाई	३१
३.१.१ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति	३१
३.१.२ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिहरूमा गरिएका सुदृढीकरणका प्रयासहरू	३२
३.१.३ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिमा भएका मुख्य कमी कमजोरीहरू	३२
३.१.४ विपद् उत्थानशीलता बृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिमका जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजनिक लगानी.....	३२

३.१.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनका लागि समर्पित योजना तथा कार्यक्रमहरूमा लगानी.....	३३
३.१.६ विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलन एकीकृत गरिएका योजनाहरूका लागि लगानी	३३
३.१.७ प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुर्नलाभ.....	३३
३.१.८ हालको क्षमता.....	३४
३.१.९ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति.....	३५
३.१.१०. कमी कमजोरीहरू/सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू.....	३५
३.२ स्थानीय तहको क्षमता.....	३६
३.२.१ नगरपालिकाले पहिचान गरेर प्राथमिकतामा राखेका क्षमता अभिवृद्धिका तालिमहरू	३६
३.२.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी नगरपालिकाले कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि योजना.....	३७
खण्ड चार: समस्या, प्राथमिकता र योजना	३८
४. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनको प्रभावका कारण देखिएका समस्याहरू	३८
४.१ नीतिगत संस्थागत सुदृढीकरण.....	३८
४.२ सूचना व्यवस्थापन र सम्प्रेषण.....	३८
४.३ निकायगत समन्वय	३८
४.४ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकास अवधारणाको मुलप्रवाहीकरण	३८
४.५ भौतिक पूर्वाधार.....	३८
४.६ प्राकृतिक स्रोत सम्पदा तथा जलाधार व्यवस्थापन.....	३९
४.७ विपद् उत्थानशील कृषि विकास.....	३९
४.८ विपद् उत्थानशील स्वास्थ्य सेवा.....	३९
४.९ विपद् उत्थानशील शिक्षा.....	३९
४.१० विपद् व्यवस्थापनमा लैगिक तथा समावेशीकरण	३९
४.११ विपद् प्रतिकार्य.....	३९
४.१२ आपतकालीन पूर्वतयारी योजना नरहेको	४०
४.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरू	४०
खण्ड पाँच: समस्या, प्राथमिकता र योजना	४१
५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक प्राथमिकताका आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका क्रियाकलापहरू	४१
५.१. विपद् जोखिमबारे बुझाई.....	४१
५.१.१ बहूविपद् जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन र सम्प्रेषण.....	४१
५.१.२ विपद् जोखिम सूचना प्रणाली र ज्ञान व्यवस्थापन	४२
५.२ विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिको विकास.....	४४
५.२.१ संस्थागत र समन्वय संयन्त्र विकास एवं सुदृढीकरण	४४
५.२.२ समावेशी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन.....	४६
५.३ विपद् जोखिम संवेदनशील लगानी प्रवर्द्धन.....	४७
५.३.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक र निजी लगानी प्रवर्द्धन	४७
५.३.२ विपद् जोखिम हस्तान्तरण	५०
५.३.३ समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापनमा लगानी प्रवर्द्धन	५१
५.४ प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी	५२
५.४.१ प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि सुदृढ विपद् पूर्वतयारी.....	५२
५.४.२ विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास	५४

५.४.३ . “अझ राम्रो र बलियो निर्माण ” अवधारणा अनुरूप सिहत पुनर्निर्माण र पुनःस्थापना.....	५५
खण्ड: ६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना:	५७
६.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) परिचय.....	५७
६.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य.....	५७
६.३ विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू.....	५७
६.४ विषयगत समितिहरूको विपद् व्यवस्थापनको लागि पूर्वतयारीका कृत्याकलापहरू	५७
६.४.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	५७
६.४.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र विषयगत क्षेत्र	६१
६.४.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र.....	६२
६.४.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	६४
६.४.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र.....	६६
६.४.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	६७
६.४.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र	६९
६.४.८ शीघ्रपुनर्लाभ क्षेत्र	७१
६.५ कोभिड-१९ लगायतका महामारी, बाढी तथा आगलागीको प्रतिकार्य योजना	७३
६.५.१ महामारी	७३
६.५.२ बाढी	७४
६.५.३ आगलागी	७८
परिच्छेद सात: बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा	८२
७.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था.....	८२
७.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता	८३
७.३ बन्दोबस्ती सामग्रीको आंकलन.....	८६
७.३.१ गैर-खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल	८७
७.३.२ मानवीय सहायता स्थल	८७
७.४ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत.....	८७
खण्ड आठ: विविध	८९
८.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन	८९
८.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य.....	८९
८.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना.....	८९
८.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू.....	८९
८.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन	९०
८.३.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना	९१
८.४ सन्दर्भ सामग्रीहरू	९२
अनुसूची	९३

खण्ड एक: परिचय

१. योजनाको परिचय

कालिका नगरपालिकामा विपदबाट हुनसक्ने क्षति घटाउनको लागि विकास योजना सञ्चालन गर्दा विपद्सम्बद्ध जोखिम घटाउन र नयाँ जोखिम उत्पन्न हुन नदिई विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकासका निमित्त यो योजना तयार गरिएको छ । यस योजनाले नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका मौजुदा विपद्जन्य जोखिम र जलवायु परिवर्तनका असर घटाएर दिगो, भरपर्दो, प्रतिफलदायी र सुरक्षित विकास प्रक्रियालाई प्रोत्साहित गर्नेछ । नगरपालिकामा सञ्चालन हुने विषयगत विकास क्षेत्रमा जोखिम पहिचान गरी न्यूनीकरण गर्ने, जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न दक्षता विकास गर्ने कार्यमा यस योजनाले मार्गदर्शनका रूपमा सहयोग गर्नेछ । तसर्थ, विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्दै जोखिम घटाउने र विपद् भईहालेमा प्रभावित व्यक्ति तथा परिवारको उद्धार, प्राथमिक उपचार तथा आवश्यक आपतकालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा मानव जीवन र जीविकोपार्जनका साधन तथा सम्पत्ति^१ को संरक्षणका कार्य गर्न नगरपालिकाका जिम्मेवार विभाग, शाखा, वडा कार्यालयहरू र समुदायका प्रतिनिधिहरूबीच जिम्मेवारी बाँडफाँड गरिएको योजनाबद्ध खाका नै स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना हो । यो योजना विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीतिका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक रणनीतिक कार्ययोजनाले मार्गदर्शन गरेको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको विकासमा आधारित अवधारणा अनुरूप तर्जुमा गरिएको छ ।

१.१ उद्देश्य

सम्भावित विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम कम गर्न, विपदको समयमा आपतकालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपदपछि पुनःस्थापना तथा पुननिर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, जिम्मेवारी तथा बजेटसहितको योजना नै कालिका नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना हो । यस योजनाको उद्देश्य निम्न वमोजिम हुनेछन् :

- विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिमको बुझाईको विकास गर्दै जोखिम न्यूनीकरणको काममा समुदायको अगुवाई सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनको नीतिगत कामहरूलाई स्थानीयकरण गर्न संस्थागत सुदृढीकरण र शासकीय संयन्त्र निर्माणको सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनको काममा गै.स.स, नागरिक समाज तथा निजी क्षेत्रको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ।
- विपद् जोखिम पहिचान र न्यूनीकरण कार्यमा प्रभावित समुदायसहितको समावेशी नेतृत्व विकासमा सहयोग गर्ने ।
- स्थानीय तहको विकास योजनालाई लैगिक तथा समावेशी सहितको विपद् उत्थानशील बनाउने ।
- विपद् प्रतिकार्यको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मापदण्डहरूलाई स्थानीयकरण गर्ने ।
- विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (NSDRM) को लक्ष हासिल गर्न योगदान गर्ने ।
- बहुप्रकोप जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका कामहरूलाई विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- दिगो र उत्थानशील विकासका माध्यमबाट गरिबी घटाउने कार्यमा योगदान गर्दै विपदबाट नगरवासीहरूको जीउधनको सुरक्षा गर्ने ।
- नगरको विकास निर्माणको कामहरूलाई दिगो र उत्थानशील बनाउने ।

सम्पत्ति^१ मानवीय सम्पत्ति, प्राकृतिक सम्पत्ति, सामाजिक सम्पत्ति, भौतिक सम्पत्ति र आर्थिक सम्पत्ति

१.२ कालिका नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको सीमा

यो योजना तर्जुमा गर्दा देखिएका केही सीमाहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्

- विभिन्न विपद्हरूबाट हुने क्षतिलाई सिमित स्रोत र साधनबाट पूर्ण रूपमा अन्त्य गर्न चुनौतिपूर्ण रहेको छ ।
- यो योजना विगतमा घटेका विपद्का घटनाहरू, स्थानीयस्तरमा उपलब्ध जानकारी तथा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाहरूका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी बुझाई र अवधारणाहरूमा आधारित भै तयार गरिएको छ। प्राकृतिक तथा मानवीय कारणबाट भविष्यमा हुनसक्ने विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपहरूको विश्लेषण, बढा स्तरको जोखिम विश्लेषण, विपद् सम्बन्धमा नेपालको वैधानिक अभिलेखहरू र कालिका नगरपालिकाको प्रोफाइलको आधारमा तयार गरिएको छ ।
- यो योजना अन्तरगत तर्जुमा गरिएका गतिविधिहरू नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने आधारभूत कार्यहरूका साथै नगरको दिगो विकास तथा विपद् उत्थानशीलता अभिवृद्धिका लागि क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई मूलप्रवाहीकरण कार्यमा केन्द्रित गरिएको छ । तथापी कार्यान्वयनका लागि बढी मात्रामा बाह्य स्रोत परिचालन गर्नु पर्ने र जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहसम्म समन्वय र सहकार्य गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ।

१.३ योजनानिर्माणका मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था

नेपाल बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शीतलहर र हिमताल विस्फोट, हिमपहिरो तथा विनाशकारी भूकम्पको जोखिममा रहेको मुलुक हो । जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष प्रभाव खासगरी जीविकोपार्जन, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप, मानव स्वास्थ्य र ग्रामीण बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा देखा पर्ने थालेको यथार्थलाई राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ मा जनाएको पाइन्छ । जलवायु परिवर्तनसँगै विपद्का घटनाहरू बढ्दै गएका र निरन्तर दोहोरिरहने क्रम बढेको छ । जलवायु परिवर्तन एवं विपद्का कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा प्रतिकूल असर परेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् । यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरू, साधन स्रोतको पहुँचमा कमी र प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित समुदाय बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेका छन् ।

जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असर नेपाल र नेपालजस्ता अति कम विकसित एवं विकासोन्मुख देशहरूमा धेरै परिरहेको छ । नेपाल विश्वका १९८ मलुकमध्ये भूकम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं, पानी जन्य विपद्का दृष्टिले ३०औं स्थानमा रहेको छ ।^२ त्यसैगरी नेपाल जलवायु परिवर्तनको प्रभावको दृष्टिले विश्वका २०५ मुलुक मध्ये चौथो जोखिमयुक्त मुलुक रहेको छ ।^३ खासगरी ग्रामीण क्षेत्रमा जीविकोपार्जनका स्रोतमा जलवायु परिवर्तनका कारणले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष दुवै प्रकारको प्रभाव पारिरहेको छ ।

जलवायु अनुकूलनका लागि नेपाल सरकारले लागू गरेको राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ कार्यान्वयन भइरहेको छ । जसले जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि प्राथमिकताका दिनुका साथै उपलब्ध बजेटको ८० प्रतिशत स्थानीय तहमै लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी जलवायु परिवर्तन समानुकूलनलाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय विकास योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्ने लक्ष्य अनुरूप वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय ढाँचा (LAPA Framework) २०६८ ल्याएको देखिन्छ । नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन्

^२ UNDP/BCPR, सन् २००४ ।

^३ जर्मन वाच, सन् २०१६ ।

२०३० सम्म) र दीर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तयारी भएको छ ।

त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विशेष महत्व दिई विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ का साथै स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८ बमोजिम योजना निर्माण, मूलप्रवाहीकरण तथा कार्यान्वयनमा जोड दिँदै आएको छ । हाल नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (परिमार्जन २०७५ सहित), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण नियमावली २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० जस्ता नीतिगत व्यवस्थाले विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउधन र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षणमा जोड दिएको छ । त्यसैगरी बागमती प्रदेशले प्रदेश विपद् व्यवस्थापन नीति २०७६, विपद् व्यवस्थापन ऐन २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रादेश रणनीतिक कार्ययोजना सन् २०२०-२०३० तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

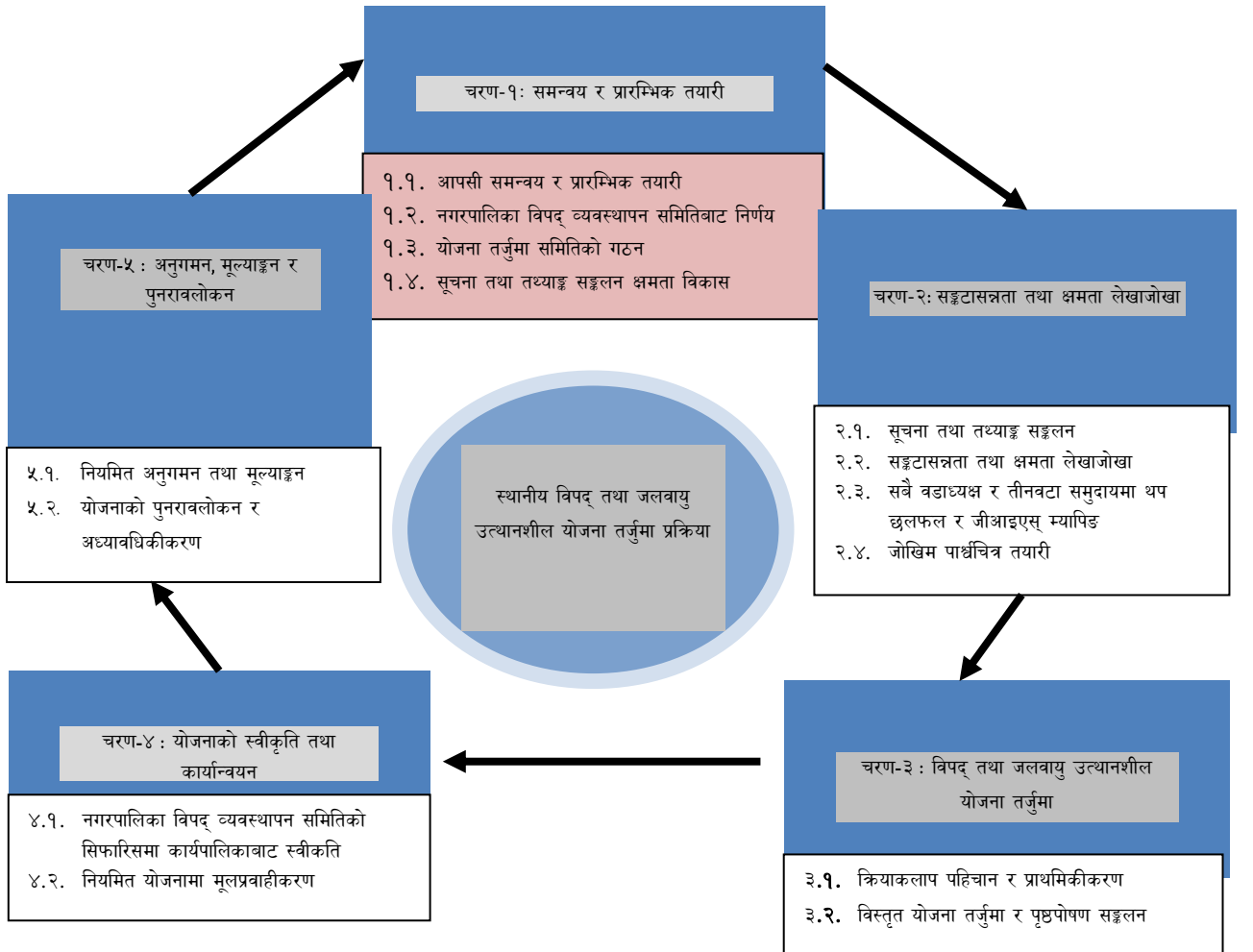
विद्यमान ऐन कानूनले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको अधिकारको प्रयोग गरी कालिका नगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५, विपद् व्यवस्थापन कोष सन्चालन कार्यविधि २०७५, जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण सिकाइ केन्द्र कार्यविधि २०७४ र नदिजन्य पदार्थ उत्खनन् ओसारपसार तथा विक्री वितरण गर्ने योजना २०७५ जारी गरिसकेको छ । यसरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय तहबाट तयार भई जारी भएका नीतिगत मार्गदर्शनका आधारमा कालिका नगरपालिकाले तयार गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई पूर्णता प्रदान गरिएको छ । यस योजना निर्माणका मार्गदर्शक सिद्धान्त निम्नानुसार रहेका छन् ।

- (क) संघ, प्रदेश र नगरपालिकाबाट लागू हुने कानून र नगरपालिकाले लागू गर्ने विकास नीति तथा कानूनी व्यवस्थालाई आधार मानिएको छ ।
- (ख) नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापनका लागि सहजीकरण, व्यवस्थापन, नियन्त्रण तथा नियमन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी नगर प्रमुखको हुने भएकाले सो जिम्मेवारी पूरा गर्न नगरपालिकाले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र वडा स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गरी परिचालन गरेको छ । यसरी हुँदै आएको संस्थागत विकासले यो योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि आधार प्रदान गरेको छ ।
- (ग) विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन संघ, प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय र वडाहरूसँगको समन्वयमा संस्थागत विकास भएको छ ।
- (घ) यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि सार्वजनिक क्षेत्र, विकास साझेदार, सरोकारवाला संघसंस्थाहरू तथा समुदाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाजको सहभागिता तथा साझेदारी अभिवृद्धिको अवधारणालाई यस योजना निर्माणको आधारस्तम्भको रूपमा लिइएको छ ।
- (ङ) आपतकालीन प्रतिकार्यका क्रममा नगरवासीको जीवन, सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन तथा उत्पादनका साधनहरू, सांस्कृतिक तथा वातावरणीय सम्पदाको रक्षा गर्दै मानव अधिकार तथा विकासको अधिकारलाई संरक्षण गर्ने अधिकारमूखी, लैंगिक तथा समावेशीकरणको अवधारणा समेत यस योजनाको निर्माणको आधार रहेको छ ।
- (च) यस योजनालाई आधार मानेर विपद्को जोखिममा रहेका समुदायको उत्थानशीलता बढाएर विपद्को सामना गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ । त्यसका लागि आपतकालीन समयमा गरिने मानवीय सहयोगका क्रममा विशेष गरी वृद्ध-वृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, महिला, बालबालिका, दीर्घरोगी र अति गरीब समुदायलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ र सेवा प्रवाहमा उनीहरूको पहुँच बढाइनेछ ।

- (छ) समावेशी विपद् व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ, र महिला तथा युवा नेतृत्वको निर्माण गरी आवश्यकता अनुसार क्षमता विकास गरिनेछ ।
- (ज) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै स्थानीय श्रोतसाधन, ज्ञान, सीप तथा श्रमलाई उपयोग गर्दै प्रविधि हस्तान्तरणलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- (झ) जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, दिगो विकास लक्ष्य, खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य सुरक्षा, विपद् ज्ञान व्यवस्थापनमा आधारित शिक्षा, वातावरण संरक्षण र विपद् उत्थानशील विकास बीच सामाजिकस्य कायम गरिनेछ ।

१.४ योजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

यो योजना तर्जुमाका क्रममा विगतमा तयार भएका योजना र ती योजना तयार गर्दा अपनाइएका प्रक्रिया समेतलाई आधार मानिएको छ । यसैगरी २०७४ सालमा खगेरी उप-जलधार क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनबाट प्राप्त अनुभवलाई समेत यो योजना तयारी प्रक्रियाको रूपमा अवलम्बन गरिएको छ ।

यस योजनाको तयारीका क्रममा निम्न ५ चरणहरू अवलम्बन गरिएको छ ।

चरण-१: समन्वय र प्रारम्भिक तयारी:

- नगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन अनुरूप नगर कार्यपालिकाबाट निर्णय भई मिति २०७५/१२/०९ मा नगरपालिका तहमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको ।
- समितिको नेतृत्वमा योजना तर्जुमा उपसमिति गठन भई आवश्यक नीतिगत निर्णयहरू गरेको ।

- नगरक्षेत्र भित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरू तथा तयार भएका कानून, नीति, मापदण्डहरूको समीक्षा गरी जोखिम लेखाजोखाको पुनरावलोकन गरिएको।
- मस्यौदा योजना तयारीको लागि नगरपालिका र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्र, नेपालको साझेदारीमा विज्ञसहितको टोली परिचालन गरिएको।
- योजना निर्माणका लागि वडा तहबाट गणकहरू परिचालन गरी संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्यांकलाई विश्लेषण गरिएको।
- नगरपालिका भित्रका वडा र समुदायबाट संकलित विपद्सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्कलाई समेत समीक्षा गरी यस योजनालाई पूर्णता प्रदान गरिएको।

चरण-२: सङ्कटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा

- मस्यौदा योजना र विश्लेषण गरिएको सूचना तथा तथ्याङ्कको त्रिकोणात्मक जाँच, स्थलगत अवलोकन र समुदाय संगको छलफलबाट योजना तयार गरिएको छ।
- तयारीका क्रममा पालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता तथा जोखिमलाई सहभागितामूलक विधिबाट परिमार्जन गरिएको छ। यसका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा नगरस्तरीय बैठक तथा कार्यशालाको आयोजना गरिएको छ।
- योजनाको अन्तिम तयारीका लागि एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र (ADPC) र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्रबाट प्राविधिक सहयोग प्राप्त भएको छ।
- नगरपालिकाको भूउपयोगको अवस्था, नदी प्रणाली, बाढी र पहिरोको जोखिम क्षेत्र पहिचानका लागि विगतमा तयार भएका भौगोलिक सूचना प्रणालीको पुनरावलोकन गर्ने र सोही अनुरूप नक्सा तयारीका काम गरिएका छन्।
- उल्लेखित विधि र प्रक्रिया पुरा गरेर नगरपालिकामा विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिमको लेखाजोखा गरी विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ।
- जोखिम पार्श्वचित्रबाट प्राप्त नतिजाबारे नगरपालिका प्रमुख, उप प्रमुख, वडाध्यक्षहरू, वडासदस्यहरू, संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू समुदायसंग छलफल गरी त्यसलाई आधिकारिकता दिने कार्य गरिएको छ।

चरण-३: विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा:

- जोखिम पार्श्वचित्रको नतिजाको आधारमा पहिचान गरिएका विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरूलाई समेटेर पालिकाको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अन्तिम रूप प्रदान गरिएको छ। यस क्रममा नगरपालिकाको क्षेत्रगत विकास योजनाको समीक्षा गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई मुलप्रवाहीकरण गरिएको छ।
- नगरपालिकाले यो योजना कार्यान्वयनका लागि अपनाउनु पर्ने नीति र रणनीति, समन्वय, संयन्त्र, उपसमितिहरूको व्यवस्था, वित्तीय व्यवस्था, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन र योजनाको पुनरावलोकनका विषयलाई समावेश गरी मस्यौदाको रूप प्रदान गरिएको छ।

चरण-४: योजनाको स्वीकृति तथा कार्यान्वयन

- उल्लिखित विधि र प्रक्रिया पुरा गरी तयार भएको योजनाको मस्यौदामाथि नगर विपद् व्यवस्थापन समिति र सरोकारवालाबीच छलफल गरी प्राप्त पृष्ठपोषण र सुझाव अनुसार तयार गरिएको छ।
- मस्यौदा योजनाको भाषा सम्पादन गरी अन्तिम तयारी पश्चात यो योजना नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

चरण- ५ अनुगमन, मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन

- यस योजना अन्तर्गतका कृयाकलापहरूको तोकिएको ढाँचामा नगरपालिकाले अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नेछ।
- अनुगमन तथा मुल्यांकनबाट प्राप्त भएका नतिजाहरूलाई नगरकार्यपालिका तथा अन्य मञ्चहरूमा सिकाइका रूपमा आदान प्रदान गरिनेछ।

१.५ योजनाको लक्षित समूह

यस योजनाको पहिलो लक्षित समूह विपद् र जलवायु परिवर्तनका कारण उच्च जोखिममा रहेका समुदाय रहेका छन् । तथापि यस योजनाले समग्र नगरपालिकालाई समेटेको हुँदा लक्षित समूहलाई निम्नअनुसार विभाजन गरिएको छः

- कालिका नगरपालिकाका ११ वटै वडाका ११,१२० घरधुरीमा बसोबास गर्ने ५४,०९२(महिला- २६,५८० र पुरुष- २७,५१२) यस योजनाका प्राथमिक लक्षित समूह हुन् ।
- साथै पहिचान भएका पालिकाका उच्च जोखिम तथा संकटासन्न क्षेत्रमा बसोबास गर्ने समुदाय, लक्षित समुदाय र पछाडी पारिएका समुदायहरू यस योजनाको प्रमुख लक्षित समूहका रूपमा रहेका छन् ।
- यस योजनाको सम्बन्ध नियमित विकास योजना, विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र, सुरक्षा निकाय, वडाका कृषि समूह, आमा समूह, युवा समूह लगायतसंग रहने हुँदा यी निकाय र समूह तथा घरपरिवार यस योजनाका लक्षित वर्गका रूपमा रहेका छन् ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि कार्यक्रम र बजेट उपलब्ध गराउने मूल निकाय भएकोले नगरपालिका यस योजनाको लक्षित निकायका रूपमा रहेको छ ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि संघीय र प्रदेश सरकारको समेत सहयोग आवश्यक पर्ने भएको हुँदा योजनाको कार्यान्वयनका लागि सहयोगीका रूपमा संघ र प्रदेश सरकारसमेत यस योजनाका लक्षित निकाय हुन् ।
- यस नगरपालिकामा सामाजिक वा अन्य विषयगत क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका वा भविष्यमा कार्य गर्न आउने दाता, गैरसरकारी संस्था र नीजि क्षेत्र समेत यस योजनाका लक्षित निकाय वा समूह रहेका छन् ।

१.६ कालिका नगरपालिकाको सामान्य परिचय

चितवनको सदरमुकाम भरतपुरदेखि उत्तर पूर्वी क्षेत्रमा पर्ने पूर्ववत् पदमपुर, जुटपानी, शक्तिखोर र सिद्धि गाउँ विकास समितिलाई समायोजन गरी बनेको कालिका नगरपालिकालाई ११ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । पहाडी र समथर भूभाग समेतको भौगोलिक विविधता भएको नगरपालिका बाग्मती प्रदेश र चितवन निर्वाचन क्षेत्र नं २ मा पर्दछ । वडा नं. ८ मा अवस्थित प्रसिद्ध कालिका मन्दिरको नामबाट नामाकरण गरिएको यस नगरपालिकाको कार्यालय हाल अस्थायी रूपमा वडा नं ६ कमलचोकमा रहेको छ । यो नगरपालिका मिश्रित जातजाति, भाषा, धर्मको सङ्गमस्थलको रूपमा परिचित रहेको छ । मध्यपहाडी, शिवालिक र तराईको समथर भूभागमा अवस्थित यस नगरपालिकाको अधिकांश भूक्षेत्र वनले ढाकेको छ । भौगोलिक हिसाबले समथर तथा केही भाग पहाडी क्षेत्र रहेको यो नगरपालिका सडक यातायातको पहुँचबाट नजिक रहेको छ ।

प्रमुख पेसा कृषि रहेको यस नगरपालिकामा धान, मकै र गहुँ जस्ता खाद्यान्न, तोरी, मसुरो तथा तरकारी जस्ता नगदेवालीको उत्पादनका लागि यहाँको माटो र हावापानी उपयुक्त रहेको छ । पछिल्लो समयमा केरा खेतीतर्फ यहाँका किसानको आकर्षण बढ्दै गएको छ । त्यसैगरी कृषकहरूको संलग्नता ब्यावसायिक पशुपंक्षिपालनमा समेत बढ्दै गएको पाइन्छ ।

तालिका १ : नगरपालिकाको पुनरसंरचना अनुसार कालिका नगरपालिकाको पुनरसंरचनाको विवरण

क्र.स	समावेश भएका साविक गाविस र नपा	केन्द्र	जनसंख्या	क्षेत्रफल वर्ग किमि	हालको वडा नं	समावेश भएका साविकका गाविस वा नपा र वडाहरू
१	कालिका नगरपालिका र सिद्धि गाविस	साविक कालिका नगरपालिका कार्यालय	४१७४२	१४९।०८	१	कालिका ८
					२	कालिका ९
					३	कालिका ११
					४	कालिका १०
					५	कालिका १२
					६	कालिका ६, ७
					७	कालिका ५
					८	कालिका ३, ४
					९	कालिका १, २
					१०	सिद्धि २, ७, ९
					११	सिद्धि १, ३, ६

स्रोत: गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय पुस्तिका, २०७६

१.६.१ नगरपालिकाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २ नगरपालिकाको संक्षिप्त विवरण

नगरपालिका/वडा	विवरण
भौगोलिक बनोट	पहाड, शिवालिक र तराई समेटिएको
वन र नदी क्षेत्र	८७.१९ वर्गकिलोमिटर (५८.४३ प्रतिशत)
कृषि क्षेत्र	६२.३० वर्गकिलोमिटर (४१.५७ प्रतिशत)
सिमाना	पूर्व - राप्ती नगरपालिका पश्चिम - भरतपुर महानगरपालिकाको वडा नं ११ स्थित जनजागृति सामुदायिक वन क्षेत्र, उत्तर - इच्छाकामना गाउँपालिका एवं धादिङ्गको बेनिघाट रोराड गाउँपालिका, दक्षिण - खैरहनी नगरपालिका र रत्ननगर नगरपालिका ।
वडा सङ्ख्या	११
घरधुरी	११,१२० (घरधुरी सर्वेक्षण २०७६)
जनसङ्ख्या	५४,०९२: (महिला - २६,५८० र पुरुष - २७,५१२) (घरधुरी सर्वेक्षण- २०७६)
शैक्षिक अवस्था	साक्षरता दर ९५ प्रतिशत (महिला ९२ प्रतिशत र पुरुष ९८ प्रतिशत)
चाडपर्व	यस नगरपालिकामा दशैं, तिहार, जितिया, तीज, होली, जनैपूर्णिमा, ल्होसार, बुद्ध जयन्ती, साउने सङ्क्रान्ति, माघे सङ्क्रान्ति आदि पर्व मनाउँछन्। यस्तै वडा नं ९, १० र ११ मा क्रिश्चियन धर्मावलम्बीको बसोबास रहेकाले क्रिसमस पर्व मनाइन्छ ।
जातीय बसोबास	ब्राह्मण, क्षत्री, तामाङ, नेवार, गुरुङ, चेपाङ आदि
प्रमुख पेशा	कृषि (प्रमुख बाली धान, मकै गहुँ तेलहन, तरकारी र केरा) पशुपालन (गाई, भैँसी, बाखा र कुखुरा)
सहायक पेशा	व्यापार, नोकरी, वैदेशिक रोजगार र ज्याला मजदुरी
प्रमुख सडक	रत्ननगर शिद्धि राजमार्ग, भोजाड- जुटपानी आदी ।
यातायात	३० प्रतिशत पक्की र बाँकी ग्राभेल तथा कच्ची
सञ्चार	नेपाल टेलिकम र एनसेलका मोबाइल सबैसँग उपलब्ध छ भने टेलिभिजन र एफ एम रेडियोसँग राम्रो पहुँच छ ।
प्रमुख नदी तथा खोलाहरू	उपजलाधार कयर र खगेरी खोला
जलवायु	उष्ण, उपोष्ण र समशितोष्ण
तापक्रम औसत र वर्षा ^४	२३.५ डिग्री सेन्टीग्रेट (न्यूनतम ५ र अधिकतम ४२) औषत वर्षा- २३४५ मिमि (अधिकतम ३१४३ र न्यूनतम २०७)

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

^४ मौसम मापन केन्द्र रामपुर ।

१.६.२ जनसङ्ख्या तथा अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

तालिका ३ जनसंख्या तथा अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

वडा नं	घरधुरी	जनसङ्ख्या				अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण				
		पुरुष	महिला	जम्मा	औषत परिवार	शारिरीक	दृष्टि विहीन	बहिरा	मनोसामाजिक	स्वर तथा बोलाई
१	८२६	१९९६	१९४६	३९४२	४.८	११	१	११	५	०
२	१०९३	२७२३	२७५३	५४७६	५.०	३३	९	२५	८	९
३	१४४६	३३९४	३२७०	६६६४	४.६	५०	१६	१८	१२	११
४	८१५	१८४१	१८२९	३६७०	४.५	१६	०	७	२	१
५	१०३२	२५३०	२४३३	४९६३	४.८	२६	७	६	१०	६
६	१५७७	३९४९	३६१९	७५६८	४.८	४०	१०	१७	८	६
७	१२०८	२८७८	२८४९	५७२७	४.७	३१	३	१०	१२	६
८	१४२३	३५२२	३३४९	६८७१	४.८	८८	२४	१४	२५	१८
९	८७२	२३७१	२२२०	४५९१	५.३	२५	१	१३	२	५
१०	५०१	१२७०	१२६५	२५३५	५.१	२८	७	४	३	१२
११	३२७	१०३८	१०४७	२०८५	६.४	२२	३	६	२	१
जम्मा	१११२०	२७५१२	२६५८०	५४०९२	५.०	३७०	८१	१३१	८९	७५
प्रतिशत		५१.९	४९.१	१००						

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

१.६.३ उमेर अनुसारको जनसंख्या

तथ्यांक अनुसार ६ वर्षमुनीका बालबालिकाहरू ७.३ प्रतिशत र ७० वर्ष माथिका वृद्धवृद्धाहरूको संख्या ४.१ प्रतिशत रहेको छ जुन विपद्को उच्च जोखिममा रहने गर्दछन् ।

तालिका ४ उमेर अनुसारको जनसंख्या विवरण

उमेर समूह	वडा नम्बर											जनसंख्या	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
५ वर्षभन्दा कम	२१९	३४०	५११	२३८	३५०	४४८	३७६	५०५	४५०	२७०	२२६	३९३२	७.३
५ वर्षदिखि ९ वर्ष	२७७	४०२	६१२	२८८	३८०	५२४	३७७	६२३	४६०	३३७	२३७	४५१८	८.३
१० वर्षदिखि १४ वर्ष	३०४	४२१	६९८	३३३	३९८	५३८	४१६	६९२	४८०	३२४	२६०	४८६४	९.०
१५ वर्षदिखि १९ वर्ष	३७५	५६२	७३१	३५५	४८१	६३७	६०२	७५३	४९९	२७४	२३०	५४९९	१०.२
१९ वर्षदिखि २४ वर्ष	४४९	५७२	७२७	३८१	५२३	७४२	६३०	७३०	५४९	२७२	२२४	५७९९	१०.७
२५ वर्षदिखि २९ वर्ष	४३१	५७६	६९३	३९३	५०३	८७८	६४५	७१०	४८७	२१२	२११	५७३९	१०.६
३० वर्षदिखि ३४ वर्ष	३५०	४८३	५८६	३३७	४६४	६६०	५००	५३८	२९५	१६८	११२	४४९३	८.३
३५ वर्षदिखि ३९ वर्ष	३४५	४९१	५१४	३४६	४१६	६७०	४५५	४७६	२६६	१५१	१३०	४२६०	७.९
४० वर्षदिखि ४४ वर्ष	२३५	३६३	३८१	२३१	३१५	५०६	३५५	४०२	२४२	१२१	८७	३२३८	६.०
४५ वर्षदिखि ४९ वर्ष	२४०	३२८	३०४	१९८	२६७	४५०	३०९	३३५	२१८	११२	९१	२८५२	५.३
५० वर्षदिखि ५४ वर्ष	१८८	२१३	२३५	१५२	१९१	३९७	२५०	३१४	१८४	९०	६१	२२७५	४.२
५५ वर्षदिखि ५९ वर्ष	१४८	१७१	१७७	१०६	१७०	३०१	२५२	१७८	१२४	३५	५४	१७१६	३.२
६० वर्षदिखि ६४ वर्ष	११७	१५६	१५०	१०१	१६७	२४०	१७५	१५६	१०१	५२	४४	१४५९	२.७
६५ वर्षदिखि ६९ वर्ष	१०१	१५१	१२८	९१	१३५	१९४	११८	१५८	७९	३५	३९	१२२९	२.३
७० वर्षभन्दा बढि	१६३	२४७	२१७	१२०	२०३	३८३	२६७	३०१	१५७	८२	७९	२२१९	४.१
जम्मा	३९४२	५४७६	६६६४	३६७०	४९६३	७५६८	५७२७	६८७१	४५९१	२५३५	२०८५	५४०९२	

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

१.६.४ नगर क्षेत्रको हावापानी

कालिका नगरपालिका २७.१० डिग्री देखि २७.१५ डिग्री उत्तरी अक्षांश र ८३.१० डिग्री देखि ८३.४१ डिग्री पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ । कूल १४९.०८ वर्ग किमी क्षेत्रफल रहेको यस नगरपालिकाका ११ वटा वडाको अवस्थिति र क्षेत्रफल निम्नअनुसार रहेको छ:

तालिका ५ नगर क्षेत्रको अवस्थिति र हावापानी

वडा नं	क्षेत्रफल (वर्ग किमी)	अक्षांश (डिग्री, मिनेट र सेकेण्ड) उत्तर		देशान्तर (डिग्री, मिनेट र सेकेण्ड) पूर्व	
१	४.८५	८४° २८'४६"	८५° ३१'४०"	२७° ३९'४३"	२७° ४०'५७"
२	८.४५	८४° ३०'३३"	८४° ३२'७०"	२७° ४०'३२"	२७° ४४'५०"
३	९.२५	८४° ३१'२१"	८४° ३२'४८"	२७° ४०'५०"	२७° ४४'८०"
४	२.८३	८४° ३०'११"	८४° ३१'१०"	२७° ४०'३८"	२७° ४२'५९"
५	७.१४	८४° २८'३८"	८४° ३०'२३"	२७° ४०'५०"	२७° ४२'५६"
६	५.४२	८३° ३०'३४"	८४° ३३'१३"	२७° ३९'१८"	२७° ४०'५६"
७	१६.६३	८४° ३२'४०"	८४° ३४'२९"	२७° ४०'३६"	२७° ४४'२२"
८	२२.४	८४° ३३'४१"	८४° ३६'३४"	२७° ४०'२४"	२७° ४६'४०"
९	२१.८९	८४° ३४'५४"	८४° ३७'४७"	२७° ४२'५२"	२७° ४६'२५"
१०	२७.९	८४° ३५'५४"	८४° ४१'१३"	२७° ४१'६०"	२७° ४४'४६"
११	२२.३२	८४° ३७'२१"	८४° ४१'४४"	२७° ३९'४२"	२७° ४३'३२"
जम्मा	१४९.०८				

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

१.६.५ जलवायुको अवस्था

भौगोलिक विविधता भएको यस नगरपालिकाको हावापानी पनि फरक फरक छ । उच्च भूभागमा जाडो हुन्छ भने बैसी तथा तराई क्षेत्रमा गर्मी र न्यानो हुने गर्दछ । भिरालो धरातलीय स्वरूपले बनेको यो क्षेत्रमा उष्णदेखि समशितोष्ण सम्मको जलवायु रहेको छ ।

१.६.६ प्राकृतिक स्रोत

प्राकृतिक स्रोतका दृष्टिले कालिका नगरपालिका धनी छ । पहाड, चुरे र तराईको मिश्रित वातावरण रहेको कारण छोटो दूरीमा पनि यहाँको भूगोल र हावापानीमा भिन्नता पाइन्छ । यस पालिकाको सबैभन्दा लामो खगेरी खोला र कयर खोला यहाँका मुख्य खोला हुन् । यसैगरी सिद्धि खोला, शक्तिखोला, बुङ् खहरे र अन्य साना खहरे खोलाले नगरपालिकालाई सिञ्चित गरेका छन् । नगरपालिकाका अधिकांश घरपरिवारमा भूमिगत स्रोतबाट खानेपानी उपलब्ध छ ।

प्राप्त तथ्याङ्क बमोजिम यहाँ सामुदायिक वन, निजी वन र राष्ट्रिय वन गरी तीन प्रकारका वन रहेका छन् । साल, चिलाउने, कटुस, सिमल, कदम, क्यामुनो, भरी डमरु, गाबु, रुदिलो, ऐँसेलु, चुत्रो, काफलजस्ता वनस्पतिको उपलब्धता छ । यहाँ मिचाहा र बनमारा प्रजातिको विस्तारले नेपालका अन्य वनमा जस्तै समस्या बढ्दै गएको छ । त्यसैगरी यहाँ बाँदर, दुम्सी, वन बिरालो, खरायो, स्याल, लोखर्के, मलसाप्रो, मृग, बाँदर, भालु, स्याल जस्ता वन्यजन्तु पाइन्छन् भने काग, गिद्ध, ढुकुर, कोइली, कोकले, डाङ्गे, चिवेचरा, लाटोकोसेरो, चिल, चमेरा, फिस्टे, तिन्ना, कालिज, वन कुखुरा, धोबिनी चरा, गौँथली, रानी चरा लगायतका पक्षी यस नगरपालिकामा पाइन्छन् ।

अमिलो (निबुवा), सुन्तला, आरु, आरुबखडा, अम्बा, भोगटे, केरा आदि यस क्षेत्रमा पाइने फलफूल हुन् । यस्तै मुख्य वालीहरूमा धान, गहुँ, कोदो, मकै, हाईब्रिड जातका तरकारी, तोरी, आलु, अदुवा, भटमास, केराउ, गहत, फर्सी, काँक्रो, आदि रहेका छन् । मुसुरो, मास, केराउ जस्ता दलहनको उत्पादनका लागि कालिका नगरपालिका प्रसिद्ध मानिन्छ ।

यस नगरपालिकामा राष्ट्रिय प्रशासनबाट वितरित बिजुली उपलब्ध छ । खाना बनाउन र अन्य प्रयोजनका लागि दाउरा, ग्याँस, सोलार, बायोग्याँस आदि ऊर्जाका स्रोत प्रयोग हुन्छन् । खनिज वस्तुमा ढुङ्गा, बालुवा र गिट्टीको सङ्कलन, उत्पादन र बिक्री भइरहेको छ । नेपाल सरकारले यस नगरपालिकालाई औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न छनोट समेत गरेको छ ।

१.६.७ पेसा तथा रोजगारी

यस नगरपालिकाका बासिन्दाहरूको मुख्य पेसा कृषि हो । सहायक पेशाका रूपमा पशुपालन, वैदेशिक रोजगार, नोकरी, व्यापार रहेको छ । यस क्षेत्रका बासिन्दामा तरकारी खेती गर्ने प्रवृत्तिको विकास हुँदै आएको छ । यहाँका अधिकांश घरधुरीमा आन्तरिक खपतका लागि मह, केरा, मासु, दूध, अण्डा, कम्पोष्ट मल उत्पादन तथा खेतमा खनजोत आदिका लागि गाइगोरु आदि पशुपालन गरिन्छ भने हाल व्यावसायिक कुखुरापालन तथा बाखपालनतर्फ स्थानीय कृषकहरूको आकर्षण बढ्न थालेको छ ।

१.६.८ यातायात तथा सञ्चार

नगरपालिकामा यातायातको लागि कालोपत्रे, ग्रावेल, कच्ची र गोरेटो बाटो राम्रै बनेका छन् । भरतपुर सदरमुकाम र रत्ननगर नगरपालिकासम्म पक्की सडक जोडिएको छ । यहाँका अधिकांश भागहरू कच्ची सडक तथा ग्रावेल बाटोहरूले जोडिएका छन् भने अहिले ती सडक नगरपालिकाको आफ्नै पहलमा पक्की बनाइरहेको छ । सञ्चारका लागि मोबाइल प्रणाली ग्रामीण स्तरसम्म पुगेको छ । रेडियो, एफ.एम., टेलिभिजन, केबुल र इन्टरनेटका साधनहरूको पहुँच नगरवासीमा सहज भएको छ ।

१.६.९ स्थानीय चाडपर्व

यस क्षेत्रमा मनाइने मुख्य चाडपर्वहरूमा दसैं, तिहार, जितीया, तीज, होली, जनैपूर्णिमा, ल्होसार, बुद्ध जयन्ती, साउने सङ्क्रान्ती, माघे सङ्क्रान्ति आदि रहेका छन् । नगरपालिकाका अधिकांश मगर र गुरुङहरू बौद्ध धर्मावलम्बी रहेकाले उनीहरूको ल्होसार (पुस १५) मुख्य चाड रहेको छ । वडा न ९, १० र ११ मा क्रिश्चियन धर्मावलम्बीहरूले क्रिसमसलाई प्रमुख चाडको रूपमा मनाउने गर्दछन् । तथापि, सबै समुदाय एक अर्काका धर्म, संस्कृति र रितीरिवाजको सम्मान गर्दछन् ।

१.७ जलवायु परिवर्तन र विपदका जोखिम

यस नगरपालिकामा हुने गरेका प्रकोपका घटनाहरूको सूचीकरण र स्तरीकरणका क्रममा विभिन्न समयमा भएका प्रकोप तथा विपदका घटनाहरू र यसबाट भएका क्षति तथा प्रभावलाई आधार मानिएको छ । साविक शिद्धि, जुटपानी, पदमपुर र शक्तिखोर गाउँ विकास समितिमा निर्माण भएका स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले गरेका लेखाजोखालाई समेत आधार मानेर समुदाय तहमा गरिएका छलफलबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण गरिएको छ । यस क्रममा विपदले सम्पतीको जतिसुकै क्षति गरेको भएतापनि मानवीय मृत्युलाई उच्च प्राथमिकता र सम्बेदनशील रूपमा राखेर हेरिएको छ । त्यसैले वडा स्तरमा विपदको प्राथमिकीकरणको क्रममा लिइएको तथ्यांकका आधारमा विगत १० वर्षमा यस पालिका भित्र भएका मानवीय क्षति तथा धन सम्पतीको नोकसानीको विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ६ : कालिका नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोपहरु	बाढी	स.दु.	पहिरो	व.आ.	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हा.अ.	चट्याड
बाढी		स.दु.	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
स.दु.			स.दु.	स.दु.	स.दु.	स.दु.	स.दु.	स.दु.	हा.अ.	चट्याड
पहिरो				व.आ.	महामारी	पहिरो	पहिरो	भुकम्प	हा.अ.	पहिरो
व.आ.					महामारी	व.आ.	व.आ.	भुकम्प	हा.अ.	चट्याड
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	हा.अ.	चट्याड
आगोलागी							आगोलागी	भुकम्प	आगोलागी	आगोलागी
खडेरी								भुकम्प	खडेरी	खडेरी
भुकम्प									हा.अ.	चट्याड
हा.अ.										हा.अ.
चट्याड										
अंकभार	८	७	३	३	५	३	२	४	६	४
स्तरीकरण	१	२	६	६	४	६	७	५	३	५

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

नोट: स.दु.- सडक दुर्घटना, व.आ. - वन्यजन्तुको आक्रमण, हा.अ.- हावाहुरी र असिना

तालिका ७ : कालिका नगरपालिकाको वडास्तरीय प्रकोप स्तरीकरण

वडा	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोला गी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
१	८	९	०	८	१	१	४	२	४	४
२	७	९	०	६	८	३	०	४	५	२
३	८	४	०	१	७	३	७	४	९	२
४	८	९	०	७	१	३	३	२	३	४
५	७	९	०	५	४	३	५	२	६	१
६	९	८	०	१	४	४	३	५	६	५
७	८	९	०	१	७	२	५	३	६	४
८	९	८	७	१	३	६	५	२	३	१
९	६	९	७	०	६	६	१	२	४	३
१०	९	८	७	१	३	६	५	२	३	१
११	९	१	७	४	४	६	५	२	३	१
जम्मा	८८	८३	२८	३५	४८	४३	४३	३०	५२	२८

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

कालिका नगरपालिकामा कयर खोला र यसका सहायक खोलाहरू बहन्छन्। यसका साथै यहाँ विगतमा खनिएका कुलोहरू र घोल खहरे खोलामा परिणत भएका छन जसले मनसुनका समयमा कृषियोग्य भूमि र बस्तीमा ठूलो क्षति पुर्याएको छ । तथापि राष्ट्रिय तथ्याङ्कमा यसको अभिलेख उपलब्ध छैन। हुरीबतासबाट केरा खेतीमा निकै ठूलो क्षति हुने गरेको र कच्ची घरका छानाहरू उडाउने गरेको वडास्तरमा भएको छलफलबाट प्राप्त तथ्यांकले देखाउछ । गृह मन्त्रालयको अभिलेख अनुसार २०७५ वैशाखमा आएको हुरीबतासका कारण कालिका नगरपालिकाका विभिन्न वडाका १४६ परिवार प्रभावित भएको तथ्यांकले देखाएको छ।

यसैगरी वडा नं ९, १० र ११ पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ । गृह मन्त्रालयको तथ्यांक अनुसार २०७२ मा गएको पहिरोका कारण २ जनाको ज्यान गएको र सार्वजनीक सम्पत्ति तथा व्यक्तिगत जग्गा जमिन कटान गरी क्षतिको अवस्था बढ्दै बढ्दै गएको छ । त्यस्तै चट्याड, आगलागी र महामारीको जोखिम पनि बढ्दै गइरहेको पाइन्छ। वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मानवीय क्षति मात्र होइन खेतीबालीमा ठूलो क्षति भएको तथ्याङ्कले देखाएको छ । भुमिगत सिंचाइको उच्च प्रयोग बढेको अवस्था छ यसबाट हुन सक्ने सुख्खापनको सम्भावना प्रति सम्वेदनशील हुन जरुरी छ । तिव्र वस्ती विकास तथा शहरीकरणका कारण साना सडकको स्तरोन्नती भइरहेको छ। यद्यपि सडकहरूलाई पैदल यात्री, अपांगतामैत्री, सडकपेटी र ट्राफिक व्यवस्थापन व्यवस्थित नहुँदा सडक दुर्घटनाको संख्या समेत वृद्धि भइरहेको छ । यस पालिकाका प्रमुख प्रकोपहरू बाढी, सडक दुर्घटना, पहिरो, वन्यजन्तुको आक्रमण, महामारी, आगलागी, खडेरी, भुकम्प, हावाहुरी तथा असिना र चट्याड सूचीकृत भएका छन् । सुचिकृत भएका प्रकोपको नगरपालिकाका सबै वडामा छलफल गरी जोडा विधिबाट स्तरीकरण गरिएको छ

१.८ जलवायु परिवर्तन र विपद जोखिमका असरहरू

१.८.१ मानवीय क्षति

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयको अभिलेख अनुसार^५ यस नगरपालिकामा विपद्का कारण मानवीय मृत्यु, भौतिक सरचना तथा पूर्वाधारको क्षति र धनसम्पत्ती नोक्सान भइरहेको देखिन्छ । सन् २०११ देखि सन् २०२१ को नोभेम्बरसम्मको तथ्याङ्क अनुसार यस नगरपालिकामा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट १० जना, बाढीबाट ७ जना, चट्याडबाट ११ जना,

^५ <http://drrportal.gov.np/>

विद्युतीय दुर्घटनाबाट २ जना, सडक दुर्घटनाबाट ३४ जना, पहिरोबाट २ जना, महामारीबाट (कोरोना) ३७ जना गरी १०२ जनाको मृत्यु भएको र २१ जना घाइते भएको वडा स्तरीय छलफलबाट प्राप्त तथ्यांकले देखाएको छ । यस नगरपालिकामा प्रमुख रूपमा क्षतिको कारकको रूपमा बाढीलाई लिन सकिन्छ । त्यसपछि क्रमसः सडक दुर्घटना, महामारी तथा जनावरको आतंक रहेका छन् । तर यसको बारम्बारता र प्रभाव र क्षेत्रलाई हेर्ने हो भने बाढी, जंगली जनावरको कारण विपदको उच्च जोखिम सिर्जना भइरहेको पाइएको छ ।

तालिका ८ विपद्का कारण भएको मानवीय क्षतिको विवरण

वडा	बाढी		पहिरो		भुकम्प		सडक दुर्घटना		आगलागी		महामारी		वन्यजन्तुको आक्रमण		हुरी वतास असिना		खडेरी		चट्याड	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
१													४	४					१	
२							२५				५		१	४					१	
३							७		१		९		१						१	
४											२		१	१						
५							२						३							
											६									१
७	२										९									
८											२									
९	१		२								२									१
१०	२										२									२
११	२																			४
जम्मा	७	०	२	०	०	०	३४	०	१	०	३७	०	१०	९	०	०	०	०	११	१२

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

१.८.२ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमका कारण प्रभावित क्षेत्रहरू

यस पालिकामा वडा स्तरमा भएको छलफल अनुसार विगत १० वर्षमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमका कारण मुख्य गरेर निम्न क्षेत्रहरू प्रभावित भएका छन् ।

क) नीजि तथा आवासीय भवनहरू

यस पालिकामा प्राप्त तथ्यांक अनुसार विपदको कारण नीजि तथा आवासीय भवनहरू ११४६ वटा पूर्ण रूपमा क्षति भएको छ भने ७३ वटा आंशिक क्षति पुर्याएको छ । प्राप्त तथ्यांकलाई निम्न तालीकामा देखाइएको छ । वडा नं ९, १०, ११ र अन्य वडामा गरी ३५ घर उच्च जोखिममा रहेका छन् ।

तालिका ९ विपद्का कारण भएको घर तथा सम्पतिको क्षति विवरण

सिनं	विवरण	वडाको विवरण											जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
१	बाढी पहिरोको कारण पूर्णरूपमा क्षति भएको घरसंख्या		१		७	१			२	२१	१९		५१
२	बाढी पहिरोको कारण आंशिक क्षति भएको घरसंख्या	४०											४०
३	भुकम्पको कारण पूर्णरूपमा	५०	३४	४७	१५	३०	१०४	५२	३३	२३१	११३	६७	७७६

सिनं	विवरण	वडाको विरण											जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
	क्षति भएको घर													
४	भुकम्पको कारण आम्सिक क्षति भएको घर		४	३				४	१२	१०				३३
५	आगलागीको कारण पर्णरूपमा क्षति भएको घर	१			१	३			५	२५	६	९		५०
६	हुरी वतासको कारण क्षति भएको घरसंख्या	२५	१५३	१	२५	१		२५	१	२५		९		२६५
७	बाढीको कारण क्षति भएको विद्यालयको संख्या		३							१				४
८	कलकारखानामा भएको आगलागीको संख्या			१										१
९	विद्युतीय दर्घटनाको कारण क्षति भएको घरसंख्या							२						२

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

ख) शिक्षा तथा विद्यालयहरू

यस पालिकाका अधिकांश विद्यालय भुकम्पीय हिसावले जोखिममा रहेका छन्। यसै गरी पहिरोको छेउ र खोला छेउ भएका विद्यालय बाढी र पहिरोको कारण जोखिममा रहेका छन्। यसै वर्षको बाढीले समेत विद्यालयलाई क्षति पुर्याएको देखिन्छ। शिक्षा क्षेत्रमा भएको असरहरू निम्न तालिकामा देखाइएको छ। वडा नं १० मा रहेको मझवाड मा.वि मा क्षति पुर्याएको छ भने र चतुर्मुखि मा.वि नजिकैको बाटो पहिरोले क्षति पुर्याएको छ। वडा नं ११ को कल्याणचौरमा रहेको विद्यालय समेत जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेको देखिन्छ।

तालिका १० नगर क्षेत्रमा अवस्थित विद्यालयको भवनको अवस्था

वडा नं	जम्मा विद्यालय संख्या	भवन			भुकम्प प्रभावित विद्यालय	निजि विद्यालय संख्या	कैफियत
		पक्की	कच्ची	जम्मा			
१	२	१	१०	११	०	१	
२	३	७	७	१४	१	१	
३	२	५	४	९	२	०	
४	२	१	७	८	१	२	
५	२	३	४	७	१	०	
६	३	४	११	१५	२	२	
७	३				१	१	
८	५	३	१७	२०	१	१	
९	९				१	१	
१०	६	१०	५	१५	२	-	१ छात्रवास
११	६	१०	३	१३	४	-	
जम्मा	४३	४४	६८	११२	१७	९	

स्रोत: वडा स्तरिय छलफल २०७८

ग) स्वास्थ्य तथा स्वास्थ्य सुविधाका संरचनाहरू

यस पालिकामा निम्नानुसार स्वास्थ्य संस्थाहरू रहेका छन् ।

तालिका १ विपद्का कारण भएको घरको क्षति विवरण

स्वास्थ्य चौकीको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	संस्थाको प्रकार	शैया संख्या	प्रसुती सेवा	ल्याव	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा (उपलब्ध छ/छैन)				
						गाउँघर क्लिनिक	एक्सरे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा	क्लिनिक
कालिका नगर अस्पताल	६	अस्पताल	१५	छ	छ	२	छ	छ	५	छैन
पदमपुर स्वा.चौ.	४	स्वा.चौ.	०	छ	छैन	३	छैन	छ	५	छैन
शक्तिखोर स्वा.चौ.	९	स्वा.चौ.	०	छ	छैन	३	छैन	छ	५	छैन
सिद्धि स्वा.चौ.	१०	स्वा.चौ.	०	छ	छैन	३	छैन	छ	५	छैन

स्रोत: वडा स्तरिय छलफल २०७८

यस पालिकामा रहेका स्वास्थ्यका संरचनाहरू जनसंख्याको आधारमा कमि देखिएको छ । यस पालिकामा स्वास्थ्य सम्बन्धी जनशक्ति र उपकरणहरूको कमि कोभिड संक्रमणको समयमा देखियो साथै भवन पूर्वाधारको कमिको कारणले क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनका लागी स्थान अभावका कारण विद्यालय तथा अन्यत्र व्यवस्थापन गर्नु परेको पालिकासंग भएको छलफलबाट प्राप्त भएको छ । यस वर्षको बाढीले वडा नं १० को वर्थिड सेन्टरको भवनमा क्षति पुगेको छ ।

घ) सडक पुल तथा अन्य भौतिक संरचना

यस पालिकामा बाढी तथा पहिरोले निम्नानुसार क्षति पुर्याएको प्राप्त तथ्यांकले देखाएको छ ।

तालीका: १२ वेमौसमी वर्षा २०७८ मा बाढीका कारण भएको क्षतिको विवरण

वडा नं	क्षति
१	थाडखोला बुडखोला सिंचाइ कुलोमा क्षति
३	वडा नं ३ देखि पदमपुर जुटपानी सिमाना सम्मको बाटो भत्कीएको
१ र ४	वडा नं १ र ४ को सिमानामा ग्राभेल बाटो भत्काएको र बुंखोला कुलोले गुम्वादेवि उत्तरतर्फ क्षति पुगेको
६	वागलुङगे टोल तथा लाहुरे चोकमा सडक भत्कीएको साथै चाइना टाउनको पिच सडक भत्कीएको ।
७	सामुदायिक वन निर्माणाधिन पश्चिमको ग्राभेलबाटो वगाएको, वडा नं ३ र ७ को सिमानाको काठेपुल नजिक पिच बाटो भत्कीएको ।
८	कालिका पुल छेउको ठुलो क्षेत्रमा ग्याविन जाली वगाएको छ । कयर कालिका सिंचाइ कुलो क्षति पुगेको छ । वडा नं ८ को कोखे टोलमा कटान भएको छ र अर्जीगरे पुलमा पनि क्षति पुगेको छ । न्युरेनी वस्ती जोखिममा परेको छ । न्युरेनी क्लवधारी कुलोमा क्षति, देविटार कुलोको करिब ३०० मिटर उत्तर क्षेत्रको आरसिसि ढलान वगाएको छ । वडा नं २, ३, ६ र ७ का अधिकांश वस्ती डुवानमा परेका थिए । करेटघारी, भोर्लाघारी सिंचाइ नहरमा क्षति पुगेको छ । मझुवा सिंचाइ नहरमा क्षति पुगेको छ ।
९	सिन्तीतर्फ जानेबाटोमा पर्ने पुलमा ग्याबीन वाल भत्काएको । बाढीको कारण सन्फर्याडमा बाटो पुरिएको र चतुर्मुखि मा.वि.को पश्चिम तर्फको बाटो रिडरोड भत्कीएको ।
१०	निवुवाटार उत्तर तर्फको ३० मि. सडक वगाएको र कयर खोलामा लगाएको ड्याक ४०० मिटर वगाएको
१० र ११	वडा नं १० को वर्थिड सेन्टरको भवनमा क्षति पुगेको र गर्दास जाने बाटोको दुवै तर्फ क्षति पुगेको छ ।

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

तालिका २३ सडक सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	सडक संख्या	सडकको प्रकार		लम्बाई (कि.मि.)
		पिच	ग्राभेल र गोरेटो	
१	१२	२	१०	१९.४
२	२९	१	२८	३३.२५
३	१०४	३	१०१	४१.४
४	२७	४	२३	२५.५
५	२०	४	१६	३१
६	३७	१०	२७	४८.२
७	३०	३	२७	२१
८	३०	०	३०	६४
९	१४	१	१३	२५.२
१०	६	०	६	२७
११	७	०	७	१३
जम्मा	३१६	२८	२८८	३४८.९५

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकाका अधिकांस सडकहरू कच्ची र ग्राभेल भएकाले सजिलै बाढीले वगाउने गरेको देखिन्छ। सडक पेटिमा ढलको ब्यवस्था नभएको कारण बाढीको पानी वस्तीमा पस्ने गरेको छ । जसले गर्दा सडकको सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ड) खानेपानी सरसफाई तथा ढलनिकास

यस पालिकाकामा खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका १४ खानेपानी सरसफाई तथा ढलनिकासको विवरण

वडा अनुसार खानेपानीको स्रोत	वडा नम्बर											जम्मा	%
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
ट्यूबेल/ह्याण्डपम्प	१४	०	०	१३	१७५	०	७४	२९७	२०३	०	०	७७६	७.०
डिप बोर्डिङ	०	३७	३५९	०	०	५	२१	०	०	०	०	४२२	३.८
ढाकिएका इनार/कुवा	८९	३०	४	२२	१३	१७	३४	४६	३४	२	८	२९९	२.७
नढाकिएका इनार/कुवा	६	०	२	३	१	३	२	०	९	७४	८४	१८४	१.७
नीजि धारा	७१५	९७१	१०४४	७६९	७०६	४०२	६६४	१८४	३३०	२३८	४६	६०६९	५४.६
सार्वजनिक धारा	२	५५	३७	८	१३७	११५०	३४६	७७१	२४७	१७९	१८३	३११५	२८.०
मुल झरना/सतहको पानी	०	०	०	०	०	०	६७	१२५	४९	८	६	२५५	२.३
पानी भर्न लागने समय (मिनेटमा)	२.९	१.६	७.७	२.०	१.२	७.०	४.२	७.२	१०.७	१२.७	१८.८	७.६	२.९
जम्मा	८२६	१०९३	१४४६	८१५	१०३२	१५७७	१२०८	१४२३	८७२	५०१	३२७	१११२०	१००
खानेपानी प्रयास ता घरधुरी %	९५.८	९१.७	९५.७	९६.४	९९.६	४७.५	७८.६	६०.८	२४.१	६८.३	६०.२	७४.७	

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

वडा नं ११ को करिव १.५ कि.मि पाइपलाईन सहित खानेपानी पूर्ण रूपमा क्षति भएको । वडा नं १० को तिन दोभान क्षेत्रमा रहेको खानेपानी योजना क्षति भएको । पदमपुर खानेपानीको पर्खाल भत्कीएको प्राप्त तथ्यांकले देखाएको छ ।

च) कृषि तथा जिविकोपार्जन

कृषि तथा जीविकोपार्जनको क्षेत्रमा यस पालिकामा विपदले निम्नानुसार क्षति पुर्याएको देखिन्छ ।

तालिका १५ कृषि तथा जिविकोपार्जनमा विपदले पुर्याएको क्षतिको विवरण

सिनं	विवरण	वडाको विवरण										जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०		११
१	पुल पुलेसामा भएको क्षतिको संख्या									१			१
२	वालीनालीमा भएको क्षति (धान, कोदो, गहुँ, केरा तथा तरकारी) (लाखमा)		२५०	१५०	२५०		१५१		३००	१५०			१२५१
३	जग्गा कटान (कठामा)		३२८०	८००				१२००		४००	२४००	१०००	९०८०
४	बाढी पहिरोका कारण क्षति भएको सडक संख्या									६	१		७
५	चौपयाको क्षति (गाइ, भैँस, बाख्रा, कुखुरा) को संख्या			१३			२५	३			२२००५	२२	२२०६८
६	बाढीको कारण जंगल कटान (कठामा)			३००									३००
७	बाढीले बाँध तथा पैनी वगाएको संख्या							१					१

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०७८

विगत १० वर्षको तथ्यांकलाई हेर्ने हो भने अन्न कृषि क्षेत्रमा वालीमा मात्र १२ करोड ५१ लाखको क्षति भएको छ । ४५४ विगाह जग्गामा क्षति पुगेको छ भने २२८६८ वटा गाइ, भैँस, कुखुरा र हाँस वगाएको छ । वडा नं ३ मात्र १५ विगाह जंगल कटान गरेर क्षति पुगेको छ । वार्षिक रूपमा सडक तथा पुल पुलेसाहरूमा क्षति पुर्याएको अवस्था छ ।

विविध प्रकोपका कारण यस पालिकामा लगाइने कृषिवाली तथा जिविकोपार्जनमा हरेक वर्ष क्षति पुर्याउने गरेको तथ्यांकले देखाएको छ । यसैगरी यस नगरपालिका क्षेत्रमा हुने खेती प्रणालीमा जलवायु परिवर्तनको असरलाई प्रष्ट रूपमा चित्रण गर्न समुदाय र सरोकारवाला बीच छलफल गरी सहभागितामूलक विधिबाट वाली पात्रो तयारी गरिएको छ ।

तालिका १६ वालीपात्रो

प्रमुख वाली			वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धान	विउ राख्ने	पहिले												
		अहिले												
	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												

प्रमुख वाली			वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
गहुँ	छर्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
मकै	विउ राखे	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
कोदो	विउ राखे	पहिले												
		अहिले												
	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
तोरी	छर्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
आलु	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	खन्ने	पहिले												
		अहिले												
तरकारी	विउ राखे	पहिले												
		अहिले												
	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
मुसुरो	छर्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
केरा	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												
अन्य	रोप्ने	पहिले												
		अहिले												
	काट्ने	पहिले												
		अहिले												

स्रोत: वडास्तरीय छुलफल २०७८

जलवायु परिवर्तन र त्यसबाट उत्पन्न प्राकृतिक प्रकोप, सामाजिक जनजीवनमा परेको असरको लेखाजोखा गर्न यसले सहयोग गरेको छ । छलफलबाट तयार गरिएको बाली पात्रोका आधारमा निम्न अवस्था देखिएको छ ।

- समुदाय स्तरमा भएका छलफलले बालीमा जलवायु परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ । उदाहरणका लागि मकै लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइँदैन । केही वर्षयता मकै पहिला भन्दा १५ दिन पहिले पाक्ने गरेको छ, गर्मीयाम लामो समयसम्म रहने हुँदा छिटो पाक्न थालेको स्थानीयको अनुभव रहेको पाइन्छ ।
- खडेरी र सुख्खाको समय लम्बिएका कारण मकै बाली दोहोर्याएर लगाउने गरेको छ र उन्नत जातका बीउहरू बढी लगाउने गरेको पाइन्छ ।
- धान पहिले एक बाली मात्र हुन्थ्यो भने हाल सिँचाइ र हाईब्रिड तथा उन्नत जातका बीउको सुविधा रहेका ठाउँहरूमा दुई बाली नै लगाए तापनि पहिलेको एकै बाली र अहिलेको दुवै बालीको उत्पादनमा लगभग फरक नभएको कृषकको अनुभव छ ।
- पहिले मुसुरोको उत्पादन राम्रो हुन्थ्यो तर पछिल्लो समयमा उत्पादनमा हास आएकाले स्थानीय बासिन्दाहरूले लगाउन छोडेका छन् ।
- भटमास तथा मास लगाउने समयमा व्यापक परिवर्तन देखिन थालेको छ । वर्षा हुने समय परिवर्तन हुन थालेको र रोप्ने बेला र फूल तथा दाना लाग्ने बेला हुने खडेरीले गर्दा यसको खेतीमा पर्याप्त मात्रामा असर परेको देखिन थालेको छ ।
- खहरे खोलामा आउने बाढीका कारण हुने डुवानले गर्दा धान तथा कोदोको उत्पादनमा हास आउन थालेको छ ।
- हिउँदे वर्षा लगभग शून्य भएको हुँदा गहुँ खेती विस्थापित हुँदै गएको अनुभव किसानको छ ।
- पछिल्लो समयमा पानी कम चाहिने आलु खेती बढेको छ भने कृषकहरू पनि सो खेती तर्फ आकर्षित भएको पाइन्छ तर तुषारोको समस्याले उत्पादनमा प्रतिकूल प्रभाव पार्दै गएको छ ।

छ) सिँचाइ

यस पालिकामा कृषि प्रवर्द्धनका लागि सवै वडाहरूमा निम्नानुसार सिँचाई सुविधाको उपलब्धता रहेको छ ।

तालिका १७ सिँचाई सुविधाको उपलब्धता सम्बन्धी विवरण

वडा न	सिँचाईको प्रकार		सिँचाईको माध्यम		सिँचाईको उपलब्धता		सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वीत घरधुरी
	डिप वोरिड	नहर, कुलो	कुलो	पाइप	वाह्रै महिना	मौसमी		
१	२	१	१	२	२	१	१००	५७०
२	६	१	१	६	६	१	२८५	९४२
३	५	१	५	१	५	१	४९०	९५५
४	४	०	०	४	४	०	२१८	११३५
५	६	०	०	६	६	०	३१५	७८८
६	५	३	५	३	५	३	५५०	२४००
७	१	३	३	१	१	३	४२५	८४०
८	०	१२	१२	०	७	५	८५२	१२५६
९	१	८	९	०	२	७	२९६	२८२
१०	०	८	८	०	६	२	७६	४३
११	०	७	७	०	०	७	१०३	११६
जम्मा	३०	४४	५१	२३	४४	३०	३७१०	९३२७

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा सिंचाइका लागि नहर तथा कुलोको राम्रो व्यवस्थापन भएको देखिन्छ । यसलाई वर्षाको समयमा व्यवस्थित गर्न नसक्दा विभिन्न ठाउँमा कुलोहरू क्षति हुने गरेको तथ्यांकले देखाएको छ । वडा नं ८ न्युरेनी क्लवधारी कुलोमा क्षति, देविटार कुलोको करिब ३०० मिटर उत्तर क्षेत्रको आरसिसि ढलान वगाएको छ भने वडा नं २, ३, ६ र ७ का अधिकांश वस्ती डुवानमा परेका छन् । यसै गरी करेटघारी, भोर्लाघारी सिंचाइ नहरमा क्षति पुगेको छ । वडा नं ८ मझुवा सिंचाइ नहरमा क्षति पुगेको छ । वडा नं १ र ४ को थाडखोला वुडखोला सिंचाइ कुलोमा क्षति भएको र वुंखोला कुलोले गुम्वादेवि उत्तर तर्फ क्षति पुगेको देखिन्छ ।

ज) उर्जा

यस पालिकामा उर्जाको स्रोतको अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका १८ पालिकामा रहेको वन र यसबाट भएको जोखिमको विवरण

वडा	सामुदायिक वनको संख्या	क्षेत्र (हेक्टरमा)	समेटिएको घरधुरी	कैफियत
१	१	१०००	३००	
२	१	६३४	१८३१	
३	१	०	३००	
४	२	२९००	१९५०	
५	१	४३४	७६०	
६	०	०	०	नभएको
७	१	१९९	४००	
८	६	९५२	९७२	
९	६	१५०.२५	३१०	
१०	३	६९७	२८१	
११	३	९७६	४४९	
जम्मा	२५	७७९२	७५५३	

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस नगरपालिका भित्र बसोबास गरिरहेका ६०.५% घरधुरीले एलपि ग्यासमा खाना पकाउने गरेको देखिन्छ भने दाउरा ३६.१% र वायो/गोबर ग्यासद्वारा ३.४% देखिन्छ । वायो/गोबर ग्यासको प्रयोग वडा नम्बर १० र ११ मा कमी भएको देखिन्छ ।

तालिका १९ वडा अनुसार खाना पकाउने मुख्य इन्धन सम्बन्धी विवरण

मुख्य इन्धन	वडा नम्बर											जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
एलपि ग्यास	७७५	६८५	८०७	६५१	७५२	१४७५	७५४	५२५	२६९	११	९	६७१३	६०.५
दाउरा	४२	२९५	६२६	१५२	२६६	४०	३९२	८७१	५४१	४९०	३१८	४०३३	३६.१
वायोग्यास/ गोबर ग्यास	९	११३	१३	१२	१४	६२	६२	२७	६२	०	०	३७४	३.४
जम्मा	८२६	१०९३	१४४६	८१५	१०३२	१५७७	१२०८	१४२३	८७२	५०१	३२७	१११२०	१००

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा अहिले पनि उर्जाका लागि दाउरा प्रयोग गर्ने जनसंख्या ३६.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । जसका लागि दाउरा लिन जंगल जानु पर्ने भएकाले वन्यजन्तुको आक्रमण ठुलो जोखिमको रूपमा रहेको छ साथै वन डढेलोको समेत जोखिम रहेको देखिन्छ । यस जोखिमबाट महिलाहरू वढि प्रभावित हुने तथ्य छलफलबाट प्राप्त भएको छ ।

झ) संचार

तालिका २० वडागत रूपमा प्रयोग भएका सञ्चारका साधनहरूको विवरण

सामग्रीहरू	वडा नम्बर											जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
टेलिफोन/ मोबाइल	८०२	१०७८	१३७१	७८९	१०१३	१३५५	११६८	११४५	५५७	३५४	२६०	९८९२	८८.९
टेलिभिजन	६९८	९०१	९११	६७९	८५२	१२८६	९२१	७९१	३५७	७९	३६	७५११	६७.७
रेडियो	२०	१७५	२४९	११०	१४५	५६६	६२६	७२	२६४	१५६	१५७	२५४०	२२.८
कम्प्युटर	८५	१२२	६७	१२०	१५३	२४२	७७	२८	८७	१	१	९८३	८.९
इन्टरनेट	१७१	२३१	७१	१०६	१६२	२५८	१७२	३९	३६	०	०	१२४६	११.२

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा अत्यधिक रूपमा प्रयोग भएको सञ्चारका साधन मध्ये मोबाइल रहेको छ र कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको पहुँच कम रहेको पाइन्छ । सञ्चारका साधनको पहुँच धेरैमा रहेता पनि वर्षा र विपद्का समयमा यसलाई सूचनाको माध्यमका रूपमा प्रयोग गर्नेको संख्या, ज्ञान तथा चेतनाको अभावमा कमि रहेको पाइन्छ ।

ञ) आर्थिक तथा सामाजिक प्रभाव

यस नगरपालिकामा आफ्नो उत्पादनबाट वर्षभरी खान पुग्ने जनसंख्या २६% रहेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । त्यसैगरि क्रमशः ३ महिना खानपुग्ने २७.६%, ४-६ महिना सम्म खानपुग्ने १६.७%, ७-९ महिना सम्म खानपुग्ने ९.४%, १०-११ महिना सम्म ६.३% रहेको घरधुरी सर्वेक्षणको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ । त्यस्तै जमिन नै नभएको २.१%, खेतीपाती नगर्ने ४.३% देखिन्छ ।

तालिका ३ आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने अवधि अनुसार परिवारको विवरण

खानपुग्ने अवधि	वडा नम्बर											जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
३ महिना	२७	४०९	८५३	२४५	६११	१९४	४७८	१९४	३३	२१	०	३०६५	२७.६
४-६ महिना	११३	१४२	२२६	१७३	१०२	११७	१७८	३०७	३८४	१०६	१२	१८५९	१६.७
७-९ महिना	११८	९०	५७	८५	६३	१९१	८९	१५५	६८	११३	२३	१०५२	९.५
१०-११ महिना	३७	८८	२५	४२	१५	१२६	६७	१३१	३१	१०४	२६	६९२	६.२
१२ महिना	२३७	३११	२४४	१०८	१७२	४६७	२९३	३७४	२९५	१३१	२५८	२८९०	२६.०
जमिन नभएको	१८	१५	१७	३४	३३	४२	३२	१६	५	१८	८	२३८	२.१
खेतीपाती नगर्ने	६२	१३	७	३५	२०	१५१	४१	८९	४६	८	०	४७२	४.३
खेतीपाती गर्ने जमिन	२१४	२५	१७	९३	१६	२८९	३०	१५७	१०	०	०	८५१	७.७
जम्मा	८२६	१०९३	१४४६	८१५	१०३२	१५७७	१२०८	१४२३	८७२	५०१	३२७	१११२०	१००

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस नगरपालिकामा ५७.८% घरधुरीका सदस्यको कुनै न कुनै बैंकमा बैंकखाता रहेको देखिन्छ भने थाहा भएता पनि बैंक खाता नखोल्ने घरपरिवार झण्डै ४२.२% रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ ।

तालिका २२ परिवारको बैंक तथा वित्तिय संस्थामा भएको खाता सम्बन्धी विवरण

वित्तिय विवरण	वडा नम्बर											जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
खाता भएको	५६१	८२३	८०३	५३४	६४७	१४१८	८६८	३९५	२०६	९४	६७	६४१६	५७.८
खाता नभएको	२६५	२७०	६४३	२८१	३८५	१५९	३४०	१०२८	६६६	४०७	२६०	४७०४	४२.२
जम्मा घरधुरी	८२६	१०९३	१४४६	८१५	१०३२	१५७७	१२०८	१४२३	८७२	५०१	३२७	१११२०	१००

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

तालिका २३ वडागत रुपमा विभिन्न सिप मुलक तालिम प्राप्त जनशक्तिको विवरण

वडा	निर्माण, प्लम्बीड, सिकर्मी, डकर्मी	कृषि (जेटी, जेटिए, खाद्य प्रसोधन आदि)	स्वास्थ्य सम्बन्धी	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी	वन सम्बन्धी	पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार	कला सम्बन्धी
१	१६	८	४	९	२	०	४
२	७५	४८	३०	४६	२५	१०	१२
३	१२१	२१	१०	१९	८	११	२०
४	५७	१६	२३	१४	१६	१९	८
५	१४	१५	६	३	६	५	५
६	१०७	३२	४०	४१	३५	३५	२८
७	२२	६	४	५	३	०	४
८	७	६०	५३	६६	५६	८	१
९	४	२	१	३	३	२	३
१०	४९	१०	१७	१६	२९	५	२
११	८०	२	४५	४४	२६	६	२
जम्मा	५५२	२२०	२३३	२६६	२०९	१०१	८९

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा हाल सम्म पनि बैंक तथा वित्तिय संस्थामा पहुँच हुने परिवारको संख्या कम देखिन्छ । १२ महिना खान पुग्ने परिवारको संख्या २६.१ प्रतिशत रहेको छ र सिपमुलक तालिम जनसंख्या पनि कमि रहेको छ । विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी दक्ष जनशक्तिको अभाव रहेको छ । यस्तो अवस्थामा गरिवीमा रहेका, सिमान्तकृत, महिला, वालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा दिर्घरोगीहरू विपद्का समयमा वढि प्रभावित हुने देखिन्छ । यसैगरी विपद्को सानो घटनाले पनि यस्ता समूहहरू गरिवीको कुचक्रमा परि सामाजिक संस्कार समेत धान्न नसक्ने अवस्थामा पुग्दछन । यस पालिकामा विपद्का कारण वसाइ सराइ गरी आउने परिवारको संख्या समेत उल्लेख्य मात्रामा रहेको छ ।

ट) सरकारी भवन तथा संरचनाहरू

तालिका २४ पालिकामा रहेका भौतिक संरचना तथा जनशक्तिको विवरण

क्र.स.	सरकारी कार्यालयको नाम	संख्या	ठेगाना	जनशक्ति
१	वडा कार्यालय	११	सम्बन्धित वडा	१९
२	खोप केन्द्र १, कालिका नगर अस्पताल १, स्वास्थ्य चौकी ३ र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र ६ वटा	११	वडा नं ३, ६, ४, ९ र १०	१०६
३	कृषि	१	वडा नं ६	२
७	पशु सेवा	७	वडा नं ४, ६, ८, ९, १०	१
८	इलाका वन कार्यालय	१	वडा नं ८	७
९	प्रहरी चौकी १, प्रहरी विट २	२	वडा नं ४, ६	९

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

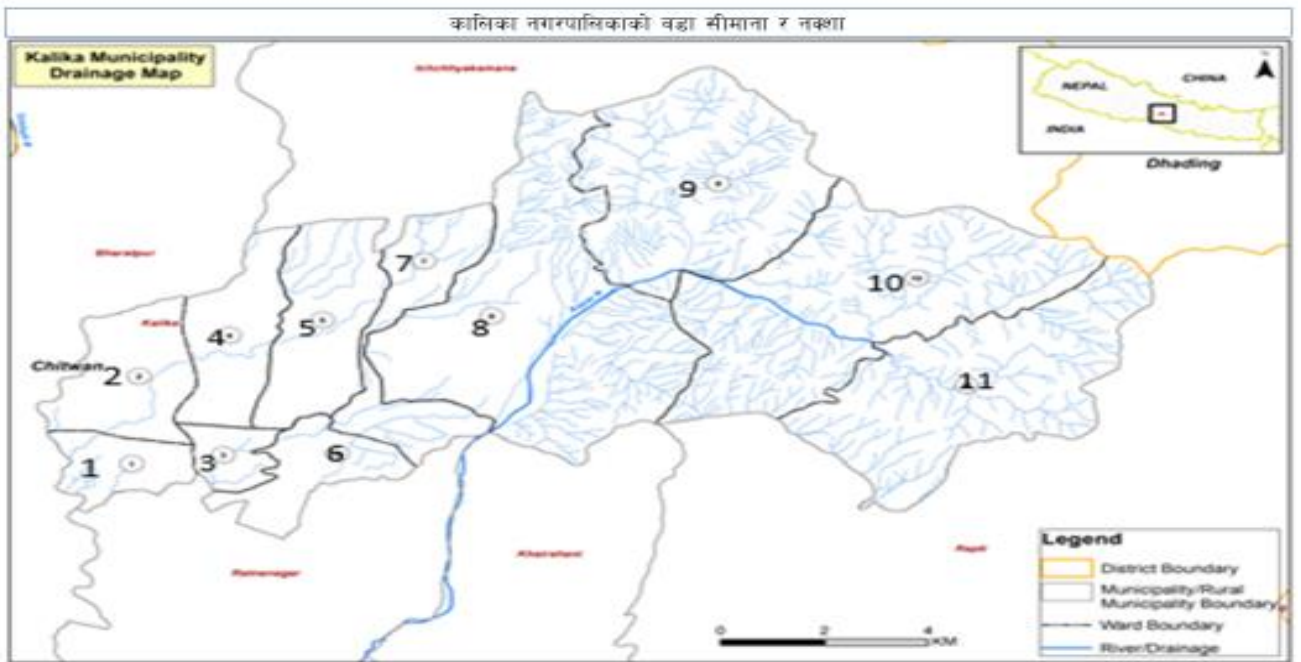
१.९ जलवायु परिवर्तन र विपद जोखिम बारे सूचना

यस पालिकामा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, मानव स्वास्थ्य, पर्यटन, पूर्वाधार विकास लगायत जिविकोपार्जनसंग जोडिएको क्षेत्रहरूमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष महसुस गरिएको छ । जसबाट बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा डढेलो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरूका कारण हरेक वर्ष ठुलो संख्या र मात्रामा जनधनको क्षति भइरहेको छ । यो पृष्ठभूमिमा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको जोखिम न्यूनीकरण गर्दै उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नेतर्फ विभिन्न तह र विषयगत क्षेत्रहरूमा नीतिगत अभ्यास गर्ने उद्देश्यले जलवायु परिवर्तनको जोखिमका विषयहरूलाई यो स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा समेटिएको छ । यसको लागि समुदायले अनुभूत गरेका जलवायु परिवर्तनका सवालहरूलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.९.१ जलवायु परिवर्तनका परिदृश्यहरू र त्यसका प्रत्यक्ष असरहरू

यस पालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रत्यक्ष असरहरू कम देखिएता पनि विस्तारै यसको प्रभाव बढ्दै गएको तथ्य वडा स्तरीय छलफलबाट प्राप्त भएको छ । छलफलकै क्रममा वर्षा थोरै समयमा धेरै हुने र यसले जनधनको क्षति पुर्याएको छ । साथै कृषि बालीलाई धेरै प्रभाव पारेको छ । यस वडामा वग्ने नदिहरू निम्न अनुसार रहेका छन् ।

क) यस वडाको वडा सिमाना तथा यहाँका नदिहरूको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

चित्र-१: कालिका नगरपालिकाको नदी प्रणाली तथा जल निकास

ख) वर्षा र यसको प्रभाव

नेपाल सरकार वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (तात्कालीन वातावरण मन्त्रालय) ले गरेको जलवायु परिवर्तन संकटासन्न नक्सामा प्रतिवेदनमा उल्लेखित इण्डेक्सको आधारमा चितवन जिल्ला मध्यम जोखिमको अवस्थामा सूचीकृत छ । यस क्षेत्रमा नजिक जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको जल तथा बाढी मापन केन्द्र नभएको हुँदा रामपुर कृषि क्याम्पस स्थित जल तथा मौसम विभागको मापन केन्द्रमा मापन गरिएको वर्षाको विगत ३० वर्ष (सन १९८१ देखि २०१६ सम्म) को उपलब्ध तथ्याङ्कलाई निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका ४ वर्षा र यसको प्रभाव सम्बन्धी विवरण

मनसुनी वर्षाको विवरण				हिउँदे वर्षाको विवरण			
वर्ष	वर्षा	वर्ष	वर्षा	वर्ष	वर्षा	वर्ष	वर्षा
१९८१	२३५७.२	१९९९	२५४१.९	१९८१	५१.५	१९९९	०.४
१९८२	१९९७.१	२०००	२०४९.९	१९८२	३१.६	२०००	१०.६
१९८३	१६७५.८	२००१	२३४०.१	१९८३	३०.३	२००१	२०.२
१९८४	२१५१.४	२००३	२६९३.५	१९८४	६२	२००२	६०.२
१९८५	२१३३	२००४	२०४२	१९८५	८६.९	२००३	१०५.२
१९८६	१६४२.८	२००५	१७३२	१९८६	७४.५	२००४	६२.७
१९८७	१९९५.९	२००६	१९९७.२	१९८७	२३.१	२००५	३८.५
१९८८	१७७७.३	२००७	२७४२.६	१९८८	३५.२	२००६	१९.१
१९८९	१८२४.४	२००८	१७८६	१९८९	५०.१	२००७	८०.३
१९९०	१६४३.२	२००९	१९०९.२	१९९०	३१.६	२००८	१८.८
१९९१	१८६०.५	२०१०	२३९९.५	१९९१	८२.९	२००९	२.३
१९९२	१५९६.८	२०११	११८३.६	१९९२	१६.६	२०१०	२३
१९९३	१८६५.१	२०१२	१६३६.१	१९९३	१३	२०११	३४.९
१९९४	१९४७.६	२०१३	२१२७.९	१९९४	७६.७	२०१२	६३.५
१९९५	१९६१.९	२०१४	२०६३.७	१९९५	२७.९	२०१३	९.६
१९९६	१७८३.८	२०१५	१६२८.४	१९९६	९६.१	२०१४	३९.४
१९९७	२१४१.२	२०१६	२०५९.८	१९९७	१६०.९	२०१५	६०.९
१९९८	२६४४.९			१९९८	१७.६	२०१६	८.८

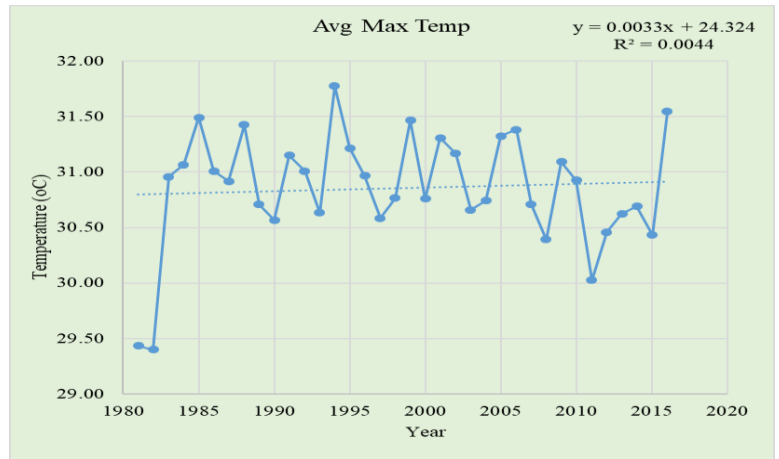
स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

ग) जलवायुमा आएको परिवर्तन र यसको प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष प्रभाव

कालिका नगरपालिका क्षेत्रमा एक वर्षमा परिवर्तन हुने मौसमको अवस्था वा मौसमी चक्र र त्यहाँ उत्पन्न हुने प्रकोपको अवस्थाको पहिचान गरिएको छ । समुदायमा आधारित सूचना तथा सङ्कलित सूचना अनुसार विगत १० वर्षको तुलनामा अहिले गर्मी, जाडो दुबैको अवधि लम्बिएको तर वर्षाको अवधि खुम्चिएको देखिन्छ । त्यसैको आधारमा विपद्जन्य घटनामा पनि परिवर्तन भएको देखिएको छ । तयार गरिएको प्रकोप तथा मौसमी पात्रो अनुसार यहाँको अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

गर्मी

१० वर्ष पहिले वैशाख, जेष्ठ, आषाढ, श्रावण र भाद्रको दोस्रो साता सम्म गर्मी हुने गरेकोमा हाल त्यसको अवधि फाल्गुणको तेस्रो सातादेखि भाद्र महिनासम्म गर्मी हुने गरेको छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ गर्मीको समय बढ्दै गएको र एकाएक गर्मी बढ्ने क्रम तीव्र हुँदैछ । यसले तापक्रम वृद्धि हुँदै आएको स्पष्ट हुन्छ ।

जाडो

यहाँ कार्तिक महिनादेखि माघसम्म जाडो हुने गरेकोमा फागुनको दोस्रो सातासम्म चिसो हुने गरेको छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ कि यस नगरपालिकामा जाडोको समय पनि लम्बिएको छ ।

वर्षा:

समुदायमा भएको छलफलका आधारमा वर्षाको प्रवृत्तिमा समेत अनियमिता हुने गरेको छ । अतिवृष्टि, अनावृष्टि र खण्डवृष्टि हुने गरेको छ । वर्षा हुने समय पनि पहिलाको तुलनामा कम र सुरुको वर्षा अलि पछि धकेलिएको तथा हिउँदमा हुने वर्षा कमजोर हुँदै गएको छ ।

पहिरो:

तापक्रम र वर्षाको तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गर्दा पहिरो जाने समय घटेको देखिन्छ । तथापि, वर्षाको प्रवृत्तिमा आएको परिवर्तन अनुसार छोटो अवधिमा नै धेरै पहिरो जाने गरेको छ । शिवालिक र पहाडी क्षेत्रमा सडक निर्माण हुँदा र खोरिया खेतीको प्रचलनका कारण भिरालो भूमि क्षयीकरण भएर सुख्खा पहिरोको समेत समस्या उत्पन्न हुँदै गएको छ ।

बाढी:

पछिल्लो समयमा बाढी एकासी आउने र यसको तिब्रता पनि पहिले भन्दा अहिले बढी हुने गरेको छ ।

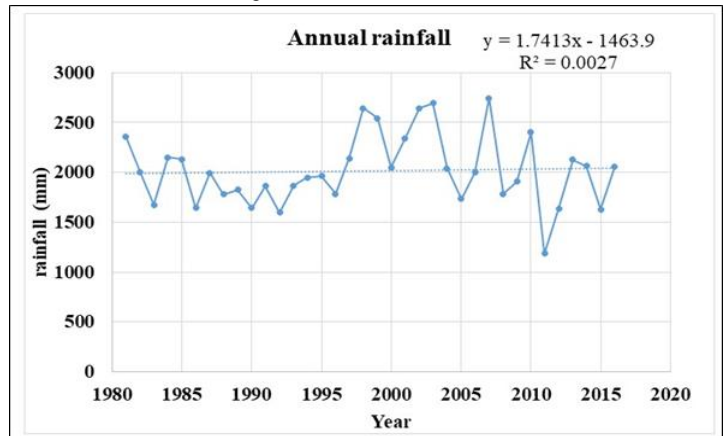
खडेरी:

समुदायमा छलफल गरी तयार भएको मौसमी पात्रो अनुसार खडेरी पनि पहिलेको तुलनामा धेरै लम्बिन थालेको छ ।

हुरीबतास:

हावाहुरी हुने समयमा पनि वृद्धि भएको छ । पहिले फागुनदेखि वैशाखसम्म बढी हुरीबतास चल्थ्यो भने पछिल्लो समयमा जेठ र असार महिनामा समेत हुरी चल्ने गरेको छ ।

समग्रमा जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरूको लेखाजोखा अनुसार खडेरी, पहिरो र असिना पर्ने समयमा परिवर्तन देखिएको छ । साथै, अन्य प्रकोपका घटनाको बारम्बारता वा दोहोरिने क्रम बढ्दो रूपमा रहेको छ । चट्याङ जुनसुकै बेलामा पर्ने र यसको दर अहिले बृद्धि हुँदै गएको छ । यसरी जलवायु परिवर्तनका अमुक कारणले प्रकोपको प्रारूप र त्यसले पार्ने प्रभाव पनि निरन्तर परिवर्तन हुने क्रममा रहेको छ ।

तालिका २६ जलवायु परिवर्तनले कृषिमा परेका असरहरू

क्र.स	जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरू	क्र.स	जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू
१	वालिको असफलता र उत्पादनमा हेरफेर हुनु ।	१	वार्षिक रूपमा हुने मनसुन तथा वर्षाचक्रमा हेरफेर हुनु
२	वालीनाली छिटो पाक्ने तर कम पौष्टिक तत्व भएका हुने	२	अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि हुने ।
३	वालीनाली लगाउने तरिकाको व्यवस्थापन मा परिवर्तन	३	ठण्डा दिन र रात दुवैको सँख्या पहिले भन्दा कम भएको ।
४	भू उत्पादकत्वमा हास	४	लामो समय सम्म खडेरी
५	सिचाईको लागी बढी पानीको आवश्यकता तथा सिँचाई खर्चमा वृद्धि	५	लम्बिदो गर्मी मौषम
६	पुर्ववत कृषि तरिकामा परिवर्तन	६	दिन रात दुवै पहिलेको भन्दा तातो भएको
७	वस्तुभाउलाई आवश्यक पर्ने पानीको मागमा वृद्धि	७	वर्षामा छोटो समयमा ठुलो पानी परि बाढी तथा पहिरो आउँदा भूक्षय तथा कृषि जमिनमा असर पर्ने
८	रोग किराको बढ्दो प्रकोप	८	वालीनालीको उत्पादन तथा गुणस्तरमा कमि

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०७८

तालिका २७ कृषि अनुकूलनका कार्यहरू र जलवायु परिवर्तनबाट यस क्षेत्रमा परेका असरहरू

क्र.स	जलवायु मैत्री कृषि अनुकूलन कार्यहरू	क्र.स	वातवरणीय परिवर्तनबाट कृषि क्षेत्रमा हुने मुख्य मुख्य असरहरू
१	दिगो कृषि प्रणालीको लागी स्रोतको सदुपयोग ।	१	वातवरणमा कार्बन डाइअक्साईडको मात्रा बढी भएमा गर्ह, भटमास जस्तावालीको उत्पादनमा ३० प्रतिशतसम्म वृद्धि हुन्छ
२	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन हुने वालीनालीका जातको विकास	२	धेरै गर्मी तथा अधिक वर्षा भएमा वालीनालीको वृद्धि तथा उत्पादनमा हास आउँछ ।
३	फडानी र डढाउने कृषि प्रणालीलाई निरुत्साहन ।	३	विश्वव्यापी उष्णताले धेरैजसो वालीको उत्पादनमा कमी भई खाद्य समग्रीको मुल्य वृद्धि हुने सम्भावना हुन्छ ।
४	पुर्व अनुमान र पुर्व जानकारी प्रणालीको विकास ।	४	बढी उष्णताले पशुहरूमा दुध उत्पादनमा कमी आउने, वाँझोपना बढ्ने र रोगको प्रकोप बढी हुने गर्दछ ।
५	धान खेत तथा वस्तुभाउबाट उत्सर्जन हुने मिथेन ग्याँसको व्यवस्थापन ।	५	बढी सुख्खा भएमा चरणको अभाव हुन गई पशुदानाको उपलब्धतामा निकै कमी आउँछ ।
६	जल तथा वातावरण प्रदुषण	६	वातावरणीय परिवर्तनले माछाको वासस्थानमा कार्बनको मात्रा र अम्लियपना बढन गई माछाको वृद्धि तथा प्रजनन क्रियामा कमी आउँछ

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०७८

१.९.२ सम्मुखता

तालिका २८ पालिकाको क्षतिका आधारमा सम्मुखताको स्तर

वडा नं	मृत्यु	घाइते	घर पूर्ण क्षति	आंशिक क्षति	सम्मुखतामा रहेका टोलहरू	सम्मुखताको स्तर
१	५	४	७६	४०	सिद्धेश्वर, सुर्यपुर र सिर्जनशील टोल विकास	मध्यम
२	३२	४	१८८	४	प्रगति टोल, खेखरीया टोल, सहपुर टोल र स्वर्णिम टोल	उच्च
३	१९	०	४८	३	हरियाली टोल, ब्रम्ह टोल, दिपज्योती टोल, जनविकास टोल, जनप्रिय टोल, मिलिजुली टोल र आदर्श टोल	उच्च
४	३	१	४८	०	छिमेकी टोल, भिमवली टोल, पिपरीया टोल	मध्यम
५	५	०	३५	०	वडा नम्बर ५ को भौगोलिक अवस्था तुलनात्मक रूपमा होचो जमिन भएकोले यहाँ अवस्थित सम्पूर्ण १६ वटा वस्तीहरूमा डुवान हुने गरेको छ	मध्यम
६	७	०	१०४	०	दिपज्योती, समावेशी, लालचोक, शिवपञ्चायन, सिद्धार्थ टोल, प्रगती, गंगोत्री, गोर्खाली, पाखीन, रेडक्रस, खोले सिमल र गुराउ चौर टोल	उच्च
७	११	०	७८	४	जुटपानी बजार, वेलचौर, वरपिपल, वुंखहरे, आदर्श, नमुना टोल, जनहित टोल	उच्च
८	२	०	४१	१२	चेतना, मिलिजुली, आँपडाँडा, न्युरेनी, कालिका, मुल भन्ज्याङ र देउराली टोल	न्युन
९	६	०	१५५	१०	सुपार, मैतेश, लटौली, शक्ति, दोगारा, अमलाचुली टोल	उच्च
१०	६	२	१३८	०	नमुना, जिडलाउ, नान्दर, सुन्दर, चौघारा, पाइमाराड, देउजर टोल	उच्च
११	६	१०	८५	०	सैपाम, होइलिङ, चित्राम, डाँडागाउँ, गामेदुङ र खिर्की टोल	उच्च
जम्मा	१०२	२१	९९६	७३		

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०७८

सम्मुखताको मापन स्तर गर्दा मानवीय क्षति ५ भन्दा माथि भएकालाई उच्च, ३ देखि ५ भएकालाई मध्यम र ३ भन्दा कम भएकालाई न्यून स्तरमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

१.९.३ संकटासन्नता (Vulnerability)

विपद्का घटना तथा जलवायु परिवर्तनको जोखिम दिनप्रतिदिन बढिरहेको र यसबाट हुने क्षति पनि बढ्ने क्रम जारी छ । विपद्का कारण हुने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने र जलवायु परिवर्तनसंग अनुकुलनको कामलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने हुन्छ । जसका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तनले पारेको प्रभाव विश्लेषणका आधारमा संकटासन्नता निर्धारण गरी योजनाबद्ध रूपमा नगरपालिकाले कार्य थालनी गर्नुपर्दछ । बहुप्रकोपबाट प्रभावित यस पालिकामा प्रकोपका विभिन्न घटनाबाट विगत १० वर्षमा भएको क्षति र यस प्रतिवेदनको विभिन्न खण्डमा गरिएको विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभावको विश्लेषणका आधारमा नगरपालिकाको समग्रतामा संकटासन्नताको स्तर निम्नानुसार रहेको छ ।

क) जनसंख्या सम्बन्धी संकटासन्नता

यस पालिकामा रहेका जम्मा जनसंख्या ५४०९२ (पुरुष २७५१२ महिला २६५८०) मध्ये महिलाहरू विपद्का दृष्टिले संकटासन्नतामा रहेका छन् । यसैगरी पालिकाको तथ्यांक अनुसार ६ वर्षमुनीका बालबालिकाहरू ७.३ प्रतिशत र ७० वर्ष माथिका वृद्धवृद्धाहरूको संख्या ४.१ प्रतिशत रहेको छ जुन विपद्को उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् ।

यस पालिकामा रहेका विभिन्न प्रकारका अपांगता भएका ७४६ जना व्यक्तिहरू उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् जुन यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका २९ अपाङ्गता सम्बन्धी वडागत विवरण

अपांगताको अवस्था	वडा नम्बर											जनसंख्या
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
शारिरिक अपाङ्गता	११	३३	५०	१६	२६	४०	३१	८८	२५	२८	२२	३७०
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	१	९	१६	०	७	१०	३	२४	१	७	३	८१
बोल्न र सुन्न नसक्ने (बहिरा)	११	२५	१८	७	६	१७	१०	१४	१३	४	६	१३१
मनोसामाजिक अपाङ्गता	५	८	१२	२	१०	८	१२	२५	२	३	२	८९
स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	०	९	११	१	६	६	६	१८	५	१२	१	७५
जम्मा	२९	८६	११०	३०	६०	८७	६९	१७७	५५	६४	४५	७४६

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा रहेका जम्मा घरधुरी १११२० मध्ये विभिन्न प्रकोपका कारण घर क्षति भएका २९६६, भुकम्पबाट प्रभावित ११०० गरी जम्मा ४०६६ घरधुरीका करिव २०३३० जना विपद्को उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् । यसैगरी यस पालिकामा गरिएको सम्पन्नता स्तरीकरण अनुसार ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवार ३०६५, जमिन नै नभएको २३८, आफ्नो खेतीपातीको लागि जमिन नभएको ८५१ परिवारका जम्मा ४१५४ घरधुरीका ७४३९ जना विपद्को उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् । यी परिवारका महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति, गर्भवति तथा सुत्केरी महिलाहरू विभिन्न प्रकोपको कारण उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् ।

यस पालिकाको वडा नं १ को सुर्यपुर, स्वर्णिम टोल, गडुवा, चतुर्मुखि सामुदायिक वन क्षेत्र, शिवालय मन्दिर वरपर र लंकालाईन टोलहरूमा वसोवास गर्ने समुदायहरू उच्च जोखिममा रहेका छन् । यसै गरी वडा नं २ का स्वर्णिम टोल, प्रगति, सहपुर, कमलपुर र खेखरिया टोल विकासका क्षेत्रहरू, वडा नं ३ का मिलीजुली, ब्रम्ह, दिपज्योति, जनविकास, जनप्रिय, आदर्श समाज र हरीयाली टोल विकास क्षेत्रहरू, वडा नं ४ का छिमेक, भिमवली, सुनौलो, पिपरिया टोलका क्षेत्रहरू, पदमपुर सामुदायिक वन क्षेत्र, वडा नं ५ का दलित टोल, ढेडौली, भिमवली र विकाससिल टोल, वडा ६ का सुन्दर वस्ती, ठमेल टोल, भटेनी, जमुनापुर, सुर्यपुर र खोलेसिमल, वडा नं ७ का शान्तीवजार, जुटपानी, वेलचौर, आदर्श, स्याउली बजार, जनहित टोल, क्लव टोल र बुङखहरे, वडा नं ८ का गंगटे, मजुवा, छेपेढाप, न्यूरेनी, गैरिवारी, अजिगेको दोभान, कालिका मन्दिर पक्की पुल वरपर क्षेत्र, वडा नं ९ का सन्फ्याड, राजवन, लटौली, मैतेस, करेतघारी, दोगारा, मिलनवजार, दैवेटार, नाइवन्दी र चाईनाराड, वडा नं १० का धम्पलिङ टेसियो, स्याटीडाडां, तिनदोभान, देउजर, सेरवाड, सुन्दराड र डोमियो तथा वडा नं ११ का वेदी थापाली, खसेस, खोलागांउ, मजवाड, चेउराड, गांमेदुड र रामक्लेम टोलमा वसोवास गर्ने समुदायका

मानिसहरू उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् । यसका साथै यस पालिकाका विभिन्न स्थानहरू बाढी तथा पहिरोका डुवान तथा कटानको संकटासन्नतामा रहेका छन् ।

ख) भवन तथा भौतिक संरचनाको संकटासन्नता

यस पालिकामा रहेको नीजि आवासहरूको अवस्था प्राप्त तथ्यांक अनुसार देहाय वमोजिमको तालिकामा देखाइएको छ । विभिन्न स्थानहरूबाट बसाइ सराइ गरी आएका मानिसहरूको बसोवास भएको साथै विपद् सम्बन्धी ज्ञान तथा चेतनाको अभावमा निर्माण भएका घर तथा संरचनाहरू विपदका दृष्टिले संकटासन्नतामा रहेका छन् । जसलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५ घरको छाना एवं जगको प्रकार सम्बन्धी विवरण

घरको छाना विवरण	वडा नम्बर											जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
आरसिसि ढलान	१४४	३५४	१८९	२५१	३२८	६१९	३३३	८०	१३२	५	१	२४३६	२१.९
जस्ताको छाना	६७२	७३०	१२२९	५३८	६४८	८८८	७१२	१२६३	६६१	३४३	२३८	७९२२	७१.२
टायल वा ढुङ्गाको छाना	७	१	५	१	२	६८	१३७	४	२०	२७	३८	३१०	२.८
फुस वा खरको छाना	३	८	२३	२५	५४	२	२६	७६	५९	१२६	५०	४५२	४.१
जम्मा	८२७	१०९५	१४४९	८१९	१०३७	१५८३	१२१५	१४३१	८८१	५११	३३८	१११२०	१००
घरको जगको प्रकार													
काठको खम्बा	२	२३८	२२८	३८	२९	९	४९	६६८	१९	२१२	१२६	१६१८	१४.९
फ्रेम स्ट्रक्चर	२६	५५	०	१६९	१६३	३३७	१३६	४३	१२२	१९	०	१०७०	९.६
माटो र ढुङ्गा	३०	०	५१०	२६	१४०	२६२	१६३	४७१	४२३	२२८	१९६	२४४९	२२
लोड वेयरिङ्ग	४४	४३६	२	१	१	४	०	१	०	०	०	४८९	४.४
सिमेन्ट र ढुङ्गा वा इट्टा	७२४	३६४	७०५	५८१	६९९	९६५	८६०	२४०	३०८	४२	५	५४९३	४९.४
जम्मा	८२६	१०९३	१४४६	८१५	१०३२	१५७७	१२०८	१४२३	८७२	५०१	३२७	१११२०	१००

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

यस पालिकामा रहेका जम्मा घरधुरी १११२० मध्ये अहिले पनि ४५२ घरधुरी फुसको छाना तथा १६१८ घरधुरी काठका खम्बाहरूबाट बनेको तथ्यांकले देखाएको छ जुन घरहरू आगलागी र हुरीवतासको उच्च संकटासन्नतामा रहेको देखिन्छ । यसैगरी यस पालिकामा रहेका २४४९ ढुंगामाटोले बनेका घरहरू, मापदण्ड पुरा नगरी सिमेन्ट र ढुंगा वा इट्टा प्रयोग गरी बनेका ५४९३ घरहरू भुक्तम्पीय दृष्टिले उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् ।

पालिकाले भवन आचार संहिता कार्यान्वयनलाई प्राथमिकतामा राखेता पनि पूर्ण रूपमा पालना गरेको देखिदैन । भवन मापदण्ड पालिकामा तयार भएको पाइएन ।

यस पालिकामा रहेका ४९ वटा विद्यालयहरू मध्ये १३ वटा आधारभुत विद्यालय र ४ वटा माध्यमिक विद्यालय गरी १७ वटा २०७२ को भुक्तम्पबाट प्रभावित भइ सामान्य क्षति भएका छन् । यहाँ रहेका अधिकांश विद्यालय भवनहरू समुदायको नेतृत्वमा थोरै अनुदानले भवन निर्माण संहिता र मापदण्ड पालना नगरी निर्माण गरिएकाले भुक्तम्पीय हिसावले उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् । यसै गरी केही विद्यालयहरू खोला किनार तथा पहिरोको नजिक भएकाले बाढि पहिरोको उच्च संकटासन्नतामा रहेका छन् । साथै कम्पाउण्ड वाल नभएका कारण जंगली जनावरको आक्रमणको जोखिममा रहेका छन् । अधिकांस विद्यालयहरूमा सुरक्षित विद्यालय सम्बन्धी अवधारणा नपुगेको र विपद् व्यवस्थापन फोकल शिक्षक समेत नरहेको हुँदा संकटासन्नतालाई अझै बढाएको देखिन्छ । यसका अतिरिक्त सडक सम्बन्धी चेतनाको

अभावका कारण बालबालिकाहरू विद्यालय आउने जाने क्रममा सडक दुर्घटनाका कारण मृत्यु हुने तथा घाइते हुने संकटासन्नता बढेको छ ।

यस पालिकाको कतिपय वडाहरूमा अझै पनि सडक सञ्जाल पुगिसकेको छैन । सडक भएका स्थानहरूमा ढल व्यवस्थापनको अभाव र पानीको व्यवस्थित निकासको अभावका कारण बाटोहरू भत्किने र वर्षायाममा बाढीको पानी गाउँ भित्र पसि डुवान हुने जोखिम अत्यधिक रहेको छ । यसैगरी यहाँका पुल पुलेसाहरू खोला किनार मिचेर अव्यवस्थित वसोवास गरेका कारण पानी निकासको भाग साँघुरिएर बस्ती, बाटो, पुल र अन्य संरचनाहरूको संकटासन्नता बढेको छ । बाढी पहिरोका कारण यस नगरपालिकाको खोला किनार तथा पहिरो छेउछाउ भएका करिब २०० विगाहा जति जमिन क्षति भएको र यसमा लगाइएको सिजन अनुसारको अन्नवाली, तरकारी फलफुल र केरा खेती नष्ट भएको तथ्यांकले देखाएको छ । यसका साथै खेतवारीमा लगाएको अन्नवाली बाँदर लगाएतका जनावरले नोकसान गरिदिने भएकाले यसबाट समेत उच्च संकटासन्नतामा रहेको देखिन्छ ।

यस पालिकामा रहेका स्वास्थ्यको भौतिक संरचना कमजोर रहेका छन् । अधिकांस भवनहरू पुराना भएकाले भुकम्पीय दृष्टिले संकटासन्नतामा रहेका छन् । त्यसैगरी गतवर्ष देखि भएको कोभिड १९ को संक्रमणका कारण स्वास्थ्य संरचना, जनशक्ति, उपकरणहरू, क्वारेन्टाइन व्यवस्थापन, आइसोलेसन र होल्डिङ सेन्टरहरू पर्याप्त मात्रामा नरहेको र यस सम्बन्धी ज्ञान तथा चेतनाको अभावमा यस किसिमका अन्य महामारीहरूको समेत उच्च संकटासन्नता रहेको देखिन्छ ।

कालिका नगरपालिका नियमित रूपमा हुने मौसमी प्रकोपका घटनाबाट प्रभावित भइरहने गरेको पाइन्छ । ठूला नदी नभए पनि कयर खोला र यसमा मिसिने स-साना खोला तथा खहरेहरूमा आउने बाढीबाट वर्षेनी ठूलो मात्रामा क्षति हुने गरेको छ । यस नगरपालिकामा सिञ्चाइका लागि बनाइएका पुराना कुलोहरू घोलको रूपमा परिणत भएर विस्तारै खहरे खोलामा रूपान्तरण भएका छन् । जहाँ जमिनको स्तर वर्षेनी उकासिएर मौसमी वर्षाको पानी बस्ती र खेतीयोग्य जमिनमा पस्ने र डुवान तथा कटानको समेत संकटासन्नता बढेको वडा स्तरीय छलफलबाट देखिएको छ ।

नगरपालिका क्रमशः शहरीकरणतर्फ उन्मुख भएको हुँदा सडक विस्तार पनि व्यापक रूपमा भइरहेको छ । पहाडी क्षेत्रमा बन्दै गरेका सडकले पहिरोको जोखिम उच्च बनेको छ भने तराईतर्फ सडक दुर्घटनाको जोखिम उच्च रहेको देखिन्छ । हरित र सुरक्षित सडकको लागि दीर्घकालीन तथा उत्थानशील योजनाको अभाव यतिखेर खड्किएको छ । यस नगरपालिका क्षेत्रमा अझै पनि अव्यवस्थित वसोवास र सुकुम्बासीको समेत ठूलो संख्यामा वसोवास रहेको छ । पहाडी क्षेत्रमा खोरिया खेती पद्धति अहिले पनि चलिरहेको छ, यसले चुरे र मध्य पहाडी क्षेत्रमा भूक्षय र पहिरोको जोखिम कायमै रहेको छ । समुदायसँगको छलफलबाट प्राप्त जानकारी अनुसार जनचेतना स्तर बढेका कारण खोरिया खेती र वन अतिक्रमण पहिलेको तुलनामा घटेको छ । यसले वन र वन्यजन्तुको संरक्षणमा योगदान पुगेको छ तथापि जीविकोपार्जनको विकल्प नहुँदा केही स्थानीय परिवार वन पैदावारमा आश्रित रहेका छन् । जसले गर्दा वन र वन्यजन्तुको यथोचित संरक्षणमा अवरोध उत्पन्न भइ संकटासन्नतालाई अझ बढाएको देखिन्छ ।

१.९.४ जोखिम नक्साङ्कन

यस पालिकाका वडाहरूमा रहेका टोलहरू विविध प्रकोपका कारण जोखिममा रहेका छन् । प्राप्त तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा ११ वटा वडाका निम्न टोलहरूको जोखिमको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका ३१ बाढीका जोखिममा रहेका टोलहरूको विवरण

वडा	टोल संख्या	जम्मा घरधुरी	खोला, खोल्सीको नाम	बाढीको उच्च जोखिम वस्तीहरू	जोखिम घरधुरी
१	१४	७५४	थाडखोला र थाडखोला घोल	सिद्धेश्वर, सुर्यपुर र सिर्जनशील टोल	१६९
२	९	१११२	कालीखोला कुलो, वुंडखोला कुलो, सिमाना कुलो	प्रगति टोल, खेखरिया टोल, सहपुर टोल र स्वर्णिम टोल पूर्ण रूपमा डुवान क्षेत्र हो भने १ देखि ४ नम्बर बाटोमा पर्ने वस्तीहरू आंशिक रूपमा डुवान हुने गर्दछ ।	४८६

वडा	टोल संख्या	जम्मा घरघुरी	खोला, खोल्सीको नाम	बाढीको उच्च जोखिम वस्तीहरू	जोखिम घरघुरी
३	११	१६८४	थाङखोला, वुङखोला र वुङ खहरे कुलो	हरियाली टोल, ब्रम्ह टोल, दिपज्योती टोल, जनविकास टोल, जनप्रिय टोल, मिलिजुली र आदर्श टोल	११७२
४	७	७७६	स्थानीय घोल बाहेक कुनै पनि खोला छैन	छिमेकी टोल, भिमवली टोल, पिपरीया टोल डुवानको जोखिममा रहेका छन ।	२१६
५	१६	१०६८	भालु खोला	यस वडाको भौगोलिक अवस्था तुलनात्मक रूपमा होचो जमिन भएकोले सम्पूर्ण वस्तीहरू डुवानको जोखिममा रहेका छन ।	१०६८
६	२७	१७६८	थाङखोला, वुङखोला कुलो १, थाङखोला, वुङखोला कुलो २, भुतीया बेलचौर कुलो, सुन्दर वस्ती घोल र वुढीकुलो	दिपज्योती, समावेशी, लालचोक, शिवपञ्चायन, सिद्धार्थ टोल, प्रगती, गंगोत्री, गोर्खाली, पाखीन, रेडक्रस, खोले सिमल र गुराउ चौर टोल	८६३
७	१९	१४९७	वुङ खहरे खोला, कयर खोला	जुटपानी बजार, बेलचौर, वरपिपल, वुङखहरे, आदर्श, नमुना र जनहित टोल	७१८
८	१७	१४९८	कयर खोला, मझुवा खोला, मुल खोला, जुटपानी सिंचाई कुलो, वुङखोला, अजिङगरे खोला, न्युरेनी कुलो, चुहार खोला सिंचाई कुलो, चुहार खोला, कयर खोला सिंचाई कुलो	चेतना, मिलिजुली, आँपडाँडा, न्युरेनी, कालिका, मुल भन्ज्याङ र देउराली टोल	५९३
९	१४	९५४	शक्ति खोला, सिन्ती खोला, कयर खोला, टुंगुटी खोला, सनफन्याङ खोला, खहरे ४ वटा	सुपार, मैतेश, लटौली, शक्ति, दोगारा र अमलाचुली टोल	४५८
१०	१२	४८६	लालीवाङ खोल्सा, देउजर खोला, मझुवाङ खोला, पाइमाराङ खोला, कर्मि गैरा खहरे, ज्यामिरे गैरा खहरे, हर्था खोला, मैवाङ खोला, दुमाझिङ खोला, कयर खोला	नमुना, जिङलाउ, नान्दर, सुन्दर, चौघारा, पाइमाराङ र देउजर टोल	२९२
११	१०	३९६	मझुवाङ खोला, जेङवाङ खोला, लालीवाङ खोला, मुल खोला, होइलिङ खोला, देउजर खोला, सेती खोला, चित्राम झर्ना	सैपाम, होइलिङ, चित्राम, डाँडागाउँ, गामेदुङ र खिर्की टोल	२७७
	१५६	१०८८१	जम्मा		६३१२

स्रोत : वडा स्तरीय छलपफल २०७८

खण्ड दुई: जोखिम पहिचानका विधिहरू

२. विपद तथा जलवायुजन्य जोखिम पहिचानका विधिहरू

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूचि ८, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (संशोधन २०७५ सहित), र स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४ अनुसार कालिका नगरपालिकाले निर्माण गरेको स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयारीको लागि नगरक्षेत्रको जोखिम विश्लेषण गर्न तल उल्लेखित विधिहरू अपनाइएको थियो । यसको लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति कालिका नगरपालिकाको नेतृत्वमा आयोजना गरिएको नगरस्तरीय कार्यशालाले निर्णय गरेर बडास्तरमा जोखिम विश्लेषण भेला आयोजना गरी छलफल, अर्धसंरचनात्मक प्रश्नावली मार्फत अन्तर्वार्ता, संरचनात्मक फारमहरू मार्फत सूचना तथा जानकारी संकलन गरिएको थियो । सूचना संकलनका लागि आयोजना गरिएका भेलामा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित, अपांगता भएका मानीसहरू, उच्च जोखिममा रहेका समुदायको समेत सहभागिता रहेको थियो । समग्र रूपमा जोखिम पहिचान तथा विश्लेषणको लागि निम्नानुसार विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

२.१ समस्या तथा जोखिम विश्लेषण

बडा स्तरमा गरिएको छलफल, प्रमुख जानकारहरूसंगको अन्तर्वार्ता तथा विपदको ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषणको आधारमा विपदले निम्त्याएका समस्या तथा समुदायमा रहेका जोखिमहरूको विश्लेषण गरिएको छ । यस पालिकामा विगतमा देखिएका प्रकोपका घटना र यसले पुर्याएका क्षतिको आधारमा सूचिकरण तथा स्तरिकरण गरिएको छ । जसलाई समस्या तथा जोखिम विश्लेषण सहित अनुसूचिमा राखिएको छ ।

२.२ कारण तथा प्रभाव विश्लेषण

बडा स्तर तथा नगरस्तरीय कार्यशालामा भएको छलफल र प्राप्त तथ्यांकको आधारमा विपदको कारण तथा यसले पारेको प्रभाव विश्लेषण गरिएको छ । जसलाई अनुसूचिमा राखिएको छ ।

२.३ ऐतिहासिक समय रेखा

यो योजना तयार गर्दा बडा तथा समुदायमा विगतमा भएका विपदका घटना यसले पारेको प्रभावलाई क्रमवद्ध रूपमा छलफलका आधारमा राखिएको छ । जसले यस पालिकाको विपदको अवस्था चित्रण गर्छ र भावी दिनमा गर्नुपर्ने कार्यहरूलाई मार्गदर्शन गर्छ । यसको विवरण अनुसूचिमा राखिएको छ ।

२.४ वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो

यस पालिकामा वारम्बार दोहोरिरहने प्रकोपका घटना, मौसम तथा जलवायुमा देखिएको परिवर्तन तथा यसले वालीनालीमा ल्याएको परिवर्तनलाई यथार्थ रूपमा चित्रण गर्न वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो तयार गरिएको छ । जसलाई अनुसूचिमा उल्लेख गरिएको छ ।

२.५ धरातलीय हिडाई

जोखिम विश्लेषणका लागि संकलन गरिएको सूचना तथा तथ्यांकलाई जाँच गरी प्रमाणिकरण गर्न जोखिम क्षेत्रहरूमा स्थलगत अध्ययन गरियो । जसले गर्दा प्राप्त तथ्यांकहरूको वैधता पुष्टि तथा प्रमाणीकरण भएको छ । साथै यो योजनाको आधिकारिकतालाई बढाएको छ ।

माथि उल्लेखित औजारहरू प्रयोग गर्दा सामाजिक र आर्थिक रूपमा पछाडी परेका समूह, बालबालिका, महिला, दलित तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिमा पर्ने जोखिमका साथै विशिष्ट आवश्यकतालाई विशेष ध्यान पुर्याइएको छ ।

खण्ड तीन: राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजनाकाका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र तथा कार्यहरू

३. राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना प्राथमिकताका क्षेत्र सम्बन्धी विषयहरू

३.१ प्रकोपबारे बुझाई

३.१.१ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति

तालिका ३२ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति सम्बन्धी विवरण

तहगत विवरण	नीति, ऐन, कानून	संस्थागत संरचना	कोषको व्यवस्थापन	जनशक्ति	तहगत एवम निकायगत समन्वय	क्षमता	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
समुदाय स्तर	तर्जुमा भएको छैन	छैन	छैन	केही समुदायमा स्वयमसेवकहरू रहेको	कमी रहेको छ	कमजोर	भएको छैन
वडा स्तर	तर्जुमा भएको छैन	५ वडामा छ ।	छैन	प्रयास छैन ।	कमी रहेको छ	कमजोर	भएको छैन
पालिका स्तर	विपद् व्यवस्थापन ऐन बनेको छ । स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पुनरावलोकन गरी तर्जुमाको चरणमा रहेको छ । अन्य नीति रणनीति, योजनाहरू निर्माण भएको छैन । विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलन सिकाई केन्द्र स्थापना गरिएको छ ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण भइ कृयाशील रहेको छ ।	भएको छ ।	सबै शाखामा कर्मचारी रहेको । विपद् व्यवस्थापनका लागि प्रयास नभएको ।	कमी रहेको छ	न्यून	अनुगमन समिति रहेको छ । विपद् व्यवस्थापन सहितको आवश्यक फर्मेटहरू विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
जिल्ला स्तर	जिल्ला तहमा विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनेको छ । परिमार्जन गर्नुपर्ने छ ।	जिल्ला वि. व्य. समिति रहेको छ ।	भएको छ ।	प्रयास छैन ।	कमी रहेको छ	न्यून	

३.१.२ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिहरूमा गरिएका सुदृढीकरणका प्रयासहरू

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन अनुसार पालिका तहमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । ५ वटा वडामा विपद् प्रतिकार्य समिति गठन भएका छन् । विपद् प्रतिकार्यका लागि ५ वटा कार्यदलहरू गठन गरिएको छ ।
- विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलन सिकाई केन्द्र स्थापना गरिएको छ ।
- भुकम्प तथा बाढीको कृत्रिम अभ्यासहरू गरिएका छन् ।
- क्षमता अभिवृद्धि गरी १४८ जना स्वयम सेवकहरू विकास गरिएको छ । जसलाई आपतकालीन प्रतिकार्यमा परिचालन गर्न सकिने छ ।
- नगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ निर्माण गरी लागु गरिएको छ ।
- विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि निर्माण गरिएको छ ।
- नगरपालिकामा वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्शनको व्यवस्था गरिएको छ ।
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयारीको चरणमा रहेको छ ।
- नगरपालिकाको क्षेत्रगत विकास योजना तथा वार्षिक योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मुलप्रवाहीकरणको लागि प्रयास भइरहेको छ ।

३.१.३ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिमा भएका मुख्य कमी कमजोरीहरू

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नीति तथा कानून, रणनीति तथा योजनाहरू निर्माण गर्न सकिएको छैन । निर्माण भएको ऐन तथा निर्देशिकाहरू पूर्ण रूपमा कार्यन्वयनमा आउन सकेका छैनन् ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कृयाकलापहरू नगरपालिकाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा रहेको देखिदैन ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी बुझाईको कमिले कानून तथा योजना निर्माणमा कठिनाई भइरहेको छ ।
- निर्वाचित प्रतिनिधि तथा स्थानीय समुदायमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान र चेतनाको कमी रहेको छ । यसका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
- विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयगत क्षेत्रहरू गठन गरिएको भएपनि आवद्ध सदस्यहरूलाई आफ्नो भुमिका तथा जिम्मेवारी प्रष्ट भएको पाइएन ।
- पालिकाको क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मुलप्रवाहीकरणका लागि प्रयास कमी देखिन्छ । यस कार्यका लागि कार्यरत कर्मचारीहरूको बुझाई तथा क्षमता कमी रहेको देखिन्छ ।
- विकास निर्माणको काममा विपद्को प्रभाव मुल्यांकन गर्ने अभ्यास रहेको छैन । जसका कारण अव्यवस्थित बाटोघाटो, पुर्वाधार तथा संरचना निर्माणले जोखिमलाई वढाएको छ ।

३.१.४ विपद् उत्थानशीलता बृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिमका जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजनिक लगानी

- उद्योग बाणिज्य संघ तथा ब्यापार संगठनहरूलाई पनि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकमा सहभागि गराउने गरिएको छ । जसको कारण विपद् प्रतिकार्यमा सहकार्य र सहयोगमा योगदान पुगेको छ । अझैपनि विपद् जोखिम न्यूनीकरणको कार्यमा निजि क्षेत्रलाई संलग्नता गराउन सकिएको छैन ।
- विपद् व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरूमा उद्योग बाणिज्य संघ, ब्यापार संगठनहरूको प्रतिनिधिहरूको पनि सहभागीता हुने गरेको छ । जसले गर्दा सहकार्यलाई अगाडी वढाएकोछ र प्रतिकार्यमा समन्वयको वातावरण बनेको छ ।
- यसका अलावा बिकास साझेदारहरू र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूको समेत साझेदारी रहेको छ । पुर्वि राप्ती नदि नियन्त्रण कार्यक्रम (स्वीस परियोजना) अर्न्तर्गत नगरपालिकाले ३० प्रतिशत लगानी र ७० प्रतिशत परियोजनाको हुने गरी कयरखोलामा बाँध निर्माणको काम भइरहेको छ । एसियाली विपद् पुर्वतयारी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण केन्द्रको साझेदारीमा विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा भइरहेको छ ।
- केयर नेपाल हरियो वन कार्यक्रमसंगको सहकार्यमा खगेरी खोलाको जोखिम विश्लेषण गर्ने काम गरिएको छ ।

- खगेरी, वुंडखोला, थाडखोलामा रिटेनीड बालहरू निर्माणको माध्यमबाट तटबन्ध, खोला सरसफाईको कार्य अगाडि बढेको छ ।
- भुपरिधी कार्यक्रमसंग भुसंरक्षणको कामहरू भएका छन् साथै भुसंरक्षण कार्यलयसंग मिलेर खगेरीको माथिल्लो तटीय क्षेत्रमा भुसंरक्षणको कामहरू भएका छन् ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसंग विपद् प्रतिकार्यमा सहकार्य हुँदै आएको छ ।
- पालिका क्षेत्रभित्र रहेका सहकारी तथा वितीय संस्थाहरूलाई विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पर्याप्त मात्रामा परिचालन गर्न सकिएको छैन ।

३.१.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनका लागि समर्पित योजना तथा कार्यक्रमहरूमा लगानी

- यस पालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनका लागि छुट्टै योजना निर्माण गरी लागु गरिएको छैन । तथापी विपद्को प्रतिकार्यको लागि विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी प्रभावितहरूलाई राहत वितरण कार्य हुँदै आएको छ । पछिल्लो वर्षहरूमा खोलाबाट सृजित जोखिम कम गर्नको लागि तटबन्ध निर्माणका लागि पुर्वाधार विकास समिति अर्न्तर्गत योजनाहरू तयार गरी लागु गरिएको छ ।
- यस पालिकामा हुने विपद्को जोखिम कम गर्न माथिल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रसंग जोडेर योजना निर्माण भएको देखिदैन ।
- यसका अलावा भौतिक पुर्वाधार, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाई, महिला बालबालिका अपांगता तथा जेष्ठ नागरिक तथा अन्य क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्षेत्रमा लगानी बढाएको देखिदैन ।

३.१.६ विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलन एकीकृत गरिएका योजनाहरूका लागि लगानी

- विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मुलप्रवाहीकरण गरी योजनाहरू निर्माण भएका छैनन् । तथापी १ करोड भन्दा माथिको योजनाहरू सन्चालन गर्दा वातावरण मुल्यांकन गर्ने गरिएको छ । यो पनि खास गरी खोलामा ढुंगा गिट्टि निकाल्ने कामहरूमा मात्र केन्द्रित भएको पाइन्छ ।
- विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा नीजि क्षेत्र, गैसस तथा सरकारी निकायहरू बीचमा समन्वयमा कमि रहेको देखिन्छ । निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी बुझाईको कमिले भौतिक पुर्वाधारमा बढि ध्यान केन्द्रित भएको छ जसले गर्दा गरेका विकासहरू दिगोपना देखिदैन । तसर्थ सबै क्षेत्रगत विकास समितिहरूले एकीकृत रूपमा उत्थानशील विकास अवधारणा अनुसार विकास प्रयासको थालनी गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

३.१.७ प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुर्नलाभ

- यस पालिकामा विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि ८ वटा क्लष्टरहरू निर्माण गरिएको छ । सोहि अनुसार संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार पारेको नमुना योजना अर्न्तर्गत रहेर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार पारिएको छ । तथापी निर्वाचित प्रतिनिधि तथा पालिकाका कर्मचारीहरूमा यस सम्बन्धी ज्ञान तथा क्षमताका अभावमा एकीकृत प्रतिकार्य हुन सकेको छैन । यसका साथै क्लष्टर प्रमुख तथा यसका सदस्यहरूलाई आफ्नो भूमिका तथा जिम्मेवारी बारे प्रष्टता भएको पाइएन । यसका लागि क्षमता अभिवृद्धि तथा कृत्रिम घटना अभ्यास हुन जरूरी देखिन्छ । यसका साथै जोडिएका पालिका, जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय तहमा समन्वय प्रभावकारी बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- आपतकालीन कार्यसन्चालन केन्द्र स्थापना नहुँदा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली व्यवस्थित हुन सकेको छैन । जसका कारण अभिलेख भएको विपद्का घटना र यसबाट भएको क्षति र समुदायमा गरिएको छलफल तथा भेलाबाट आएको तथ्यांक बीच मेल खाएको पाइएन ।
- महामारी नियन्त्रण तथा रोकथाम(प्रतिकार्य) मा पालिकाको क्षमता कमजोर रहेको पाइयो । जुन कुरा पहिलो लहरको कोभिड संक्रमणमा पालिकाको भूमिका कमजोर रह्यो । तथापी टेष्टिङ, ट्रेसिङ र ट्रिटमेन्टका साथै क्वारेन्टाइन, होल्डिङ सेन्टर, आइसोलेसन स्थापना तथा व्यवस्थापन गरी संक्रमण फैलन नदिन पालिकाको भूमिका अहम रहेको पाइन्छ । यसै गरी पूर्ण रूपमा बन्दावन्दिको अवस्थामा गरिव तथा रोजगारी गुमेका परिवारलाई राहत वितरणमा पालिकाले नेतृत्व लिइ कार्य गरेको पाइएको छ ।

- विद्यालयहरू वन्द भइ औपचारिक शिक्षा सन्चालन गर्न नसकिएको अवस्थामा अनलाईन तथा अन्य माध्यमबाट शिक्षालाई सुचारू गर्न पालिकाले पहल गरेको पाइन्छ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा उपकरणका लागि पालिकाले खेलेको भूमिका सराहनीय देखिन्छ ।

३.१.८ हालको क्षमता

- आपतकालीन प्रतिकार्यका लागि यस पालिकामा रहेका सुरक्षा निकाय र युवाहरूलाई खोज उद्धार सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गरी १४८ जना स्वयम सेवकहरू विकास गरिएको छ । यिनीहरूलाई रोष्टर निर्माण गरी सुचिकृत गर्नु पर्ने देखिन्छ । विपद् प्रतिकार्य र सूचना संकलनमा परिचालन गर्ने गरी ५ वटा कार्यदलहरू गठन गरिएको छ ।
- यस पालिकामा नीजि आवास पुनर्निर्माणमा परिचालन गर्न सकिने गरी ५५२ जना निर्माणकर्मीहरूलाई तालीम प्रदान गरिएको छ । यसै गरी स्वास्थ्य तथा अन्य क्षेत्रका व्यक्तिहरूलाई समेत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालीमहरू सन्चालन गरिएको छ ।
- यस पालिकाका वडा नं ३ र ७ मा कार्यरत कामदारहरूलाई ग्याविन जाली वुन्ने र भर्ने तालीम प्रदान गरी नदी नियन्त्रण कार्यमा परिचालन गरिएको छ ।
- यस पालिकामा विपद् व्यवस्थापनका लागि रु. १ करोड भन्दा बढीको विपद् व्यवस्थापन कोष सन्चालन गरिएको छ ।
- यसै गरी आपतकालीन अवस्थामा सुरक्षित आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग गर्न सामुदायिक भवनहरू निर्माण गरिएको छ साथै विद्यालयहरूलाई समेत आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग गर्ने गरिएको छ ।
- पूर्ण रूपमा घर क्षति भएका घरहरू पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक काठहरू पालिका भित्र रहेका सामुदायिक वनहरूबाट उपलब्ध गराउने गरिएको छ । साथै जिविकोपार्जनको लागि वनबाट उत्पादन हुने जडिवुटिजन्य र तरकारी जन्य उत्पादनबाट समुदायले फाइदा प्राप्त गरेका छन् ।
- विपद्का समयमा परिचालित हुन सक्ने महिला समूह, सहकारी तथा वित्तीय संस्था, वन समूह, कृषि तथा पशुपालन समूह, शिक्षक, पत्रकार तथा सामाजिक समूहहरूका साथै नीजिक्षेत्र समेत यस पालिकामा रहेका छन् ।
- आगलागी नियन्त्रणका लागि ४ वटा नगरपालिका (कालिका, रत्ननगर, राप्ती र खैरहनी) को संयुक्त लगानीमा दमकल सन्चालनमा रहेको छ । साथै एम्बुलेन्स सेवा सन्चालनमा रहेको छ ।
- वातावरण प्रवर्द्धनका लागि पालिकाभित्र भएका पोखरीहरूको निर्माण तथा संरक्षण एवम् वृक्षारोपण कार्य गरिएको छ ।

माथि उल्लेख गरिएको पालिकाको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील क्षमतालाई निम्न अनुसार विश्लेषण गरिएको छ ।

यस पालिकामा प्राविधिक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा योगदान दिन सक्ने निम्न जनशक्ति रहेको छ ।

तालिका ६३ स्वास्थ्य सम्बन्धी दक्ष जनशक्तिको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा	प्रकार	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या							
			चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	ल्याव अ.	अन्य
कालिका नगर अस्पताल	६	अस्पताल	६	९	३	३	४	२	१	४
पदमपुर स्वा.चौ.	४	स्वा. चौ.	०	४	३	३	२	०	०	०
शक्तिखोर स्वा.चौ.	९	स्वा. चौ.	०	४	३	३	२	०	०	१
सिद्धि स्वा.चौ.	१०	स्वा. चौ.	०	३	३	३	२	०	०	१
आधारभूत स्वा. केन्द्रहरू			०	७	०	०	०	०	०	०

स्रोत : नगर वस्तुगत विवरण २०७६

३.१.९ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति

तालिका ३४ विभिन्न स्तरमा रहेको विपद् व्यवस्थापन क्षमता सम्बन्धी विवरण

क्षमताको विवरण	पालिका स्तर	वडा स्तर	समुदाय स्तर	जिल्ला स्तर
आर्थिक क्षमता	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	कमजोर	कमजोर	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना
सामाजिक तथा संस्थागत क्षमता	विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको, दक्ष स्वयम् सेवकहरू र विपद् व्यवस्थापन कार्यदल रहेको	५ वटा वडामा विपद् व्यवस्थापन समूह रहेको	विभिन्न सामाजिक समूहहरू रहेको	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकायहरू तथा जिल्ला आपतकालीन सन्चालन केन्द्र रहेको
भौतिक क्षमता	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका उपशाखाहरूमा अस्थायी आश्रय स्थल र गैरखाद्य सामग्री भण्डारण रहेको	५ वटा वडामा सरल खोज तथा उद्धार सामग्री रहेको	छैन	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखामा २५० परिवारका लागि अस्थायी आश्रय स्थल र गैरखाद्य सामग्री भण्डारण रहेको साथै खोज उद्धार सामग्री रहेको ।
मानवीय क्षमता	१४८ जना स्वयम् सेवक सहित ५ वटा कार्यदल, तालीम प्राप्त निर्माणकर्मी, दक्ष स्वास्थ्यकर्मी र प्राविधिकहरू रहेको ।	छैन	छैन	तथ्यांक उपलब्ध नभएको
प्राकृतिक स्रोत	सबै वडाहरूमा वनजंगल, नदिनाला, खुल्ला स्थान तथा अन्य स्रोतहरू रहेका छन् ।	वनजंगल, नदिनाला, खुल्ला स्थान तथा अन्य स्रोतहरू रहेका छन् ।	वनजंगल, नदिनाला, खुल्ला स्थान तथा अन्य स्रोतहरू रहेका छन् ।	

३.१.१०. कमी कमजोरीहरू/सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू

तालिका ३५ विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने कुरा

सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्र	पालिका स्तर	वडा स्तर	समुदाय स्तर	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
नीतिगत व्यवस्था कानुन, योजना तथा मापदण्ड निर्माण	तर्जुमाको चरणमा	छैन	छैन	आवश्यकता अनुसार तर्जुमा भइरहेको
संस्थागत संरचना	संरचना रहेको छ, क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने	छैन	छैन	संरचना रहेको छ, क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवा प्रदान गर्ने कार्यालय, संघ संस्थाहरू	नगरपालिका बाहेक अन्य संस्था नरहेको	छैन	छैन	जिल्ला स्तरमा रहेको
खोज, उद्धार र प्राथमिक उपचारक	अपुग संख्यामा रहेको	छैन	छैन	अपुग संख्यामा रहेको
सुरक्षित आश्रयस्थल	व्यवस्थित गर्नुपर्ने	छैन	छैन	व्यवस्थित गर्नुपर्ने

सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्र	पालिका स्तर	वडा स्तर	समुदाय स्तर	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति
सूचना तथा सञ्चार सेवा	आपतकालीन कार्यसन्चालन केन्द्र नरहेको	छैन	छैन	आपतकालीन कार्य सन्चालन केन्द्र नरहेको
बन्दोबस्ती, भण्डारण गृह	स्थापना भएको छैन	छैन	छैन	छैन
अग्नी नियन्त्रण	४ वटा पालिकाको संयुक्त भएको	छैन	छैन	छ
खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू	रेडक्रसको उपशाखाहरूमा रहेको छ (५ वडामा)	छ	छैन	छ
एम्बुलेन्स र शव वाहन	एम्बुलेन्स रहेको छ	छैन	छैन	छ

३.२ स्थानीय तहको क्षमता

तालिका ३६ स्थानीय तहमा रहेको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमताको विवरण

क्र.सं	विवरण	छ	छैन
१.	वडा अथवा सामुदायिक तहमा जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन समितिहरूलाई सो सम्बन्धी तालिम दिइएको छ ?		छैन
२.	वडा अथवा नगर तहमा जोखिम व्यवस्थापन कोष बढाउने योजना बनाइएको छ ?	छ	
३.	यस नगरपालिकामा स्थानीय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र (local emergency operations center) छ?		छैन
४.	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यका लागि छनोट भएका मध्ये कुनै व्यक्तिले जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन
५.	कुनै कर्मचारीहरूले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति र ऐन सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन
६.	कुनै कर्मचारीहरूले विपद् जोखिम मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन
७.	कुनै कर्मचारीहरूले विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन
८.	कर्मचारीहरूले विपद् पश्चातको क्षति तथा आवश्यकता आँकलन (Post disaster needs assessment) सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन
९.	स्थानीय युवा स्वयमसेवीहरूलाई आपत्कालीन प्रतिकार्यका लागि तालिम प्रदान गरिएको छ ?	छ	
१०.	स्थानीय तहको कर्मचारीहरूले अरु कुनै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम लिएका छन् ?		छैन

नोट : नगरपालिकाको विपद फोकल पर्सन वाहेकको कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिमको विद्यमान अवस्थाको आधारमा सूचना राखिएको छ ।

३.२.१ नगरपालिकाले पहिचान गरेर प्राथमिकतामा राखेका क्षमता अभिवृद्धिका तालिमहरू

- आपतकालीन कार्यसन्चालन केन्द्र सन्चालनको वारेमा तालिम आवश्यक छ ।

- नगरपालिकाको जनप्रतिनिधि तथा विषयगत शाखाका कर्मचारीहरूलाई विपद र विकास भन्ने विषयमा क्षमता विकासको तालीम प्राथमिकतामा छ ।
- विपदको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य र विपद प्रभावितहरूलाई मानवीय सहयोगको मापदण्ड र स्थानीय विपद प्रतिकार्यको मापदण्ड तयार गर्नु पर्नेछ ।

३.२.२ विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी नगरपालिकाले कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि योजना

- पालिका आफैले विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कुनै क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सन्चालन गरेको छैन तथापि तालुक कार्यालय र अन्य दातृ निकायहरूबाट सन्चालन भएका तालीमहरूमा केही कर्मचारी सहभागि भएका छन् ।

खण्ड चार: समस्या, प्राथमिकता र योजना

४. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनको प्रभावका कारण देखिएका समस्याहरू प्रासाङ्ग तथ्याङ्कका आधारमा गरिएको विश्लेषणबाट यस पालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका निम्न समस्याहरू देखिएका छन् ।

४.१ नीतिगत संस्थागत सुदृढीकरण

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी रणनीतिक योजनाको अभाव
- सबै वडाहरूमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति निर्माण नभएको
- वडामा विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना नभएको
- विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विषयगत क्षेत्रका पदाधिकारीहरूको कार्य विवरण र भूमिका प्रष्ट नभएको

४.२ सूचना व्यवस्थापन र सम्प्रेषण

- पालिकाका सबै तहमा विपद् सम्बन्धी बुझाइमा कमी
- जलवायु परिवर्तन र विपद् सम्बन्धी एकिकृत सूचना व्यवस्थापनमा कमी
- आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना नभएको
- विपद् सम्बन्धी सूचना प्रचार प्रसार चुस्त दुरूस्त नभएको

४.३ निकायगत समन्वय

- संघ, प्रदेश र जिल्ला तहमा समन्वय कमजोर रहेको
- पालिकामा रहेका शाखाहरूबीच समन्वयको कमी
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको लागि सरकारी, गैर सरकारी तथा नीजि क्षेत्रको समन्वयात्मक लगानीको अभाव

४.४ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकास अवधारणाको मूलप्रवाहीकरण

- पालिकाको क्षेत्रगत विकास योजना तर्जुमा प्रक्रिया र चरणमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई सवालका रूपमा नहेरिनु
- पालिकाका सबै शाखा प्रमुख तथा कार्यरत कर्मचारीहरूमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा सम्बन्धी ज्ञानको कमी
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकास सम्बन्धी क्षमताको कमीले पालिकाको विषयगत क्षेत्र योजनामा मूलप्रवाहीकरण हुन नसकेको ।

४.५ भौतिक पूर्वाधार

- भवन आचार संहिताको पूर्ण पालना नभएको
- भवन मापदण्डको अभाव
- भूकम्पीय सचेतनामा कमी
- बस्ती तथा निजी भवन, सडक, विद्युत वितरण प्रणाली, खानेपानीका संरचना, विद्यालय लगायतका पूर्वाधार जोखिमयुक्त
- सुरक्षित आश्रयस्थलको अभाव
- अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री सडक पेटीको अभाव
- सडकमा व्यवस्थित ढलको अभावले समुदायमा डुवानको समस्या
- हरियाली सडकको अभावमा प्रया—पर्यटन विकासमा कमी

- सडक सुरक्षा र प्रयोग बारे ज्ञान चेतना र सन्देशको अभावमा सडक अनुसार सवारी गति निर्धारण नभइ सडक दुर्घटना बढेको

४.६ प्राकृतिक स्रोत सम्पदा तथा जलाधार व्यवस्थापन

- प्राकृतिक वनमाथि अतिक्रमण र विनाश बढ्दो क्रममा रहेको
- पानीका मुहान सुक्दै गएको
- जलाधार क्षेत्र सुख्खा हुने क्रम बढेको
- जैविक विविधतामा हास
- पुराना कुलोहरूबाट कटान र पटानको समस्या बढ्दै गएको
- भूमिगत जलस्रोतको अधिक उपयोगका कारण भूमिगत पानीको सतह गहिरिएको

४.७ विपद् उत्थानशील कृषि विकास

- तराई क्षेत्रमा भूमिगत पानीको प्रयोग भइरहेको भए पनि सिँचाइका लागि पर्याप्त नभएको
- वालीनालीमा रोगकीरा प्रकोप, र विषादीको बढ्दो प्रयोग तथा वन्यजन्तुको प्रकोप बढेको
- खाद्यान्न र अन्य बाली उत्पादनमा हास

४.८ विपद् उत्थानशील स्वास्थ्य सेवा

- महामारी नियन्त्रणका लागि पूर्वाधार, संरचना, दक्ष जनशक्ति तथा उपकरणको कमी
- आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा कमजोर
- आपत्कालीन स्वास्थ्य कार्यदल नभएको
- विद्यालयहरूमा आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध नरहेको
- फोहोर व्यवस्थापनको कमीका कारण महामारी पैलिने सम्भावना रहेको

४.९ विपद् उत्थानशील शिक्षा

- सुरक्षित विद्यालय सम्बन्धी अवधारणाको कमी
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक, बालबालिका र अभिभावकमा विपद् सम्बन्धी बुझाइको कमी
- विपद् तथा जलवायु परिवर्तन र यसले निम्त्याएका समस्या र समाधानका उपाय सहितको स्थानीय पाठ्यक्रमको अभाव
- विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन नभएको
- विपद् व्यवस्थापन फोकल शिक्षकको व्यवस्था नभएको
- विद्यालयको संकटासन्नता विश्लेषण नभएको
- विपद्ले निम्त्याएका समस्याहरू पहिचान नगरिएको
- विपद् बाट सुरक्षित हुनका लागि कार्ययोजनाको अभाव

४.१० विपद् व्यवस्थापनमा लैंगिक तथा समावेशीकरण

- महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, दीर्घ रोगीहरूमा विपद् बारे ज्ञान र क्षमताको अभाव
- योजना तर्जुमामा लक्षित समूहको सहभागिता कमी
- योजना कार्यान्वयन र निर्णय प्रक्रियामा सहभागिताको कमी
- लक्षित समूहलाई विपद् प्रतिकार्यमा प्राथमिकतामा नराख्नु

४.११ विपद् प्रतिकार्य

- विषयगत क्षेत्र (क्लष्टर) गठन नभएको
- प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्यका लागि विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अभाव
- खोज उद्धार तथा राहत सामग्रीको अभाव
- विषयगत क्षेत्र (क्लष्टर) अनुसार सामग्री भण्डारण गृहको अभाव

४.१२ आपतकालीन पूर्वतयारी योजना नरहेको

- आपतकालीन प्रवन्धका सामग्रीहरूको अभाव
- आपतकालीन अवस्थामा सूचना संकलनका लागि (IRA र MIRA) गर्नसक्ने जनशक्तिको अभाव

४.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरू

माथि उल्लेखित समस्याहरूको सम्बोधनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति तथा रणनीतिको आधारमा यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका निम्नानुसार प्राथमिकता र प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरू निर्धारण गरिएको छ ।

प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र १: विपद् जोखिमबारे बुझाइ अभिवृद्धि

प्राथमिकता प्राप्त कार्य १: बहूविपद् जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन र सम्प्रेषण

प्राथमिकता प्राप्त कार्य २: विपद् जोखिम सूचनाप्रणाली र ज्ञान व्यवस्थापन

प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र २: विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिको विकास

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ३: संस्थागत र समन्वय संयन्त्र विकास एवं सुदृढीकरण

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ४: समावेशी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन

प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र ३: विपद् जोखिम संवेदनशील लगानी प्रवर्द्धन

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ५: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक र निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ६: विपद् जोखिम हस्तान्तरण

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ७: समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापनमा लगानी प्रवर्द्धन

प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र ४: प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ८: प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि सुदृढ विपद् पूर्वतयारी

प्राथमिकता प्राप्त कार्य ९: विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास

प्राथमिकता प्राप्त कार्य १०: “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” अवधारण अनुरूप पुनर्निर्माण र पुनःस्थापना

खण्ड पाँच: समस्या, प्राथमिकता र योजना

५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक प्राथमिकताका आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका क्रियाकलापहरू

पालिकाले तय गरेका रणनीतिक प्राथमिकताका आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा निम्नलिखित क्रियाकलापहरू तय गरिएका छन् ।

५.१. विपद् जोखिमबारे बुझाई

विपद् जोखिमबारे बुझाइ विस्तार गर्न नगरपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, प्राविधिक अवस्था तथा स्थानीय ज्ञान, सीप, प्रविधिका आधारमा प्रकोपको प्रकार, प्रकृति, बारम्बारता तथा त्यसले पार्ने प्रभावको लेखाजोखा र नक्शाङ्कन गरिनेछ । पहिचान भएका नतिजालाई नगरका सबै समुदायमा सम्प्रेषण गरी सचेतना र ज्ञानको प्रवर्द्धनमार्फत जोखिम न्यूनीकरण गर्ने लक्ष्य यस प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रभित्र राखिएको छ । यसका लागि निम्न प्राथमिकता प्राप्त कार्य र क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछन् ।

५.१.१ बहूविपद् जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन र सम्प्रेषण

नगरपालिकामा हुने र हुनसक्ने प्रकोप र प्रकोपका कारण उत्पन्न हुने विपद्को जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन, अभिलेखीकरण र समुदायमा सम्प्रेषण गर्न निम्न चारवटा क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ:

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रु लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	विपद् जोखिम लेखाजोखा गर्ने: नगरपालिकामा हुने सबै प्रकारका प्रकोपको पहिचान गरी सामाजिक तथा वैज्ञानिक दुवै विधिबाट सङ्कटासन्नता र क्षमता सहित विपद् जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन र अभिलेखीकरण गरिनेछ ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	३	२	अल्पकालीन	• प्रदेश सरकार • विषयगत शाखाहरू • वडा कार्यालय • दातृ निकाय • प्राज्ञिक निकाय • सामुदायिक संस्था • विकास साझेदार
२	विपद् जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना निर्माण गर्ने: बहूविपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न समेत उपयुक्त हुनेगरी नगरपालिकाको विपद् जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तयार गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	५	३	२	मध्यकालीन	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • वातावरण महाशाखा • विपद् व्यवस्थापन शाखा • विकास साझेदार
३	विकासका विषयगत क्षेत्रको जोखिम लेखाजोखा तथा नक्शाङ्कन गर्ने: कृषि, पशुपालन, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन, उद्योग तथा व्यापार, सहकारी, सञ्चार, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण र जैविक विविधता लगायत विकासका विषयगत क्षेत्रको विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिमको पहिचान एवं लेखाजोखा गरी र नक्शाङ्कन गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	१०	५	५	नियमित	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • सबै विषयगत महाशाखा र शाखा • प्राज्ञिक निकाय • दातृ निकाय • विकास साझेदार • समुदायमा आधारित समूहहरू • निजी क्षेत्र

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
४	नियमित रूपमा सूचना सम्प्रेषण गर्ने: विपद् जोखिम लेखाजोखाका नतिजालाई सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय, समुदायलाई लक्षित गरी सरल भाषा तथा अपाङ्गतामैत्री र सबैको पहुँच सुनिश्चित हुने विधि र प्रक्रियाबाट सम्प्रेषण गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	३	२	नियमित	सम्बन्धित महाशाखा वा शाखा वडा कार्यालय विकास साझेदार नागरिक समाज निजी क्षेत्र समुदायमा आधारित समूह सञ्चार क्षेत्र

५.१.२ विपद् जोखिम सूचना प्रणाली र ज्ञान व्यवस्थापन

पूर्वसूचना प्रणाली, विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी ज्ञान व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन निम्न अनुसार ११ वटा क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेगरी कार्ययोजना तयार गरिएको छ:

क्र.सं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	बहूप्रकोप पूर्वसूचना प्रणालीको प्रवर्द्धन गर्ने: सबै जलाधार क्षेत्रमा बाढी, पहिरो र अन्य प्रकोपका लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समेत समन्वय गरेर पूर्वसूचना प्रणालीको विकास र विस्तार गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति	१५	१०	५	मध्यकालीन	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सुरक्षा निकाय दातृ निकाय विकास साझेदार निजी र सञ्चार क्षेत्र
२	समुदायमा आधारित पूर्वसूचना प्रणालीको विकास गर्ने: पूर्वसूचनामा पहुँच नभएका नदी तटीय क्षेत्रमा समुदायमा आधारित पूर्वसूचना प्रणालीको समेत प्रवर्द्धन गरी पहुँच बढाउने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति	५	३	२	अल्पकालीन	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र वडा कार्यालय सुरक्षा निकाय विकास साझेदार
३	विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास गर्ने: नगरको आफ्नै विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास गरी केन्द्र र प्रदेश सरकारबाट तयार सूचना प्रणालीसँग सञ्जालीकरण गर्ने। (आपत्कालीन कार्य सन्चालन केन्द्र)	नगर सूचना तथा अभिलेख शाखा	२५	१०	१५	मध्यकालीन	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन शाखा दातृ निकाय विकास साझेदार सञ्चार क्षेत्र
४	सञ्चारमाध्यमको उपयोग गर्ने: सञ्चार सेवा प्रदायकसँग समन्वय गरी बहूविपद् पूर्वसूचना अवधारणा	विपद् व्यवस्थापन समिति	२	१	१	नियमित	मौसम विज्ञान कार्यालय नगर आपत्कालीन

क्र.सं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
	अनुसार नेपाली भाषामा सन्देश तयार गरी सूचना सम्प्रेषणको कार्य प्रभावकारी बनाउने ।						कार्यसञ्चालन केन्द्र • सुरक्षा निकाय • सञ्चार क्षेत्र • निजी क्षेत्र • विकास साझेदार
५	सडक सुरक्षा सूचना व्यवस्थापन गर्ने: सबै प्रकारका सडकमा स्पष्ट लेन, सडक बत्ती, जेब्रा क्रसिड निर्माण, सवारी सञ्चालन अनुशासन र नागरिक अनुशासनमा सुधार गरी सडक सुरक्षाका विधि, दुर्घटनाग्रस्त क्षेत्रका सङ्केतसहित पूर्वजानकारी सङ्केतका चिन्ह र उपकरण जडान गर्ने ।	भौतिक पुर्वाधार विकास शाखा	१०	५	५	अल्पकालीन	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • वडा कार्यालय • ट्राफिक प्रहरी • नगर प्रहरी • निजी क्षेत्र • यातायात व्यवसायी • नागरिक समाज • सञ्चार क्षेत्र
६	मौसम पूर्वानुमान सम्प्रेषण गर्ने: मानवजीवन, खेतीपफती, पर्यटन र अन्य व्यवसायलाई समेत लक्षित गरी सबै प्रकारका मौसमी गतिविधिको पूर्वसूचना प्रणालीलाई सरल र सबैले बुझ्ने भाषामा सम्प्रेषण गर्ने ।	नगर आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	३	२	१	नियमित	• जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय • वडा कार्यालय • सुरक्षा निकाय • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र • सञ्चार क्षेत्र • सामुदायिक समूह
७	जनचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने: विभिन्न सञ्चार माध्यमसँगको साझेदारी र सामाजिक सञ्जाल मार्फत नगरवासीलाई विपद् र जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न जोखिमबारे जानकारी सम्प्रेषण तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	२	१	१	नियमित	• विपद् व्यवस्थापन समिति • वडा कार्यालय • सञ्चारमाध्यम • नागरिक समाज • उपभोक्ता समितिहरू • निजी क्षेत्र • विकास साझेदार
८	शैक्षिक पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम व्यवस्थापन समावेश गर्ने: सबै तहका शैक्षिक पाठ्यक्रममा विपद् र जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन विषयका पाठ्यक्रम निर्माण गरी अध्यापन गराउने ।	शिक्षा शाखा	१०	५	५	मध्यकालीन	• प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय • विपद् व्यवस्थापन शाखा • वडा कार्यालय • नेपाल रेडक्रस • विकास साझेदार

क्र.सं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
९	अध्ययन तथा अनुसन्धान प्रवर्द्धन गर्ने: नगरपालिका र आसपासका क्षेत्रमा विपद् र जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न हुने जोखिमबारे अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१०	५	५	मध्यकालीन	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • प्राज्ञिक निकाय • अनुसन्धान प्रतिष्ठानहरू • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र • सञ्चार क्षेत्र
१०	अभिलेखीकरण, प्रकाशन र प्रसार गर्ने: विपद् र जलवायु परिवर्तनको जोखिम नक्शाङ्कन तथा लेखाजोखाबाट प्राप्त नतिजा, अनुसन्धान प्रतिवेदनहरू प्रकाशन र सञ्चारमाध्यमबाट समेत प्रसार तथा सम्प्रेषण गर्ने ।	नगर सूचना तथा अभिलेख शाखा	१५	५	१०	नियमित	• विपद् व्यवस्थापन शाखा • वडा कार्यालय • दातृ निकाय • प्राज्ञिक क्षेत्र • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र • सञ्चार क्षेत्र
११	विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सिकाइ केन्द्र स्थापना गर्ने: नगरपालिका अन्तर्गत विपद् र जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी नियमित जानकारी र ज्ञान प्रवाहका लागि सिकाइ केन्द्रको स्थापना गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१०	५	५	अल्पकालीन	• विपद् व्यवस्थापन समिति • आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र • दातृ निकाय • विकास साझेदार • प्राज्ञिक क्षेत्र • निजी क्षेत्र • सञ्चार क्षेत्र

५.२ विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिको विकास

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरणमा नागरिकको चासो र प्रत्यक्ष सहभागितालाई सुनिश्चित गर्न विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिलाई सुदृढ बनाउनु आवश्यक हुन्छ । विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिले विपदबाट सुरक्षित रहन, पूर्वतयारी गर्न, व्यवस्थापन गर्न र पुनर्लाभिका चरणमा काम गर्न साधन, स्रोत र क्षमता जुटाउने कुरा सुनिश्चित गर्दछ । विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा मानव अधिकार कानूनी हक र दायित्वबारे जानकारी बनाउने र गुनासो तथा मतभेदको सम्बोधनका लागि नीतिगत, संस्थागत व्यवस्था तथा संयन्त्रको विकास गर्दै सबै सरोकारवालाबीच प्रभावकारी समन्वय स्थापित गर्न प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र २ अन्तर्गत नगरपालिकाले निम्नअनुसार २ वटा प्राथमिकता प्राप्त कार्य गर्नेछ :

५.२.१ संस्थागत र समन्वय संयन्त्र विकास एवं सुदृढीकरण

विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई सशक्त, प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाले संस्थागत सुदृढीकरण र समन्वय स्थापित गर्न निम्नअनुसारका ८ वटा कार्य गर्नेछ:

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	नीतिगत व्यवस्थामा सुधार गर्ने: विपद् जोखिम न्यूनीकरण लाई सशक्त र प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार ऐनमा संशोधन गर्ने, नीति तथा रणनीति, मार्गदर्शन, कार्यविधि र निर्देशिका आदी तयार गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन समिति	१५	५	१०	निरन्तर	• नगर कार्यपालिका • नगरसभा • वडा कार्यालय
२	विपद् व्यवस्थापन महाशाखा स्थापना गर्ने: विपद्बाट सुरक्षित तथा उत्थानशील नगरको विकासका लागि स्रोतसम्पन्न विपद् व्यवस्थापन महाशाखा स्थापना गर्ने	विपद् व्यवस्थापन समिति	५	३	२	अल्पकालीन	• नगर कार्यपालिका • नगरसभा
३	वडा तहमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन इकाई गठन गर्ने: नगरपालिकाका सबै वडामा विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत विपद् व्यवस्थापन इकाई स्थापना गर्ने ।	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	१	१	०	मध्यकालीन	• विपद् व्यवस्थापन समिति • नगर कार्यपालिका • नगरसभा • विकास साझेदार
४	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको सुदृढीकरण गर्ने: नगरमा स्थापित आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रलाई स्रोत, साधनयुक्त र क्रियाशील बनाएर प्रदेश र केन्द्रीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग सञ्चालीकरण गर्ने ।	अल्पकालीन	विपद् व्यवस्थापन समिति	५	०	निरन्तर	• प्रदेश सरकार • नगर कार्यपालिका • दातृ निकाय • विकास साझेदार
५	क्षेत्रगत भूमिका निर्धारण गर्ने: विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि नगरका विषयगत शाखा र वडाहरू, उद्योग, व्यापार, सञ्चार र नागरिकको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	३	२	अल्पकालीन	• विषयगत शाखाहरू • निजी क्षेत्र • सञ्चारमाध्यम • विकास साझेदार
६	समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्ने: संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, अन्तरस्थानीय तह, महाशाखा तथा शाखा, सरोकारवाला निकायबीच विपद् जोखिम व्यवस्थापन, पूर्वतयारी एवं आपत्कालीन समयमा खोज, उद्धार र मानवीय सहायतालाई प्रभावकारी बनाउन विशेष समन्वय संयन्त्रको स्थापना गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति	५	५	०	मध्यकालीन र निरन्तर	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • नगर कार्यपालिका • जिल्ला समन्वय समिति • जिल्ला विपद्

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
							व्यवस्थापन समिति दातृ निकाय विकास साझेदार निजी क्षेत्र
७	अनुगमन इकाईको स्थापना: सार्वजनिक सेवा, सामाजिक सुरक्षा, जोखिम हस्तान्तरण, पूर्वाधार विकास र आपत्कालीन पूर्वतयारीका कार्यको सुनिश्चितताका लागि नागरिकको सहभागिता रहेको अनुगमन इकाई गठन गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन समिति	५	५	०	अल्पकालीन	नगर कार्यपालिका नगर सभा वडा कार्यालय नागरिक समाज
८	सडक सुरक्षा इकाई: नगरमा सडक सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्न नागरिक प्रतिनिधको समेत सहभागितामा नगर सडक सुरक्षा इकाई गठन गर्ने	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	३	३	०	अल्पकालीन	प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन शाखा वडा कार्यालय ट्राफिक प्रहरी नगर प्रहरी निजी क्षेत्र नागरिक समाज यातायात व्यवसायी

५.२.२ समावेशी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यलाई सामाजिक समावेशी र लैङ्गिक समानतायुक्त बनाउन नगरपालिकाले निम्नअनुसारका ४ वटा क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछः

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	समावेशी नीतिगत व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने: विपद् जोखिम व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित र अन्य क्षेत्रका नीति, ऐन, कार्यविधिलाई लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी बनाइनेछ ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	३	२	अल्पकालीन र निरन्तर	सामाजिक विकास शाखा अन्य विषयगत शाखा नागरिक समाज विकास साझेदार

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
२	लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने: विपद्को उच्च जोखिममा रहेका सीमान्तकृत समूह, महिला, अपाङ्ग, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धाहरूका लागि प्राथमिकताका आधारमा विशेष कार्यक्रमहरूको विकास र सञ्चालन गर्ने	सामाजिक विकास शाखा	५	०	५	निरन्तर	विपद् व्यवस्थापन शाखा सबै विषयगत शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार
३	समावेशी पद्धतिको विकास गर्ने: विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सबै प्रक्रिया र कार्यमा लैङ्गिक संवेदनशील र समावेशी पद्धति अपनाउने।	सामाजिक विकास शाखा	५	२	३	निरन्तर	विपद् व्यवस्थापन शाखा विषयगत शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार
४	नीति निर्माणमा सहभागिता सुनिश्चित गर्ने: विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम निर्माणमा नागरिकको अर्थपूर्ण सहभागिताको गराउने व्यवस्था गर्ने।	सामाजिक विकास शाखा	५	२	३	निरन्तर	विपद् व्यवस्थापन शाखा विषयगत शाखा वडाहरू नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार

५.३ विपद् जोखिम संवेदनशील लगानी प्रवर्द्धन

विपद् र जलवायुजन्य जोखिमबाट सुरक्षित र उत्थानशील नगरको विकासका लागि जोखिम न्यूनीकरणका विभिन्न पक्षमा लगानी अभिवृद्धि गरिनेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई थप प्रभावकारी र प्रतिफलमुखी बनाउन विद्यमान जोखिम न्यूनीकरणका लागि भइरहेको लगानीमा वृद्धि गर्ने र सार्वजनिक निजी लगानीमार्फत जोखिम न्यूनीकरण गर्ने प्रयास गरिनेछ । यसका निमित्त नगरपालिकाले निम्नअनुसार ३ वटा प्राथमिकता प्राप्त कार्य गर्नेछ:

५.३.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक र निजी लगानी प्रवर्द्धन

नगरपालिका, सार्वजनिक र निजी क्षेत्रबाट गरिने विकास निर्माणका काममा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई सुदृढ बनाउन लगानीका क्षेत्र विस्तार गर्न नगरपालिकाले निम्न १२ वटा क्रियाकलापमार्फत लगानी प्रवर्द्धन गर्नेछ:

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधारमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने: सरकारी, सार्वजनिक र निजी क्षेत्रबाट निर्माण हुने भवनका साथै विद्यालय, सडक, पुल, कलभर्ट, खानेपानीका पूर्वाधार, विद्युत् वितरण, सञ्चारका साधन, पर्यटनलगायतका भौतिक	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	३०	२०	१०	मध्यकालीन	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन समिति दातृ निकाय

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
	पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा, डिजाइन र निर्माण गर्दा जोखिम न्यूनीकरणका लागि आवश्यक बजेट र स्रोतको व्यवस्था गर्ने ।						निजी क्षेत्र विकास साझेदार
२	पूर्वाधारहरूको प्रबलीकरण गर्ने: जोखिमयुक्त अवस्थामा रहेका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, खानेपानीका संरचना, तथा सार्वजनिक भवनहरू, ऐतिहासिक सम्पदा र निजी क्षेत्रका पूर्वाधारको प्रबलीकरणमा लगानी बढाउने र त्यसका लागि साझेदारी प्रोत्साहन गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	५०	२५	२५	मध्यकालीन	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन समिति दातृ निकाय निजी क्षेत्र विकास साझेदार
३	सुरक्षित स्वास्थ्य सेवाको विकास: नगरमा रहेका स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी रूपमा आपत्कालीन सेवासमेत दिनसक्ने बनाउन सार्वजनिक तथा निजी अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्रको संरचनात्मक र गैरसंरचनात्मक सुदृढीकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा शाखा	१५	१०	५	अल्पकालीन	स्वास्थ्य मन्त्रालय प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन समिति दातृ निकाय निजी क्षेत्र विकास साझेदार
४	सुरक्षित विद्यालय निर्माण: शिक्षालयलाई संरचनागत तथा गैरसंरचनात्मक रूपमा सुरक्षित बनाएर विपद् उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्ने ।	शिक्षा शाखा	१०	५	५	अल्पकालीन	शिक्षा मन्त्रालय विपद् व्यवस्थापन समिति प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय निजी क्षेत्र विकास साझेदार शैक्षिक र प्राज्ञिक क्षेत्र
५	सुरक्षित सडकको विकास गर्ने: नगरपालिका, प्रदेश र संघीय सरकारको सहयोगमा हुने सडक निर्माणका क्रममा नै सम्भावित दुर्घटना न्यूनीकरणका उपाय अवलम्बन गर्ने र सडकको उपयोगबारे	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	३०	२०	१०	नियमित	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन समिति ट्राफिक प्रही नगर प्रहरी

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
	चेतना अभिवृद्धि गरी सडक सुशासन सुनिश्चित गर्न लगानी बढाउने ।						• नागरिक समाज • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र • यातायात व्यवसायी
६	अपाङ्गमैत्री संरचनामा लगानी बढाउने: सरकारी कार्यालय, सामुदायिक भवन, विद्यालय, अस्पताल र आश्रयस्थलहरू बालबालिका, निजी क्षेत्रका व्यवसायिक र व्यापारिक भवनहरू बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा अपाङ्ग मैत्री बनाउन लगानी बढाउने र यसका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्ने ।	भौतिक पुर्वाधार विकास शाखा महिला बालबालिका शाखा	१५	१०	५	मध्यकालीन	• विपद् व्यवस्थापन समिति • निर्माण व्यवसायी तथा निजी क्षेत्र • विकास साझेदार • नागरिक समाज
७	विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहीकरण गर्ने: नगरका विकासका विषयगत योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहीकरण गर्न लगानी सुनिश्चित गर्ने ।	विषयगत शाखाहरू	०	०	०	अल्पकालीन	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • निजी क्षेत्र • दातृ निकाय • विकास साझेदार
८	जैविक इञ्जीनियरिङ प्रविधिको प्रयोगमा लगानी बढाउने: नदी तटीय क्षेत्रमा बाढीबाढ हुने कटान, पटान र डुवान, पहिरोग्रस्त क्षेत्रको पुनःस्थापनका कार्यमा जैविक इञ्जीनियरिङ विधिको प्रवर्द्धनमा लगानी बढाउने ।	भौतिक पुर्वाधार विकास शाखा वन वातावरण तथा विपद् शाखा	२०	१०	१०	मध्यकालीन	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • वडा कार्यालयहरू • निजी क्षेत्र • विकास साझेदार • नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
९	व्याज र करमा सुविधा दिने: जोखिमयुक्त निजी आवास, होटेल, सपिङ्ग मल, व्यवसायिक तथा औद्योगिक भवनहरू प्रबलीकरणको लागि कम व्याज दरमा ऋण, कर सुविधाका माध्यमबाट प्रोत्साहन गर्ने ।	राजस्व शाखा	१	१	०	मध्यकालीन	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • कार्यपालिका • नगरसभा • निजी क्षेत्र

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१०	शहरी ढल व्यवस्थापनमा लगानी बढाउने: शहरी ढल निकास प्रणालीलाई वैज्ञानिक पद्धतिबाट निर्माण गर्ने तथा विद्यमान ढल निकास प्रणालीको स्तरोन्नति गर्ने ।	भौतिक पुर्वाधार विकास शाखा	५०	३०	२०	निरन्तर	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • वडा कार्यालय • निजी क्षेत्र • नागरिक समाज
११	व्यवसाय निरन्तरता योजना निर्माण गर्ने: सरकारी निकाय, शिक्षालय, अस्पताल एवं सार्वजनिक निकाय र सबै प्रकारका व्यापार तथा उद्योगहरूलाई विपद्को समयमा पनि व्यवसाय निरन्तर सञ्चालन गर्नसक्ने गरी योजना तयारी र कार्यान्वयन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।	सम्बन्धित शाखा र निजी क्षेत्र	१०	०	१०	अल्पकालीन	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यव.समिति • सुरक्षा निकाय • निजी क्षेत्र • नागरिक समाज • विकास साझेदार
१२	पारिवारिक विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना बनाउन सहयोग गर्ने: नगरवासीको पारिवारिक विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमाका लागि प्रोत्साहन दिन त्यस्तो योजना निर्माण गर्ने परिवारलाई नगरपालिकाले दिने विभिन्न सेवा शुल्कमा सुविधा उपलब्ध गराई प्रोत्साहन दिने ।	• पारिवारिक • नगरिक समाज	३	२	१	निरन्तर	• नगरपालिका • नगरसभा • समुदायमा आधारित संस्था • सहकारी संस्था • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र

५.३.२ विपद् जोखिम हस्तान्तरण

नगरपालिका अन्तर्गतका सबै तह र वर्गलाई विपद्बाट सुरक्षित बनाउनका लागि विपद् जोखिम हस्तान्तरण गरी विपद्बाट हुने क्षतिको परिपूर्तिको व्यवस्था सुनिश्चित गर्न निम्नअनुसारका ५ वटा क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ:

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	समुदायमा आधारित बिमाको प्रवर्द्धन गर्ने: समुदायमा आधारित, लघु बीमा, पशु बीमा, खेती बीमा, कृषक आरक्षित कोषको व्यवस्था गरी सिमान्तीकृत र भूमिहीन वर्ग र गरीबीको रेखा मुनी रहेको परिवारको बिमालाई अनुदानमा आधारित बनाएर बिमक स्वतः लाभग्राही हुने व्यवस्था गर्ने ।	समुदायमा आधारित समूहहरू	२०	१०	१०	मध्यकालीन	• विपद् व्यवस्थापन समिति • नगर कार्यपालिका • नगरसभा • निजी क्षेत्र • विकास साझेदार

क्रसं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
२	व्यक्तिगत बिमा गराउने: विपद्को उच्च जोखिममा रहेको व्यक्ति, परिवार र समूह तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा कार्यरत वा संलग्न कर्मचारी वा स्वयमसेवकको दुर्घटना र जीवन विमाको सुनिश्चित गर्ने।	व्यक्ति तथा परिवार	३	१	२	दीर्घकालीन	विपद् व्य समिति नगरसभा नगरपालिका निजी क्षेत्र विकास साझेदार
३	सार्वजनिक तथा निजी सम्पत्तिको बिमा गराउने: सार्वजनिक भवनहरू, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरूका साथै निजी भवनहरू, उद्योग, व्यवसाय, कलकारखाना आदि सबै प्रकारका सम्पत्तिको बिमा गरी जोखिम हस्तान्तरणलाई अनिवार्य गराउने	सम्बन्धित निकाय र व्यक्ति	५	३	२	अल्पकालीन र निरन्तर	नगरपालिका नगरसभा विपद् व्यवस्थापन समिति निजी क्षेत्र विकास साझेदार
४	कृषिमा विपद् जोखिम बिमाको प्रवर्द्धन गर्ने: नगरभित्र सञ्चालन हुने सबै प्रकारका कृषि, वागवानी, कृषि भूमि र मत्स्यपालन तथा पशुपालनको बिमा अनिवार्य गर्ने।	सम्बन्धित निजी क्षेत्र	५	३	२	निरन्तर	नगर कार्यपालिका नगरसभा विपद् व्य समिति निजी क्षेत्र
५	जोखिम हस्तान्तरणमा अनुदान: विपद् जोखिम हस्तान्तरणका विधि अवलम्बन गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गरी जोखिम हस्तान्तरण विधिमा निजी लगानीलाई प्रोत्साहित गर्ने।	आर्थिक शाखा				निरन्तर	नगरपालिका नगरसभा विपद् व्य समिति निजी क्षेत्र विकास साझेदार

५.३.३ समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापनमा लगानी प्रवर्द्धन

समुदायको नेतृत्वमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरी नगरबासीलाई विपद्बाट सुरक्षित बनाउन र विपद् सुरक्षित संस्कृति विकास गर्नका नगरपालिकाले निम्नअनुसारका ४ वटा क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ:

क्रसं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	सामुदायमा आधारित समूहहरू गठन र परिचालन गर्ने: विपद्को प्रकार, प्रकृति र प्रभावका आधारमा विशिष्ट कार्यक्रम तयार गरी समुदाय स्वयमलाई परिचालन गरेर विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि लगानी प्रवर्द्धन गर्ने	वडा कार्यालय, नागरिक समूह	२	०	२	अल्पकालीन र निरन्तर	विपद् व्य समिति विपद् व्य शाखा सामाजिक विकास शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार

क्रसं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
२	सामुदायिक विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्शाङ्कन गर्ने: विपद्को उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्रका समुदायको सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम लेखाजोखा र नक्शाङ्कनमा लगानी बढाउने।	समुदायमा आधारित समूह	३	१	२	मध्यकालीन	वडा कार्यालय विपद् व्य शाखा सामाजिक विकास शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार
३	जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने: समुदायको प्रकृति, विपद्को प्रकार, प्रकृति, बारम्बारता र प्रभावका आधारमा जोखिम न्यूनीकरणका विधिसहित जनचेतना र क्षमता विकासका लागि लगानी सुनिश्चित गर्ने ।	वडा कार्यालय, नागरिक समूह	३	१	२	निरन्तर	विपद् व्य समिति विपद् व्य शाखा सामाजिक विकास शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार
४	समुदायिक क्षमता विकास गर्ने: समुदायमा रहेका विभिन्न प्रकोप र तीनबाट उत्पन्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद्को सामना गर्न सामुदायिक क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	वडा कार्यालय	५	३	२	निरन्तर	विपद् समिति विपद् व्य शाखा सामाजिक विकास शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी विकास साझेदार

५.४ प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी

यस प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रले प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पूर्वतयारी र जोखिम न्यूनीकरण सहितको पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणलाई समेट्दछ । विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक कार्यविधि, खोज उद्धार तथा राहत सामग्रीहरूको पर्याप्त पूर्वतयारी, खोज उद्धार टोलीको क्षमता विकास, बहु प्रकोपमा आधारित पूर्व सूचना प्रणालीको विकास तथा समुदायको पहुँच, संचार संयन्त्र तथा सूचना सम्प्रेषणको विधि, प्रणाली र माध्यमको सुदृढीकरण, समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरूको प्रवर्धन र सामुदायिक क्षमता विकास जस्ता प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरू यसमा पर्दछन् ।

विपद् पश्चातको प्रतिकार्य, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभका गतिविधिहरूमा बहुप्रकोप जोखिमलाई ख्याल गरी बलियो र सबै प्रकारको जोखिमबाट सुरक्षित निर्माणका लागि निम्न क्रियाकलापहरू निर्धारण गरिएको छ ।

५.४.१ प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि सुदृढ विपद् पूर्वतयारी

विपद्को अवस्थामा खोज, उद्धार र राहत व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाउन नगरपालिकाले निम्नअनुसार ७ वटा क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछः

क्रसं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार	अनुमानित बजेट रू लाखमा	समयावधि	सहयोगी निकाय

		निकाय	कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन: आपत्कालीन समयमा खोज, उद्धार र राहत व्यवस्थापनका लागि तयार भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा, नगरपालिकाका विषयगत शाखा	१	१	०	निरन्तर	•नगरपालिका •विपद् व्यवस्थापन समिति •सुरक्षा निकाय •नगर प्रहरी •विकास साझेदार •नागरिक समाज •निजी क्षेत्र
२	आपत्कालीन सामग्री भण्डार गृह स्थापना गर्ने: प्रत्येक वडाका सुरक्षित स्थानमा आपत्कालीन सामग्री भण्डारणका लागि भण्डार गृह स्थापना गरी विपद्को प्रकृति र जनसङ्ख्याका आधारमा राहत सामग्री मौज्जात राख्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१०	५	५	मध्यकालीन	•प्रदेश सरकार •नगरपालिका •विपद् व्यवस्थापन समिति •वडा कार्यालय •विकास साझेदार •निजी क्षेत्र
३	सुरक्षित आश्रयस्थलको विकास गर्ने: शहरी तथा ग्रामीण दुबै क्षेत्रमा खुला स्थानको पहिचान तथा व्यवस्थापन गरी आपत्कालीन समयमा उपयोग गर्न सकिने गरी सुरक्षित आश्रयस्थलको विकास गर्ने।	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा र विपद् व्यवस्थापन शाखा	५०	३०	२०	मध्यकालीन	•विपद् व्यवस्थापन समिति •वडा कार्यालय •नागरिक समाज •सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति •विकास साझेदार •निजी क्षेत्र
४	विषयगत समूह (Cluster) को गठन: नगर स्तरमा आवश्यकताअनुसार विषयगत क्षेत्रको व्यवस्था गरी विपद्का समयमा परिचालन गर्न सकिने गरी तयारी अवस्थामा राख्ने।	विपद् व्यवस्थापन समिति, नगरपालिकाका विषयगत शाखाहरू	१	१	०	अल्पकालीन	•प्रदेश सरकार •विकास साझेदार •निजी क्षेत्र •सञ्चार माध्यम
५	समुदायको विपद् पूर्वतयारी योजना बनाउने: समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई विपद्को सामना गर्नका लागि स्थान र विपद्को प्रकृतिको आधारमा तयारी अवस्थामा राख्ने।	वडा कार्यालयहरू, समुदायमा आधारित समूहहरू	५	२	३	निरन्तर	•विपद् व्यवस्थापन समिति •सुरक्षा निकाय •निजी क्षेत्र •विकास साझेदार •नागरिक समाज

क्रसं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
६	विषयगत पूर्वतयारी योजना तयार गर्ने: दूरसञ्चार, विद्युत्, बैङ्क, उद्योग, कलकारखाना, शिक्षालय, अस्पताल र स्वास्थ्य केन्द्र लगायत निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रका अत्यावश्यक सेवा प्रदायक निकायको आपत्कालीन योजना तयारीका लागि आवश्यक सहयोग र मार्गदर्शन गर्ने ।	सम्बन्धित क्षेत्रका सरोकारवाला	२	१	१	अल्पकालीन र निरन्तर	विपद् व्यवस्थापन समिति विपद् व्यवस्थापन शाखा सुरक्षा निकाय शैक्षिक तथा प्राज्ञिक क्षेत्र नागरिक समाज निजी क्षेत्र विकास साझेदार सञ्चार क्षेत्र
७	संरक्षण र मनोसामाजिक परामर्श सेवा सुनिश्चित गर्ने: विपद्का कारण त्रासमा परेका मानिस र महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति वा परिवारको संरक्षण र आवश्यक मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने विज्ञ वा संस्था वा निकायको पूर्व पहिचान गरी पूर्वतयारीमा राख्ने ।	सामाजिक विकास शाखा तथा महिला बालबालिका शाखा	३	२	१	मध्यकालीन र निरन्तर	विपद् व्यवस्थापन समिति सुरक्षा निकाय शैक्षिक तथा प्राज्ञिक क्षेत्र विकास साझेदार निजी क्षेत्र

५.४.२ विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास

नगरपालिकाको विपद् प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ बनाउन निम्न ५वटा कार्य गरिनेछः

क्रसं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	नगर स्तरीय खोज तथा उद्धार कार्यदल गठन गर्ने: नगरमा विपद् प्रतिकार्यका लागि सेना, नेपाल प्रहरी, नगर प्रहरी र स्वयमसेवक समेतको सहभागितामा स्थानीय खोज तथा उद्धार कार्यदल गठन गरी क्षमता विकास गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१०	५	५	दीर्घकालीन	नगरपालिका विपद् व्य समिति नगर प्रहरी सुरक्षा निकाय विकास साझेदार स्वयमसेवक नीजी क्षेत्र

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
२	सिकाइ आदानप्रदान गर्ने: नगरमा भएका विपद् व्यवस्थापनका कार्य र उपलब्धि, विपद्को प्रकार, प्रकृति, प्रभाव र मानिसमा विपद्को सामना क्षमता लगायतका विषयमा अनुभव आदानप्रदानका लागि वर्षमा कम्तीमा दुईपटक कार्यक्रम आयोजना गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	२	३	निरन्तर	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • विषयत शाखा • प्राज्ञिक क्षेत्र • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र • सञ्चार क्षेत्र
३	आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थित गर्ने: विपदमा परेर घाइते भएका व्यक्तिको तत्कालीन उपचारका लागि दक्ष उपचारकर्मी, उपचार सामग्री सहित उपचारस्थलको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा शाखा	५	३	२	अल्पकालीन	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • अस्पताल र स्वास्थ्य केन्द्र • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र
४	वारुणयन्त्रको सुदृढीकरण गर्ने: नगरपालिकाको विकास र भौतिक पूर्वाधार समेतलाई दृष्टिगत गरी सम्भावित आगलागीको सामना गर्न मौजुदा वारुणयन्त्रको प्रणाली र क्षमतालाई सुदृढ बनाउने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	५	५		निरन्तर	• प्रदेश सरकार • विपद् व्यवस्थापन समिति • नगरपालिका • सुरक्षा निकाय • दातृ निकाय
५	राहत मापदण्डको तयार गर्ने: विपदबाट प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायलाई मानवीय सहायता उपलब्ध गराउन आधारभूत मानवीय मापदण्डको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति	२	२		अल्पकालीन	• नगरपालिका • नेपाल रेडक्रस सोसाइटी • विकास साझेदार • नागरिक समाज • निजी क्षेत्र

५.४.३ . “अझ राम्रो र बलियो निर्माण ” अवधारणा अनुरूप सहित पुनर्निर्माण र पुनःस्थापना

विपदपछि गरिने पुनर्निर्माण तथा पुनःस्थापनलाई “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” को विश्वव्यापी अवधारणा अनुरूप प्रभावकारी बनाउन निम्न ३ क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछः

क्र.सं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		

क्र सं.	रणनीतिक क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित बजेट रू लाखमा			समयावधि	सहयोगी निकाय
			कुल	आन्तरीक	बाह्य		
१	पुनर्निर्माण तथा पुनःस्थापन कार्यविधि र मापदण्ड तयार गर्ने: विपद्पछि हुने सबै प्रकारका भौतिक पूर्वाधारको पुनर्निर्माण र प्रबलीकरणका लागि आवश्यक मापदण्ड तयार गर्ने ।	शहरी विकास तथा योजना शाखा	२	१	१	अल्पकालीन	• विपद् व्यवस्थापन समिति • नगरसभा • विकास साझेदार • निजी क्षेत्र
२	पुनर्निर्माण प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने: विपद्पछिको पुनर्निर्माणलाई अझ बलियो र राम्रो बनाउन राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रविधि प्राप्त गर्न पहल गर्ने ।	शहरी विकास तथा योजना शाखा	५	२	३	मध्यकालीन र निरन्तर	• संघीय सरकार • प्रदेश सरकार • शहरी विकास तथा योजना शाखा • विकास साझेदार
३	सबै वर्ग र समूह मैत्री संरचना निर्माण गर्ने: विपद् प्रभावित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधार जस्तै बृद्धाश्रम, अनाथालय, सामुदायिक भवन आदिको पुनर्निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्दा महिला, जेष्ठ नागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र बालबालिकाको विशेष आवश्यकताको सम्बोधन गर्ने ।	शहरी विकास तथा योजना शाखा	१५	१०	५	निरन्तर	• विपद् व्यवस्थापन शाखा • दातृ निकाय • विकास साझेदार • नागरिक समाज • निजी क्षेत्र

खण्ड: ६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना:

६.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) परिचय

विपद् बाट प्रभावितहरूलाई आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा विशेषज्ञता तथा कार्यक्षेत्रका आधारमा जिम्मेवारीको बाँडफाँट नै विषयगत क्षेत्र हो । मानवीय सेवाहरूलाई व्यवस्थित गर्न विषयगत क्षेत्र सन् २००५ देखि शुरु भएको हो । संघीय मामीला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले स्थानीय तहहरूको लागि जारी गरेको निर्देशिका अनुसार स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको लागि ८ वटा विषयगत समितिहरूको परिकल्पना गरेको छ । विशेषज्ञता हासिल गरेका समूहले आ-आफ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थापन र प्रभावकारी बन्छ । क्षेत्रगत अवधारणाको प्रमुख विशेषज्ञता देहाय अनुसार रहेका छन् ।

१. विपद्को समयमा प्रभावित समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
२. प्रतिकार्य -खोज, उद्धार र राहत व्यवस्थापन प्रकृत्यामा विशेषज्ञताको प्रयोग हुन्छ ।
३. मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउँने कार्यलाई सुनिश्चित गर्छ ।
४. मानवीय सहयोगको क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस अनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।
५. प्रतिकार्यमा देखिएको कमिकम्जोरीहरूमा सुधार गरी कार्ययोजनाको समिक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

६.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

विषयगत क्षेत्रका प्रमुख उद्देश्य देहाय अनुसार रहेका छन्

१. क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,
२. आपत्कालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयन योग्य बनाउनु,
३. क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,
४. समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,
५. क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

६.३ विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

यस योजनामा निम्नअनुसार ८ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकायले अन्य सदस्यसँग समन्वय गरी काम गर्नेछन् ।

१. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
२. खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
३. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
४. खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र
५. आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र
६. संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र
७. आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्र
८. शीघ्रपुनर्लाभ क्षेत्र

६.४ विषयगत समितिहरूको विपद् व्यवस्थापनको लागि पूर्वतयारीका कृत्याकलापहरू

६.४.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र

तालिका नम्बर ३७ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको विषयगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	नगरपालिका (नगर प्रमुख)		संयोजक	
२	पालिका तहका राजनैतिक दलका प्रतिनिधि		सदस्य	
३	नगरपालिका विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख		सदस्य	
४	नगरपालिका सूचना शाखा प्रमुख		सदस्य	
५	तोकिएका महिला जनप्रतिनिधि		सदस्य	
७	प्रहरी प्रमुख, प्रहरी चौकी		सदस्य	
८	विद्यालय प्रतिनिधि प्रअ/विपद् सम्पर्क व्यक्ति		सदस्य	
९	रेडक्रस प्रतिनिधि		सदस्य	
१०	स्थानीय गैसस प्रतिनिधि		सदस्य	

समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

१. विपद्को समयमा सरकार, दातृ निकाय, सबै क्षेत्र (cluster), सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजबीच समन्वय गर्ने
२. निर्धारित समयभित्र तथ्य तथ्यांकहरूको विवरण तयार गर्ने र आवश्यकताको पहिचान र सूचना आदान प्रदान गर्ने ।
३. सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपाय पहिचान गरी सूचना प्रवाहलाई चुस्त बनाउने ।
४. नियमित रूपमा अनुगमन गरी विषयगत समितिहरूलाई पृष्ठपोषण दिनु ।
५. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकताअनुसार जिल्ला, प्रदेश र संघीय स्तरमा सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।
६. आपत्कालीन खोज तथा उद्धार गरी मानवीय क्षति न्यून गर्ने ।
७. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।

तालिका ३८ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रले विपद् पूर्वतयारीको लागि गर्ने कृयाकलापहरू

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
१	स्थानीय सरोकारवालाहरूको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना: मनसुन प्रारम्भ हुनुअघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने । नगरपालिकाको जोखिमपूर्ण वस्तीहरूको पहिचान, घरधुरी, जनसंख्याको तथ्यांकहरू लिने कम्तीमा द्रुत सर्वेक्षण टोली गठन गर्ने र द्रुत सर्वेक्षण फारम र विपद्को विस्तृत तथ्यांक संकलन फारम तयार गरी तयारी हालतमा राख्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र	सबै क्षेत्रका प्रमुख, सरोकारवाला निकायहरू, सुरक्षा निकाय, गैसस	पहिलो बैठक असारको दोश्रो हप्ता भित्र क्षेत्रगत समिक्षा र अन्तिम कार्यशाला असार मसान्त भित्र	१० चिया नास्ताको लागि (यसमा अन्य विकास साझेदारहरूलाई पनि समन्वय गरी साझेदारी गर्न सकिन्छ।)
२	वडा स्तरमा प्रकोप नक्शा तयार गरी आवश्यकता अनुसारको क्षेत्रहरूमा होर्डिड बोर्ड राख्ने ।		सरोकारवाला निकायहरू, वडा कार्यालय, गैसस	मनसुन पूर्व	५०
३	विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा काम गर्ने विकास साझेदार तथा निकायहरूको सुचि तयार गरी अध्यावधिक राख्ने ।		वडा समिति, गैससहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	प्रभावितहरूको विस्तृत विवरण संकलन गर्दा		वडा समिति,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
	सुत्केरी, गर्भवती, एकल महिला, जेष्ठ नागरिकहरूको विवरण अनिवार्य समावेश गर्ने गरी फारमहरू तयार गर्ने ।		गैससहरू		
५	मिरा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने । मिराको लागि फाराम र निर्देशिका तयार गर्ने		नगरपालिका, विषयगत क्षेत्र प्रमुहहरू, गैसस, पत्रकार	मनसुन पूर्व	आवश्यकता हेरेर विकास साझेदारसंग साझेदारी गर्ने
६	मनसुन पूर्वतयारीको लागि आश्यक (बाढी, हुरीवतास, आगलागी, भुकम्प, महामारी) चेतनामुलक रेडियो जिंगल तथा पम्प्लेटहरू तयार गरी स्थानीय भाषामा प्रसारण गर्ने ।		नगरपालिका, अन्य सरोकारवाला निकाय तथा गैसस, टेलिकम, एनसेल	मनसुनको अवस्था अनुसार	१००
७	नगरपालिकामा विपद् सूचना डेक्स स्थापना गर्ने ।		नगरपालिका	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल
८	विस्थापितहरूको पहिचानका लागि आवश्यक संख्यामा परिचयपत्र छपाई गरी तयारी अवस्थामा राख्ने		नगरपालिका, वडा समिति, गैसस	मनसुन पूर्व	१०
९	विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी र जनप्रतिनिधिहरूलाई विपद् तथा आधारभुत मानवीय सहायताका मापदण्ड सम्बन्धी तालीम दिने ।		नगरपालिका, गैससहरू	मनसुन पूर्व	५०
१०	प्रत्येक घर तथा सार्वजनिक स्थानहरूमा हातधुने अभ्यासलाई संस्थागत गर्न हेण्डवास स्टेसनहरू राख्नको लागि सचेतनाको कार्यक्रम सहित अभियान सञ्चालन गर्ने ।		नगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	निरन्तर	वडा कार्यलय तथा विकास साझेदारहरु संग समन्वय गर्ने
११	पूर्वतयारी तथा द्रुत लेखाजोखाको विवरण संकलन तथा प्रतिवेदनको लागि आवश्यक फारम तथा प्रारूपहरू तयार गरी वडा स्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कायदल तथा स्वयम सेवक समूहलाई उपलब्ध गराउने ।		नगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
१२	बाढी, भुकम्प, आगालागी, शीतलहर, महामारी, हावाहुरी आदिको विषयमा समुदायमा पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको प्रसारण सामग्री तयार गर्ने । मोवाइल म्यासेजमा र भ्वाइस म्यासेजमा खबर गर्ने प्रणाली विकास गर्ने ।		नगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	१००
१३	तपसिल बमोजिमको मानव समंसाधन विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने । • प्रत्येक वडा र सङ्घटानत्र समुदायमा उद्धारकर्मी तथा प्राथमिक उपचारक टिम		वडा समिति, सुरक्षा निकाय, गैससहरू	मनसुन पूर्व	२०० क्षमता विकासको लागि अन्य

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा																														
	तयार गर्ने । विपद्को समयमा उद्धारमा खटाउन सकिने स्वयमसेवकहरूको वडागत नामावली अद्यावधिक गर्ने । गठन भएका सबै कार्यदलको द्वैमासिक बैठक गरी मनसुन प्रकोपको पूर्वतयारी योजना तयार गर्न लगाउने ।				विकास साझेदारहरूसंग समन्वय गर्ने																														
१४	हरेक वडामा मास्क निर्माण गर्ने कामको प्रवर्द्धनको लागि तालीमहरू सन्चालन गरी महिलाहरूको जिविकोपार्जनसंग जोड्ने ।		नगरपालिका, गैससहरु विद्यालयहरू	निरन्तर	१००																														
१५	बाढी, आगलागी तथा भूकम्पको समयमा आवश्यक खोज तथा उद्धारको सामग्रीहरू पहिचान गर्ने र स्थानीय सुरक्षा निकायमा भण्डारण गर्ने । सन्दर्भ: बाढी, आगलागी, भूकम्प <table border="1"> <tr> <td>लाईफ ज्याकेट</td> <td>अग्नी सामन यन्त्र</td> <td>बोल्ट कटर</td> </tr> <tr> <td>हातेमाइक</td> <td>Fire blanket</td> <td>रेस्क्यु भेस्ट</td> </tr> <tr> <td>रवर ट्यूब</td> <td>Fire boot</td> <td>रेनकोट</td> </tr> <tr> <td>टुच</td> <td>Fire globs</td> <td>कम्बल</td> </tr> <tr> <td>हेलमेट</td> <td>स्टेचर २ पिस</td> <td>त्रिपाल २</td> </tr> <tr> <td>रवर डुंगा</td> <td>टेण्ट, -उद्धार टोलीको लागि</td> <td>रजिष्टर १</td> </tr> <tr> <td>घन</td> <td>चस्मा</td> <td>डटपेन १</td> </tr> <tr> <td>पिक, वन्चरो</td> <td>रवर म्याटेस १० पिस</td> <td></td> </tr> <tr> <td>नाइलन डोरी मिटर</td> <td>फायर रोप ल्याडर</td> <td></td> </tr> <tr> <td>गमबुट</td> <td>गल</td> <td></td> </tr> </table>	लाईफ ज्याकेट	अग्नी सामन यन्त्र	बोल्ट कटर	हातेमाइक	Fire blanket	रेस्क्यु भेस्ट	रवर ट्यूब	Fire boot	रेनकोट	टुच	Fire globs	कम्बल	हेलमेट	स्टेचर २ पिस	त्रिपाल २	रवर डुंगा	टेण्ट, -उद्धार टोलीको लागि	रजिष्टर १	घन	चस्मा	डटपेन १	पिक, वन्चरो	रवर म्याटेस १० पिस		नाइलन डोरी मिटर	फायर रोप ल्याडर		गमबुट	गल			नगरपालिका, विकास साझेदार	असार	५००
लाईफ ज्याकेट	अग्नी सामन यन्त्र	बोल्ट कटर																																	
हातेमाइक	Fire blanket	रेस्क्यु भेस्ट																																	
रवर ट्यूब	Fire boot	रेनकोट																																	
टुच	Fire globs	कम्बल																																	
हेलमेट	स्टेचर २ पिस	त्रिपाल २																																	
रवर डुंगा	टेण्ट, -उद्धार टोलीको लागि	रजिष्टर १																																	
घन	चस्मा	डटपेन १																																	
पिक, वन्चरो	रवर म्याटेस १० पिस																																		
नाइलन डोरी मिटर	फायर रोप ल्याडर																																		
गमबुट	गल																																		
१६	स्थानीय सामग्रीहरूको प्रयोगबाट खोज उद्धारको लागि आवश्यक सामग्री तयार गर्ने प्रशिक्षणहरू सन्चालन गर्ने । जस्तै बाढीको लागि - प्लाष्टिकको वोतल र जुटको वोराको लाईफ ज्याकेट (केराको वोट र जुटको धागोबाट वोट निर्माण) आगलागीको लागि (फायर बिटर र पानी पम्प तथा पोखरीबाट पानीको व्यवस्था आदी)		नगरपालिका, विकास साझेदार, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	१००																														
१७	खोज तथा उद्धारको लागि समुदाय स्तरमा नमूना अभ्यास नियमिति गर्ने । (बाढी, आगलागी र भूकम्प)		सबै विषयगत प्रमुख, सुरक्षा निकाय र विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१०																														
१८	कम्तीमा नगरपालिकोको सार्वजनिक भवनहरूमा अग्नी सामन यन्त्र (Fire extinguishers) अनिवार्य स्टल गर्ने ।		सबै विषयगत प्रमुखहरू, वडा कार्यलय, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१००																														

६.४.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र विषयगत क्षेत्र

तालिका ३९ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र विषयगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	नगरपालिका कृषि शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	महिला विकास शाखा प्रमुख		सदस्य	
३.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी प्रतिनिधि		सदस्य	
४.	उद्योग बाणिज्य संघ प्रतिनिधि		सदस्य	
५	महिला जनप्रतिनिधि मध्ये मनोनित एकजना		सदस्य	
६	कृषक सञ्जाल प्रतिनिधि		सदस्य	
७	कृषि तथा जीविकोपार्जन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु		सदस्य	
८	यातायात व्यवसायी संघ प्रतिनिधि		सदस्य	
९	पर्यटन व्यवसायी संघ प्रतिनिधि		सदस्य	

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रगत उद्देश्य

- यो विषयगत क्षेत्रले विपद्को अवस्थामा पीडितहरूलाई तत्काल खानेकुरा, विस्थापित भई शिविरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने र कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्न जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- विपदमा परेर खाद्यान्नको समस्यामा परेका समुदाय तथा व्यक्तिलाई खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु तथा खाद्यान्नमा सबैको समानुपातिक पहुँच कायम गर्ने वातावरण बनाउने ।
- सुत्केरी महिला, दूध खाने बच्चा, कुपोषणमा परेका बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिला जस्ता संवेदनशील अवस्थामा रहेका समुदायलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न उपलब्ध भएको सुनिश्चितता गर्ने ।

तालिका ४० खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट
१	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिको लागि सम्भाव्य उद्योगहरु पहिचान गर्ने साथै सहयोग लिन सकिने कार्यालय, संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सञ्जाल	आवश्यकता अनुसार वर्षमा २ पटक मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	विपद् बाट प्रभावित हुनसक्ने ३००० घरपरिवारको लागि खाद्यान्न १५ दिनका लागि (चामल, दाल, तेल, नुन आदि) भण्डारण गर्ने)	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सञ्जाल	वर्षमा २ पटक मनसुन पूर्व	४,६८७
३	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी पसलहरु पहिचान गर्ने वा अनुबन्ध करार गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय,	वर्षमा २ पटक मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	विपद्को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका/प्रक्रिया बारे विषयक्षेत्रका सदस्यहरु बीच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सञ्जाल	वर्षमा १ पटक मनसुन पूर्व	५०

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट
६	विस्थापीत परिवारको लागि अस्थायी आश्रयको लागि ३००० सेल्टर किट भण्डारण गर्ने र अन्य विकास साझेदार संस्थाहरुलाई पनि भण्डारणको लागि सहजीकरण गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस, गैसस व्यापार संघ	मनसुन पूर्व	८,२०५
७	३००० घरधुरीको लागि एक हप्ताको खाद्यान्न सामग्री भण्डारण गर्ने। खाद्यान्नको मापदण्ड तयार गरि सोहि अनुसार कार्यन्वयन गराउने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	व्यापार संघ रेडक्रस, गैसस	मनसुन पूर्व	४७८
८	विपद् भएको दिनको पहिलो दिन देखि नै क्याम्प निर्माण गरी विस्थापीतहरुलाई खाना खुवाउनको लागि उद्योग वाणिज्य संघसंग समन्वय गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उद्योग वाणिज्य संघ	विपद्को बेलामा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

६.४.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

तालिका ४१ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	स्वास्थ्य शाखा - शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	द्रुत लेखाजोखा टोली (RRT) प्रतिनिधि		सदस्य	
३.	मनोनित स्वयंसेविका		सदस्य	
४.	महिला जनप्रतिनिधि मनोनित		सदस्य	
५.	औषधी व्यवसायी प्रतिनिधि		सदस्य	
६.	स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत गैसस प्रतिनिधिहरु		सदस्य	
७.	नीजि फार्मसी तथा अस्पतालका प्रतिनिधि		सदस्य	
८.	आयुर्वेद औषधालय वा अस्पतालका प्रतिनिधि		सदस्य	
९.	पशु विकास शाखा प्रमुख		सदस्य	

स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र विषयगत क्षेत्रगत उद्देश्य

- यस विषयगत क्षेत्रले विपद्का कारण घाईते भएकाहरुको प्राथमिक उपचार गर्ने,
- महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरु अवलम्बन गर्ने, शिविरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका विरामी वा घाईतेलाई अस्पतालसम्म पुऱ्याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने,
- महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुनसक्ने समयस्याबारे पीडित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । साथै यस विषयक्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महाव्याधीको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ ।
- रोग फैलिएमा प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्नु,
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा प्रभावित तथा विस्थापितको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, मानवस्रोत परिचालन जस्ता उपाय अपनाउनु,
- कुपोषणबाट प्रभावित विस्थापित महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक र विरामीलाई पुरक खानाको व्यवस्था गरी उनीहरुको स्वस्थ जीवनको प्रत्याभूति गर्नु ।

तालिका ४२ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१	विपद् पश्चात तत्काल देखा पर्ने स्वास्थ्य समस्या समाधानका लागि चाहिने औषधीहरू भण्डारण गर्ने २०० जनाको लागि	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनसुन पूर्व वर्षा १ पटक	१००
२	द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team–RRT) लाई पूनर्ताजगी तालीम तथा सामग्री व्यवस्थापन ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनसुन पूर्व वर्षा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक दक्ष मानव संशाधनको सूची तयार/अद्यावधिक गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनसुन पूर्व वर्षा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था तथा स्वास्थ्य शिक्षाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनसुन पूर्व वर्षा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	कोभिड-१९ संक्रमण लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनसुन पूर्व आवश्यकता अनुसार	५०
६	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको स्वास्थ्य सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, कार्यरत संघसंस्था, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
७	प्रत्येक विद्यायमा अनिवार्य हेण्डवास स्टेसन व्यवस्थापन गर्नको लागि विद्यालयहरुलाई सहजिकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, शिक्षा शाखा, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
८	नगरपालिका र आसपासका सरकारी, सामुदायिक तथा निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र उनीहरूसँग भएको स्रोतको सूची र सहयोगको खाका तयार गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
९	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसंग समन्वय गरी ६ महिना देखि ५ वर्षमुनीको बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुको लागि ५०० न्युट्रिसन किट भण्डारण गर्ने गराउने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT	मनसुन पूर्व	१०००

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१०	स्वास्थ्य शिबिर सञ्चालनका लागि स्वास्थ्यकर्मीको सूची तयार गर्ने।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
११	एम्बुलेन्सको सहज परिचालनको लागि सूचीकरण गरी आवश्यक बन्दोवस्त मिलाउने।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यलय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

६.४.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

तालिका ४३ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	भौतिक पूर्वाधार तथा योजना शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	खानेपानी उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधि		सदस्य	
३.	वातावरण समूहका प्रतिनिधि		सदस्य	
४.	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाका प्रतिनिधि		सदस्य	
५.	स्थानीय युवाक्लबका प्रतिनिधि		सदस्य	
७.	महिला सहकारी संस्थाका प्रतिनिधि		सदस्य	
८.	फोहर मैला व्यवस्थापनमा कार्यरत समूहका प्रतिनिधि		सदस्य	

- खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य
- यस विषयक्षेत्रले विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने,
- विपद्का कारण ढलेका बोटबिरूवाहरू हटाउने, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्ने, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने,
- व्यक्तिगत सरसफाई र वातावरणको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तै: हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन,) उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।
- झाडापखाला, हैजा तथा औलो र पानीजन्य एवं कीटजन्य सरुवारोगहरूको रोकथाम तथा उपचार सुनिश्चित गर्नु,

तालिका ४४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१	वास WASH क्षेत्रमा काम गर्ने निकाय तथा संस्थाको पहिचान गरी सदस्य निकाय वा संस्था र तिनका प्रतिनिधिको विवरण अध्यावधिक गर्ने क्षेत्रमा रहन इच्छुक संस्थाहरूको विवरण सङ्कलन गरी सूचीकरण गर्ने, यस क्षेत्रमा काम गर्ने गैसस नीजिक्षेत्रसंग समन्वय गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यलय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू,	मनसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित ५४७ विस्थापितहरूको परिवारको लागि अस्थायी शौचालय र खानेपानी व्यवस्थापनको सामग्री भण्डारण गर्ने ।	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	११००
३	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	पानी शुद्धीकरण र हाइजीन कीट, साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धमा सरसफाइको लागि घरदैलो अभियान सञ्चालन गर्न महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकालाई अभिमुखीकरण गरी परिचालन गर्ने	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व	५०
५	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धीकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरीन, पियुष जस्ता औषधिको उचित भण्डारण गर्ने ।	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, विकास साझेदारहरू,	मनसुन पूर्व	५०
६	सरसफाईका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरू उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने ।	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, विकास साझेदारहरू,	मनसुन पूर्व	५०
७	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरू मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने ।	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, विकास साझेदारहरू,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
८	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरू पहिचान र संरक्षण गर्ने ।	,, ,, ,,	वडा कार्यलय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

६.४.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र

तालिका ४५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	नगरपालिका उपमेयर		संयोजक	
२.	भौतिक पूर्वाधार विकास तथा योजना शाखा प्रमुख		सदस्य	
३.	तोकिएको वडा अध्यक्ष		सदस्य	
४.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका प्रतिनिधि		सदस्य	
५	महिला विकास शाखा - शाखा प्रमुख		सदस्य	
६	अपांगता सम्बन्धी नगर सञ्जालका प्रतिनिधि		सदस्य	
७	आस्रय स्थल र गैर खाद्य क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाका प्रतिनिधि		सदस्य	
९	स्थानीय सुरक्षा निकाय प्रमुख		सदस्य	
१०	उद्योग वाणिज्य संघका प्रतिनिधि		सदस्य	
११	यातायात ब्यावसायी संघका प्रतिनिधि		सदस्य	
१२	होटल व्यवसायी संघका प्रतिनिधि		सदस्य	
१३	पर्यटन व्यवसायी संघका प्रतिनिधि		सदस्य	

आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- यो विषयक्षेत्रले विपद्को कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका पीडितहरूलाई आपतकालीन आश्रय वा बासको लागि अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने ।
- पीडितहरूलाई त्रिपाल, भाँडाकुँडा, लत्ताकपडा जस्ता गैर-खाद्य सामग्री वितरण गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्का कारणले घरबारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउने ।
- घरायसी आवश्यकताका भाँडाकुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउने ।

आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

तालिका ४६ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१.	नगरपालिकाको विपद् जोखिम क्षेत्र नजिक खुल्ला स्थानहरू पहिचान गरी अस्थायी आश्रय स्थलको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्ने । जस्तै चर्पि, ट्युबेल, सेड आदी	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	२०० जोड कोषको रूपमा
२.	यस क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने । सम्भावित सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी आवासको लागि उपलब्ध साधन र स्रोतको सूची तयार गर्ने ।		वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट

३.	आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र बिक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने, आवश्यकता अनुसार सम्झौता गर्ने		वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
४.	३००० परिवारको लागि सेल्टर क्रिट भण्डारण गर्ने गराउने ।		वडा समिति रेडक्रस, गैसस, उद्योग वाणिज्य संघ	मनसुन पूर्व	३००
५.	आवास तथा गैरखाद्य सामग्री भण्डारणको सूची राख्ने नगरपालिका र अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।		वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार, रेडक्रस	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
६.	अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने ।		वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
७.	अस्थायी आश्रय वा बास निर्माणको लागि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिवृद्धिका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने		वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन पूर्व	१००

६.४.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र

तालिका ४७ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	महिला विकास शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	तोकिएका वडाध्यक्ष		सदस्य	
३.	तोकिएका कार्यपालिका महिला सदस्य		सदस्य	
४.	महिला सेल प्रतिनिधि		सदस्य	
५.	महिला सञ्जालको प्रतिनिधि		सदस्य	
६.	स्वास्थ्य शाखा प्रतिनिधि		सदस्य	
७.	नगर प्रहरी प्रतिनिधि		सदस्य	
८.	महिला सहकारी संस्था प्रतिनिधि		सदस्य	
९.	जेष्ठ नागरिक संघका प्रतिनिधि		सदस्य	
१०.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका प्रतिनिधि		सदस्य	
११.	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रमा कार्यरत गैससका प्रतिनिधि		सदस्य	

संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- यस विषयक्षेत्रले विपद्को समयमा महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने,
- उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू जस्तै: सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने ।
- घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्का कारण त्रसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसा मुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- महिला तथा बालबालिका लगायत जोखिममा परेका समूहलाई हिंसा, मानसिक तनाव, शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभावबाट मुक्त राखी सुरक्षाको प्रत्याभूती दिनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।
- विशेषगरी जेष्ठ नागरिक, बालबालिका, फरक प्रकारको क्षमता भएका व्यक्ति, महिलाजस्ता बढी प्रभावित हुने वर्गको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले काम गर्नेछ ।

तालिका ४८ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
१	समन्वय बैठक गरी सदस्यहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	मनोसामाजिक विमर्शकर्ताहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने जसमा नाम, ठेगाना, संस्था, पद, मनोसामाजिक विमर्शको क्षेत्र, सम्पर्क नम्बरहरू अध्यावधिक गर्ने		वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	१५०० परिवारको लागि महिलाको लागि आवश्यक सरसफाइ तथा महिनावारी व्यवस्थापन- (MHM kit) र किशोरीहरूको लागि Dignity kit भण्डारण गर्ने गराउने । यस किटमा सेनेटरी प्याड वा सेनेटरी प्याडको लागि ४ मिटर सुतीको नरम कपडा, अन्डरवेयर, तौलिया, टर्च लाईट, लुगा धुने र नुहाउने सावुन, काइयो, नेलकटर, ब्रस, पेष्ट आदि राख्ने ।		वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व	५०० जोड कोषको रूपमा
४	महिला र बालबालिका मैत्री र अपांगमैत्री आवासको मापडण्ड तयार गरी आवास तथा गैर खाद्यान्न विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय गर्ने । हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रहरूमा महिलाहरूको लागि छुट्टै ट्वाइलेट र बाथरुम बनाउने । यदि अपांगता भएका व्यक्तिहरूको संख्या यकीन भएमा शौचालय र खानेपानी तथा आवास अपांगतामैत्री बनाउने । महिलाहरूको लागि आवश्यक महिनावारी व्यवस्थापन किट र किशोरीहरूका लागि डिगनीटि किट अनिवार्य व्यवस्थापन गर्ने । हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रमा महिलाहरूको सुरक्षाको लागि रेफरल र रिपोर्टिङ्ग संयन्त्र (Referral and Reporting mechanism) सन्चालन कार्यविधि तयार गरी तयारी हालतमा राख्ने		स्थाविच्यस गैससहरू स्वयमसेविका, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिहरू, दिर्घरोगी तथा अन्य संकटासन्न समूहको तथ्यांक संकलन र आवश्यकताको पहिचानको लागि आवश्यक फारमहरू तयारी हालतमा राख्ने ।		वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल, विकास साझेदारहरू	मनसुन पूर्व	२५
६	सरोकारवाला एवं सुरक्षाकर्मीहरूलाई आचार संहिता सहित संरक्षणसम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।		वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास	मनसुन पूर्व	५०

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
			साझेदारहरु		
७	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरु बारे जानकारी पुस्तिका तयार एवम् प्रकाशन गर्ने ।		बडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु	मनसुन पूर्व	५०
८	विपद्को समयमा परिचालन हुने विषयक्षेत्रका सदस्यहरुलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने		बडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु	मनसुन पूर्व	५० जोड कोषको रूपमा

६.४.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र

तालिका ४९ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	नगरपालिका शिक्षा शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	नगर शिक्षा समितिका प्रतिनिधि		सदस्य	
३.	नगर परीक्षा समितिका प्रतिनिधि		सदस्य	
४.	विद्युस नगर सञ्जालका प्रतिनिधि		सदस्य	
५	शिक्षक महासंघ प्रतिनिधि		सदस्य	
६	शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत गैससका प्रतिनिधि		सदस्य	
७	तोकिएका विद्यालयका विपद् फोकल शिक्षक		सदस्य	
८	तोकिएका विद्यालयका जेण्डर फोकल शिक्षक		सदस्य	
९	नगरपालिकाका विपद् फोकल पर्सन		सदस्य	
१०	तोकिएका सूचना प्रविधि विषय शिक्षक		सदस्य	

आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद् प्रभावित तथा विस्थापित विद्यार्थी र अस्थायी आवासको रूपमा उपयोग भएका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको नियमित अध्ययन वा पठनपाठन गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति गर्दै आपतकालीन समयको लागि शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु तथा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- यस विषयक्षेत्रले विपद्को कारण विद्यालय तीन दिनभन्दा बढी बन्द भएमा विद्यार्थीहरुलाई आपतकालीन शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।
- विपद्को कारण विद्यार्थीको पठनपाठनका शैक्षिक सामग्री हराए वा क्षति पुर्याएमा सोको व्यवस्था गर्ने र विद्यालयको शिक्षण सामग्रीहरु नष्ट भएमा पुनः व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।

तालिका ५० आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

क्र.स.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी शैक्षिक क्षेत्रको विश्लेषण गर्ने आपत्कालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	जोखिमपूर्ण क्षेत्रका विद्यालय, मदरसा, इसिडी तथा विद्यार्थी र शिक्षकको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने । वडा स्तरमा तथ्यांकमा निम्न कुराहरू समेट्ने । आधारभूत विद्यालय र विद्यार्थी संख्या, माध्यमिक विद्यालय र विद्यार्थी संख्या, उच्च मावि र विद्यार्थी संख्या, विद्यालयको भवनको अवस्था यसमा कच्ची, पक्की, इटा ढुंगा माटोको के हो खुल्ने गरी । शौचायत संख्या र खानेपानीको प्रवन्ध र उपलब्धता विद्यालयमा बालमैत्री, अपांगतामैत्री, किशोरीमैत्री भए नभएको विद्यालयमा हेण्डवासिड स्टेसन र यसको प्रयोग मोवाइल, टिभि र रेडियोको पहुँच नभएका बालबालिकाको संख्या विद्यालयमा आउँदाजाँदा खोला वा अन्य जोखिमको अवस्था विद्यालय भवन आफैँ ढुवान र कटानको जोखिमको अवस्था विद्यालय परिसरभित्र अन्य जोखिमको अवस्था	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	प्रभावित विद्यार्थीको लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीको पूर्वतयारी गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	आपत्कालीन समयमा शिक्षाका विषयमा शिक्षकहरूलाई तालिम दिने,	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	२५०
५	अस्थायी सिकाई केन्द्र Temporary Learning Center बनाउन आवश्यक सामग्रीहरूको पूर्वतयारी गर्ने । जस्तै बाढीको हकमा वस्नको लागि म्याट, त्रिपाल, हाइटवोर्ड तथा स्टेसनरीहरू । महामारीको हकमा चकटी, मास्क, हेण्डवास स्टेसन तथा एण्टिसेप्टिक साबुन, वाइटवोर्ड, आवश्यक मात्रामा । जोखिम क्षेत्रमा अवस्थित विद्यालयका विद्यार्थी संख्याको आधारमा २००० विद्यार्थीको लागि ।	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू, ब्यावार संगठन, गैसस	मनसुन पूर्व	२००
६	पूर्वतयारी सम्बन्धमा विद्यालय स्तरीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरी विद्यालयका विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र.स.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
	व्यवस्थापन समितिलाई सचेत गराइ तयारी अवस्थामा राख्ने ।				
७	सर्वै विद्यालयहरूमा कम्तीमा एक सेट प्राथमिक उपचार सामग्री सहित १ जना प्राथमिक उपचार तालीम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू, गैसस	मनसुन पूर्व	१७५
८	विद्यालयले प्रत्येक विद्यार्थी र अभिभावकहरूको सम्पर्क विवरण वा फोन नम्बर सहितको सूची तयार र अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
९	आपत्कालीन प्रतिकार्यका समयमा उपयोग गर्न सक्नेगरी विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	विपद् व्यवस्थापन कोषसंग समन्वय गरेर
१०	प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष, विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, बृहत् विद्यालय सुरक्षा र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्पर्क शिक्षक, सूचना प्रविधि शिक्षकको सम्पर्क नम्बर सहितको सूची अद्यावधिक गरी राख्ने,	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
११	विद्यालयमा विद्यालय सुधार योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र सुरक्षित विद्यालयका क्रियाकलाप सञ्चालन तथा योजनालाई अद्यावधिक गरी राख्ने	सम्बन्धित विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र संयोजक तथा कार्यरत संघसंस्थाहरूको सहयोगमा	नियमित	५००
१२	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी शैक्षिक क्षेत्रको विश्लेषण गर्ने । आपत्कालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	नगरपालिका विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

६.४.८ शीघ्रपुनर्लाभ क्षेत्र

तालिका ५१ शीघ्रपुनर्लाभ क्षेत्रगत समितिको विवरण

सि नं	निकाय वा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	भौतिक पूर्वाधार विकास तथा योजना शाखा प्रमुख		संयोजक	
२.	राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू		सदस्य	
३.	शिक्षा महासंघ नगर प्रतिनिधि		सदस्य	
४.	उद्योग वाणिज्य संघ प्रतिनिधि		सदस्य	
५	कृषि तथा पशु विकास शाखा		सदस्य	
६	कार्यरत गैससका प्रतिनिधि		सदस्य	
७	विकास साझेदार प्रतिनिधि		सदस्य	
८	तोकिएका वडाका वडा अध्यक्षहरू		सदस्य	
९	सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि		सदस्य	
१०	सूचना प्रविधि प्रदायक संस्थाका प्रतिनिधि		सदस्य	
११	व्यावसायिक संस्थाका प्रतिनिधि		सदस्य	

शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

प्रभावित क्षेत्रमा टेलिफोन तत्काल सुचारू गर्ने र त्यस्ता सेवा प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयहरूमा क्षति पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने ।

सामाजिक आर्थिक पूर्वाधारहरूलाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ ।

तालिका ५२ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१	शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने । सम्भावित विपदको पूर्वानुमानको तथ्यांक समग्र व्यवस्थापन तथा खोज उद्धार विषयगत क्षेत्रबाट लिने र सम्भावित विपदको पुनर्लाभको बारेमा छलफल गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यलय, राजनैतिक दल, कृषि विकास शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित क्षतिको अनुमान गरिएको स्थानहरूमा भ्रमण गर्ने र यसको क्षति न्यूनीकरणको लागि आवश्यक योजनाहरू निर्माण गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यलय, कृषि विकास शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	सर्वेक्षण टोली निर्माण गर्ने र सर्वेक्षण टोलीमा समावेश हुने व्यक्तिलाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यलय, कृषि विकास शाखा, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	नगरपालिका र यस क्षेत्रमा रहेका अन्य निकाय तथा नीजि क्षेत्रसंग रहेका हेभी इक्विपमेण्ट तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण र व्यवस्थापन सम्बन्धी साधनहरूलाई व्यवस्थित गरी राख्ने । जस्तै: डोजर, एक्साभेटर, टिपर, बाटामा ढलेका रूख काट्ने र पन्छाउने यन्त्र तथा उपकरण, विद्युत तथा सञ्चार क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधन एवं उपकरण आदि ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र सम्बन्धित निकायहरू	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	नगर क्षेत्रको पूर्वाधार विकासमा विपद प्रभाव विश्लेषण नीति निर्माण र कार्यन्वयनको लागि नेतृत्व लिने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यलय, कृषि विकास शाखा, उद्योग वाणिज्य, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व	१०० जोड कोषको रुपमा यसमा विकास साझेदारसंग समन्वय गर्ने ।

६.५ कोभिड-१९ लगायतका महामारी, बाढी तथा आगलागीको प्रतिकार्य योजना

६.५.१ महामारी

यस नगरपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण ११,१२० परिवारका सदस्यहरू कोभिड संक्रमणको आतंकले आक्रान्त भएको समुदायमा भएको छलफल तथा प्राप्त तथ्यांकबाट देखिएको छ । यद्यपी वडा नं ११ मा कोभिड १९ को कुनै प्रभाव परेको छैन भन्ने कुरा छलफलमा आएको छ यस संक्रमणको चेनलाई ब्रेक गर्नको लागि सरकारले गरेको लकडाउनको कारण सबै क्षेत्रमा प्रभाव परेको छ । विशेष गरी दैनिक ज्यालादारीमा काम गरी खाने वर्गलाई दैनिक जीविकोपार्जनका लागि ठूलो आर्थिक समस्यामा पारेको देखिन्छ । महामारीको कारण यहाँको पर्यटन व्यवसाय, कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, बजार क्षेत्र तथा त्यहाँ कार्यरत मजदुर तथा संलग्न व्यक्तिहरू वढी आक्रान्त भएको देखिनेछ । बन्दाबन्दीका कारण सबै तहका शिक्षामा अतुलनीय प्रभाव पारेको छ । काठमाण्डौं लगायत अन्य शहरहरू र अन्य देशबाट फर्किएर आएका मानीसहरूले क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनमा सुरक्षित बस्ने, भौतिक दुरी कायम गर्ने, मास्क लगाउने, सेनिटाइजर प्रयोग गर्ने लगाएतका स्वास्थ्य मापदण्ड पालना नगर्दा यसको फैलन सक्ने सम्भावना त्यत्तिकै रहेको छ ।

यसको आलावा विश्वसमुदायमा फेरी तेश्रो भेरिएण्ट फैलिएको विश्व स्वास्थ्य संगठनले पुष्टि गरेको अवस्था छ । यसको लागि पुन सुरक्षाको विधिहरूलाई कडाईको साथ पालना गर्नु र यसको वारेमा समुदायलाई सुसूचित गराउनु पनि राज्यको जिम्मेवारी थपिएको छ ।

तालिका ५३ कोभिड लगायतका महामारीको प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य योजना	जिम्मेवारी वा नेतृत्व गर्ने विषयगत क्षेत्र
१	कोरोना संक्रमणको चेन ब्रेक गर्नको लागि सरकारले गरेको वन्दाबन्दीको कडाईका साथ लागु गर्न प्रत्येक वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा अनुमगन टोली निर्माण गरी परिचालन गर्ने । नियमित समीक्षा प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय RRT स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
२	बजार, बैंक, पसल, होटल आदी क्षेत्रमा भौतिक दुरी कायम गर्न डिस्टेन्स सर्कल निर्माण को कामलाई कडाईका साथ अनुगमन गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
३	Rapid Response Team (RRT) मा आवद्ध व्यक्तिहरूलाई महामारी सुरक्षाको वारेमा अभिमुखीकरण गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
४	Isolation Center हरू निर्माण तथा व्यवस्थापन सम्भव भएसम्म विद्यालय भन्दा बाहिर गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
५	कोभिड १९ बाट बच्ने उपायहरूको वारेमा रेडियो, एफएम, पर्चा, होर्डिड बोर्ड मार्फत नियमित रूपमा प्रचार प्रसार तथा वितरण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
६	बजार तथा वस्तीहरूमा मास्कको सहज उपलब्धताको अवस्था सृजना गर्नको लागि मास्क निर्माण सम्बन्धी तालीमहरू दिने र सामग्री उपलब्धताको लागि सहजिकरण गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
७	नगर क्षेत्रमा अवस्थित अस्पतालका स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि आवश्यक मात्रामा पिपिड सेटको व्यवस्थापन गर्ने	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
८	बन्दाबन्दीको समयमा नगरपालिको आवश्यक बैठक हरूलाई भर्चुअल बनाउने । प्रत्येक दिन वडा कार्यलयहरूसंग भर्चुअल बैठकमार्फत अवस्थाको वारेमा समिक्षा गर्ने र रोकथामका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
९	यातायातको साधन तथा व्यक्तिलाई डिस इन्फेक्सन गर्ने व्यवस्था गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
१०	सार्वजनिक क्षेत्र जस्तै बैंक, कार्यालय, सार्वजनिक शौचालय आदीमा नियमित डिसइन्फेक्सन गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

क्रसं	प्रतिकार्य योजना	जिम्मेवारी वा नेतृत्व गर्ने विषयगत क्षेत्र
११	4T (Tracing, Traking, Testing & Treatment) का लागि आवश्यक तयारी गर्ने र यसको प्रभावकारी कार्यन्वयनको लागि वडास्तरमा सुरक्षाकर्मी, वडा प्रतिनिधि, महिला समूह, महिला स्वयमसेवीका र युवा समूहको स्वयम् सेवक दस्ता निर्माण गरी नियमित अनुगमन गर्ने । जसले निम्न कुराहरु अनुगमन गर्ने • वडामा नयाँ मानिसहरुको प्रवेश तथा क्वारेन्टाइनको पालना गरे नगरेको • संक्रमण भएकोहरुले होम आइसोलेसनको नियमन पालन गरे नगरेको • होम आइसोलेसनमा बस्नेहरुको स्वास्थ्य अवस्था हेरी हस्पिटल गए नगएको । • लकडाउनको मौका छोपेर आधारभुत आवश्यकताको बस्तुहरुमा भएको बजार मुल्यको उतार चढाव । • लकडाउनका समयमा हुनसक्ने सामाजिक विकृति तथा विसंगतीहरु । • लकडाउनको कारण विरामी तथा अन्यलाई पर्न सक्ने मनोसामाजिक परामर्शको आवश्यकता ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
१२	लकडाउन लम्बिएमा दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने परिवारहरुको पहिचान गरी कम्तीमा एक हप्ताको लागि राहत उपलब्ध गराउने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
१३	बालबालिकाको शिक्षालाई निरन्तरता गर्नको लागि समुदायमा घुम्ती सिकाई केन्द्रहरु स्थापना गरी अध्यापनलाई निरन्तरता दिने । घुम्ति सिकाई केन्द्र सञ्चालनको लागि निम्न कुराहरु गर्ने । • घुम्ती सिकाई केन्द्र व्यवस्थापन समिति विद्यालयले गर्ने • हरेक टोलमा एक घुम्ति सिकाई व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने • सो केन्द्रमा सामाजिक दुरी कायम गरेर बढीमा २५ जना भेला गर्ने • हप्ताको ३ दिन दुरी कायम गरेर कक्षा सञ्चालन गर्ने • यसको ठाउँको छनौट बालबालिकालाई भेला गर्ने व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा गर्ने • केन्द्र सञ्चालनको लागि म्याट्रेस १० थान, हवाइटवोर्ड १ थान, मार्कर र मसि १ थान, हेण्डवास स्टेसनको लागि खुट्टाले थिचेर चल्ने धारा जडान र हात धुनका लागि आवश्यक साबुन व्यवस्थापन सबै केन्द्रहरुमा गर्ने । सिकाईको साथै महामारीबाट बच्नको लागि सचेतनाको कुराहरु child to parent education सन्चालन गर्ने	आपतकालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र
१४	सार्वजनिक स्थानहरुमा कन्ट्याक्टलेस हेण्डवास स्टेसनहरु व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण . आपतकालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र
१५	संक्रमण, मृत्यु र निको हुने संख्या साप्ताहिक रुपमा सार्वजनिक गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
१६	कोभिड विरुद्धको खोपलाई व्यवस्थित गर्ने र सबैले खोप लगाएको सुनिश्चित गर्ने ।	नगरपालिका स्तरीय CCMC स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

६.५.२ बाढी

वडा स्तरीय छलफलबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार कालिका नगरपालिकामा विगत १० वर्षको क्षतिको विश्लेषण गर्दा बाढीबाट मात्र ५४७० परिवार प्रभावित भएको अवस्था छ । सो तथ्यांकको आधारमा वार्षिक ३००० घर परिवार बाढीबाट प्रभावित हुन सक्ने पूर्वानुमान गरिएको छ । जसको कारण १५००० जना जनसंख्या बाढीको कारण वार्षिक रुपमा प्रभावित हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका ५४ बाढीको प्रतिकार्य योजना

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
० देखि २४ घण्टा भित्र	बाढीको विपद्को घटनाबारे अग्रिम जानकारी लिएर जानकारी पाउने वित्तिकै तल्लो तटीय क्षेत्रका वस्तीहरूमा सतर्क रहन र वस्तीबाट सुरक्षित स्थानतिर जानको लागि खबर गर्ने । वस्तीमा भागदौड हुँदा पर्नसक्ने सुरक्षा समस्या प्राथमिकताका साथ सम्बोधन गर्न सुरक्षा संयन्त्र प्रभावित क्षेत्रमा खटाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	बाढी पछि तत्काल उक्त स्थानमा खोज तथा उद्धार टोली, प्राथमिक उपचार टोली र तथ्यांक संकलनका लागि द्रुत सर्वेक्षण टोली खटाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	प्राथमिक उपचार, खोज उद्धार तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रले घटनास्थलमा नै संयुक्त क्याम्प निर्माण गरी खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार तथा प्रभावितहरूको तथ्यांक संकलनको काम गर्ने । उद्धार गरिएकाहरूलाई प्राथमिक उपचार गरी घाइतेको अवस्था हेरी आवश्यकताअनुसार अस्पताल लैजाने र उपचारका लागि अस्पताल वा स्वास्थ्य केन्द्रसंग समन्वय गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	बाढीको विपद्को घटना लगत्तै नगर क्षेत्रमा भएको अस्पतालहरूमा आपतकालीन सेवा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने । इमरजेन्सी सेवा र वेड व्यवस्थापनको सुनिश्चित गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र स्वास्थ्य तथा पोषण
	स्वयमसेवकहरू परिचालन गरी बाढी क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई तोकिएको सुरक्षित स्थान तिर जानको लागि माइकिङ गर्न लगाउने । महिला बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित स्थानसम्म लैजानको लागि सहयोग गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र
	विस्थापितहरूलाई अस्थायी वासस्थानको लागि तोकिएको स्थानमा सूचना डेक्स स्थापना गर्ने र तथ्यांक लिने । सोही अनुसार तत्कालीन आवासको व्यवस्थापनको लागि आवास तथा गैर खाद्य क्षेत्रलाई जिम्मा लगाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	सूचना डेक्समा सूचीकृत विस्थापीतहरूको लागि अस्थायी आवास व्यवस्थापन गर्ने ।	आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र
	पहिलो दिनको सूचनालाई उपयुक्त माध्यमबाट सबै सरोकारवालाहरूलाई सम्प्रेषण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	सूचना व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार, आवास तथा राहत, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, स्वयम सेवक र अन्य विकास साझेदारहरू बीच पहिलो दिनको वेलुकी ४ वजे समीक्षा बैठक बस्ने र निम्न विषयमा सूचना तयार गर्ने मानवीय मृत्यु, घाइते, हराएको संख्या चौपयाको क्षति, धनसम्पतीको क्षति घरको क्षति, पूर्ण क्षति, आंशिक क्षति विस्थापित संख्या जसमा महिला, सुत्केरी, गर्भवती, अपांग, एकल महिला र बालबालिकाको संख्या अस्थायी आवासको व्यवस्थापन गरिएको स्थानमा रहेका परिवारको संख्या	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार, स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री स्वयमसेवकहरू
	पशु चौपयाहरूलाई तोकिएको सुरक्षित स्थानमा लैजानको लागि विस्थापीत समुदायलाई सूचित गर्दै स्वयम सेवकहरू परिचालन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खाद्य तथा कृषि क्षेत्र

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	सूचना टोलीको रेकर्ड अनुसार हरेक क्याम्पमा खानाको व्यवस्थापन गर्ने, प्रभावितहरूको लागि खानाको प्रवन्ध गरिएको कुरा सबैले बुझ्ने गरी माइकिङ गर्ने । यो निरन्तर ३ दिनसम्म सञ्चालन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र ।
२४ देखि ७२ घण्टा भित्र	खोज उद्धार, प्राथमिक उपचारको काम निरन्तर गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार क्षेत्र स्वास्थ्य तथा पोषण
	अस्थायी शिविर निर्माण संगै प्रभावित समुदायको सहभागितामा रिफरल र रिपोर्टिङ संयन्त्र (Referral and reporting mechanism) गठन गर्ने । र यहि संयन्त्र मार्फत प्रभावितहरूको पहिचान गर्ने, क्याम्पमा हिंसा दुव्यवहार, चोरी, डकैती आदि हुन नदिनको लागि स्थानीय व्यवस्थापनमा परिचालन गर्ने । यो संयन्त्रमा विज्ञता भएका महिला र पुरुषको सहभागिता हुने गरी गठन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण
	समितिको अगुवाई र सम्बन्धित बडा प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा विपद्ग्रस्त क्षेत्रमा भएको मानवीय क्षति, आर्थिक नोक्सानी तथा विस्थापीतहरूको यथार्थ अवस्था विश्लेषणका लागि आवश्यकता अनुसार प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा सुरुवात गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा शिघ्र पुनर्लाभ
	सूचना टोलीको अभिलेखको आधारमा तत्काल गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्नको लागि अनुरोध गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
	पालिकाले सूचना तथा सर्वेक्षण टोलीको अभिलेख र प्रतिवेदनका आधारमा एकीन गरेको सूची अनुसार आवास व्यवस्थापनमा महिलामैत्री, अपांगतामैत्री निर्माणमा ध्यान दिने र सुत्केरी, गर्भवती, विरामीहरूको लागि पोषिलो खानेकुरा वितरण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन ।
	बडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपत्कालिन बैठक बस्ने र विस्तृत विवरण लिने र सोहि अनुसारको राहत वितरणको प्रकृया अगाडी बढाउन निर्णय गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	अस्थायी आवास क्षेत्रमा अस्थायी पिउने पानी, महिलामैत्री शौचालय र स्नान घरहरू निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन । संरक्षण तथा सुरक्षा
	क्षति तथा नोक्सानीको प्रारम्भिक विवरण तयार गरी नगरपालिका, सुरक्षा निकाय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति आदिमा प्रतिवेदन पठाउने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	शव व्यवस्थापन कार्यविधि अनुसारका प्रकृया पुरा गरी मृतकका शवको अन्त्येष्टीको लागि आवश्यक कार्य आरम्भ गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आवश्यकता अनुसार मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।	सुरक्षा तथा संरक्षण
	चौपयाहरूका लागि पराल र पानीको जोहो गरिदिने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
	क्लष्टरहरू बीचमा नियमित बैठक दैनिक रूपमा आयोजना गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
७२ घण्टा देखि १	खोज तथा उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
हप्ता सम्म	सनाखत भएका शवहरूलाई आवश्यकता अनुसार र नियमानुसार व्यवस्थापन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	७ दिनका लागि थप खाद्यान्न तथा राहतको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, प्रदेश सरकार तथा अन्य गैरसरकारी सामाजिक संस्थाहरूसँग समन्वय गरी वितरण गर्ने ।	सबै विषयगत क्षेत्र
	विस्तृत अध्ययनको आधारमा विस्थापितहरूलाई आवश्यकता अनुसार न्युनतम लत्ताकपडा तथा एक हप्ताको लागि आधारभूत राहत सामग्री वितरण गर्ने । महिला, सुत्केरी, गर्भवतीहरूलाई डिग्नीटी किट र पोषण किट वितरण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा
	विपदग्रस्त क्षेत्रमा अपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार संरक्षण तथा सुरक्षा
	थप सहयोगका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी व्यवस्था गर्ने । सूचना तथा लेखाजोखा क्षेत्रले विस्थापितहरूको आधिकारीक सूचना तयार र वितरणको जिम्मेवारी लिने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	एयकीन गरिएको सूचना तथा तथ्यांकका आधारमा विस्थापितहरूको लागि पुनर्लाभको योजना निर्माणको थालनी गर्ने । पुनर्लाभका लागि सबै विषयगत क्षेत्र र सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी अल्पकालिन, मध्यमकालिन र दीर्घकालिन योजनाहरू निर्माण गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्र
	पालिकामा तोकिएको शाखाबाट क्षति तथा नोक्सानीको विवरण दैनिक रूपमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश तथा संघमा दैनिक रूपमा पठाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आवश्यकतानुसार शिघ्रातिशिघ्र सञ्चार माध्यम र जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र (DEOC) र प्रदेश आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र (PEOC) मा प्रत्येक दिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
१ हप्ता देखि १५ दिन भित्र	विभिन्न निकाय, संघसंस्थाहरूबाट आएका राहत सामग्री र सहयोग संकलन गरी क्षतिको विवरण अनुसार आवश्यकताको आधारमा, आवश्यक स्थानमा परिचालन गर्ने। यसको लागि एकद्वार प्रणाली (One Door System) अवलम्बन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	अल्पकालिन आवासको व्यवस्था गरी पुनर्स्थापन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रयस्थल तथा गैर खाद्य सामग्री
	अपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई, संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन ।
१५ दिन देखि १ महिना भित्र	विस्थापितहरूको पुनर्स्थापनको लागि आपतकालीन आश्रय तथा गैर खाद्य क्षेत्रको योजना अनुसार नीतिगत निर्णय गर्ने र कार्यन्वयन गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	अस्थायी आवास क्षेत्र रहेको क्याम्पमा महिला सुरक्षा क्षेत्र (Women safe space) कार्यक्रमहरू सन्चालन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा स्वास्थ्य तथा पोषण
	क्षति तथा नोक्सानी भएका भौतिक संरचना तथा पुर्वाधारहरूको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक दीर्घकालिन योजना बनाउने	शिघ्र पुनर्लाभ

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त आर्थिक तथा भौतिक सहयोग मानवीय सिद्धान्त अनुसार आवश्यकताका आधारमा विपद् प्रभावितहरूलाई उपलब्ध गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई तथा संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री . संरक्षण तथा सुरक्षा
	विपदबाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	कुनै कारणबस खोला थुनिएको रहेछ भने सो हटाउने र पानीको बहावलाई सहजता प्रदान गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा

६.५.३ आगलागी

कालिका नगरपालिकाको नगर प्रोफाइलको रेकर्ड अनुसार नगरक्षेत्रमा जम्मा २ प्रतिशत घरधुरी पराल तथा फुसको छाना रहेको पाइन्छ । जसको आधारमा नगरक्षेत्रको जम्मा १११२० घरधुरी मध्ये ४५२ घरधुरी आगलागीको उच्च जोखिममा रहेको पुर्वानुमान गरिएको छ । अनुमानित तथ्यांकका आधारमा ४५२ घरधुरीका २२६० मानीसहरु आगलागीको उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ । जसको कारण सो परिवारका महिला, बालबालिका, अपांगता भएको मानीसहरु र जेष्ठ नागरिकहरु जोखिममा पर्नसक्ने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका ५५ आगलागी विपदको प्रतिकार्य योजना

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
० देखि २४ घण्टा भित्र	आगलागी भएको खबर पाएपछि तत्काल दमकल, फायर फाइटिङ्ग र खोज तथा उद्धार टोली तत्काल घटनास्थलमा खटाउने । फायर फाइटिङ्ग र खोज तथा उद्धार टोली संगै द्रुत सर्वेक्षण टोली र प्राथमिक उपचार टोली खटाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन
	आगलागीको अवस्था र गम्भिर्यताको आधारमा तत्काल दमकल तथा एम्बुलेन्स घटनास्थलमा परिचालनका लागि समन्वय गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	सघन बस्तीमा आगलागी भएको भए आगोको ज्वाला त्रेक गर्नको लागि थप उपकरण र स्वयमसेवकहरु परिचालन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आगलागी भएको घर परिसरमा फसेका ब्यक्तिहरुको उद्धार गर्ने र घाइते तथा विरामीहरुलाई तत्काल प्राथमिक उपचार गरी थप उपचारका लागि अस्पताल लैजाने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	तोकिएको अस्पतालहरुमा तत्काल आपतकालीन सेवा सन्चालनको व्यवस्था मिलाई, इमरजेन्सी सेवा र वेड व्यवस्थापनको सुनिश्चित गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र स्वास्थ्य तथा पोषण
	स्वयमसेवकहरु परिचालन गरी तोकिएको सुरक्षित स्थान तिर जानको लागि माइकिड गर्न लगाउने । महिला बालबालिका, अपांगता भएका ब्यक्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानसम्म लानको लागि सहयोग गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र संरक्षण तथा सरक्षा
	विस्थापितहरुलाई अस्थायी वासस्थानको लागि तोकिएको स्थानमा नै एक सूचना डेक्स स्थापना गर्ने । विस्थापितहरुको तथ्यांक लिने र सोहि अनुसार तत्कालीन आवासको व्यवस्थापनको लागि आवास तथा राहत व्यवस्थापन क्षेत्रलाई जिम्मा लगाउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	सूचना डेक्समा सुचिकृत विस्थापीतहरूको सूची प्रकाशन गरी अस्थायी आवास व्यवस्थापन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्धन
	सूचना व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार, आवास तथा राहत, संरक्षण विषयगत क्षेत्र, स्वयम सेवक र अन्य विकास साझेदारहरू बीच पहिलो दिनेको वेलुकी ४ वजे समिक्षा बैठक बस्ने र निम्न विषयमा सूचना तयार गर्ने • मानीस मृत्यु, घाइते, हराएको संख्या • चौपयाको क्षति, धन सम्पतीको क्षति य घरको क्षति पूर्ण क्षति, आम्सीक क्षति • विस्थापित संख्या जसमा महिला, सुत्केरी, गर्भवती, अपांग, एकल महिला, बालबालिकाको संख्या • कुन कुन स्थान -क्याम्पमा कुन वस्तीको कति परिवारलाई अस्थायी आवासको व्यवस्था गरिएको छ ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा
	पशु चौपयाहरूलाई तोकीएको सुरक्षित स्थानमा लैजानको लागि विस्थापीत समुदायलाई सूचित गर्दै स्वयम सेवकहरू परिचालन गर्ने	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	सूचना टोलीको रेकर्ड अनुसार हरेक क्याम्पमा खानाको व्यवस्थापन गर्ने प्रभावितहरूको लागि खानाको प्रवन्ध गरिएको कुरा सबैले बुझ्ने गरी माइकिड गर्ने । यो निरन्तर ३ दिन सम्म सन्चालन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
२४ देखि ७२ घण्टा भित्र	• खोज उद्धार, प्राथमिक उपचारको काम निरन्तर गर्ने र क्षतिको यकीन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	विस्थापितहरूका लागि स्थापना गरिएको क्याम्प निर्माणसंगै प्रभावित समुदायको सहभागितामा रिफरल संयन्त्र Referral Mechanism गठन गरी यही समूह मार्फत प्रभावितहरूको पहिचान, क्याम्पमा हिंसा दुर्व्यवहार, चोरी, डकैती नियन्त्रण आदिको लागि स्थानीय व्यवस्थापनमा परिचालन गर्ने ।	सुरक्षा तथा संरक्षण स्वास्थ्य तथा पोषण
	सूचना तथा सर्वेक्षण टोलीको रेकर्डको आधारमा तत्काल गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्नको लागि अनुरोध गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले एकीन गरेको सूचीको आधारमा आवास व्यवस्थापनमा महिलामैत्री, अपांगमैत्री निर्माणमा ध्यान दिने र सुत्केरी, गर्भवती, विरामीहरूको लागि पोषिलो खानेकुरा वितरण गर्ने ।	सुरक्षा तथा संरक्षण स्वास्थ्य तथा पोषण आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपत्कालिन बैठक बस्ने र विस्तृत विवरण लिन र सोहि अनुसारको राहत वितरणको प्रकृया अगाडी वढाउने निर्णय गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	अस्थायी आवास क्षेत्रमा अस्थायी पिउने पानी, महिलामैत्री शौचालय र स्नान घरहरू निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन
	क्षति तथा नोक्सानीको प्रारम्भिक विवरण तयार गरी नगरपालिका, सुरक्षा निकाय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति आदिमा प्रतिवेदन पठाउने	सूचना व्यवस्थापन क्षेत्र शिघ्र पुनर्लाभ स्वास्थ्य तथा पोषण

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	शव व्यवस्थापन कार्यविधि अनुसारका प्रकृया पुरा गरी मृतकका शवको अन्त्येष्टीको लागि आवश्यक कार्य आरम्भ गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	आवश्यकतानुसार प्रभावित समुदायलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	सुरक्षा तथा संरक्षण
	क्लष्टहरू बीचमा नियमित बैठक दैनिक रूपमा आयोजना गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
७२ घण्टा देखि १ हप्ता सम्म	घाइतेहरूको उपचार र विस्थापितहरूलाई राहत कार्यलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खाद्य तथा कृषि
	सनाखत भएका शवहरूलाई आवश्यकतानुसार र नियमानुसार व्यवस्थापन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	७ दिनको लागि थप खाद्यान्न तथा राहतको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, प्रदेश सरकार तथा अन्य गैरसरकारी सामाजिक संस्थाहरूमा समन्वय गरी वितरण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	विस्तृत अध्ययनको आधारमा विस्थापितहरूलाई आवश्यकता अनुसार न्युनतम लत्ताकपडा तथा एक हप्ताको लागि आधारभुत राहत सामग्री वितरण गर्ने । महिला, सुत्केरी, गर्भवतीहरूलाई डिगनीटी किट र पोषण किट वितरण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार शीघ्र पुनर्लाभ
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने ।	नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी
	थप सहयोगका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी व्यवस्था गर्ने । सूचना तथा लेखाजोखा क्षेत्रले विस्थापितहरूको आधिकारीक सूचना तयार र वितरणको जिम्मेवारी लिने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	सूचना क्षेत्रको रेकर्डको आधारमा विस्थापितहरूको लागि पुनर्लाभको योजना निर्माण गर्ने यसमा दीर्घकालिन तथा अल्पकालिन योजनाहरू निर्माण गरी सबै सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार शीघ्र पुनर्लाभ
	क्षति तथा नोक्सानीको विवरण दैनिक रूपमा जिल्ला, प्रदेश र संघमा नियमित रूपमा सम्प्रेषण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
१ हप्ता देखि १५ दिन भित्र	विभिन्न निकाय, संघसंस्थाहरूबाट आएका राहत सामग्री र सहयोग संकलन गरी क्षतिको विवरण अनुसार आवश्यकताको आधारमा, आवश्यक स्थानमा परिचालन गर्ने । यसको लागि एकद्वार प्रणाली (One Door System) अवलम्बन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	अल्पकालिन आवासको व्यवस्था गरी पुनर्स्थापन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रयस्थल तथा गैर खाद्य सामग्री
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई, संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्धन
१५ दिन देखि १	विस्थापितहरूको पुनर्स्थापनको लागि आपतकालीन आश्रय तथा गैर खाद्य क्षेत्रको योजना अनुसार नीतिगत निर्माण गर्ने र कार्यन्वयन गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
महिना भित्र	अस्थायी आवास क्षेत्र रहेको क्याम्पमा महिला सुरक्षा क्षेत्र - (Women safe space) कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा स्वास्थ्य तथा पोषण
	क्षति तथा नोक्सानी भएका भौतिक संरचना तथा पुर्वाधारहरूको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक दीर्घकालिन योजना बनाउने	शीघ्र पुनर्लाभ
	प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त आर्थिक तथा भौतिक सहयोग मानवीय सिद्धान्त अनुसार आवश्यकताका आधारमा विपद् प्रभावितहरूलाई उपलब्ध गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई तथा संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री संरक्षण तथा सुरक्षा
	विपद्बाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा

परिच्छेद सात: बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा

७.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरूको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ। यस नगरपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरूमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध श्रोत साधन तथा सामग्रीहरूको विद्यमान अवस्था निम्न रहेको छ:

तालिका ५६ टोल स्तरीय जोखिम नक्शांकन

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
समग्र व्यवस्थापन/सूचना खोज तथा उद्धार	दमकल (आवश्यक औजार सेट सहित)	खैरहनी नगरपालिकामा रहेको २ वटा मध्ये कालिका, रत्ननगर, खैरहनी र राप्ती नगरपालिकाको समन्वयमा १ वटा	खैरहनी नगरपालिका
	एक्सभेटर (जेसिबि)	१	नगरपालिका
	लाईफ ज्याकेट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	क्लाइम्बिङ डोरी	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	सेफिट हेल्मेट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	रवर बोट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	स्ट्रेचर	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	मेगा ह्याण्ड माइक	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	ईमर्जेन्सी टर्च लाईट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	आगो निभाउने यन्त्र	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	साईरन	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	रवरको पञ्जा	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	श्रो व्याग	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
प्राथमिक उपचार किट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका	
खाद्यान्न तथा कृषि	किटनाशक विषादी	किर्ना र जुम्राको लागि ५०० वाखालाई पुग्ने	नगरपालिका
	भ्याक्सिन (जुका र नाम्ले)	१० देखि १५ हजार वाखालाई पुग्ने	नगरपालिका
	चामल	छैन ।	
	नुन, तेल प्याकेट	छैन ।	
स्वास्थ्य तथा पोषण	स्यानीटरी प्याड	४५००० प्रतिवर्ष	नगरपालिका
	इमेरजेन्सी किट	६	नगरपालिका
	ह्याण्डवास तथा साबुन	emergency kit मा हुन्छ ।	नगरपालिका
	पिपिई सेट/गाउन	१०० सेट	नगरपालिका
	सर्जिकल ग्लोब	४००० जोडी	नगरपालिका
	स्यानीटाईजर	४० लिटर	नगरपालिका
	क्लोरीन पाउडर	२०० बट्टा	नगरपालिका
	मेडिसिन	७० आइटम	नगरपालिका
	आर.एल. बोटल	१०० वटा	नगरपालिका
	प्राथमिक उपचार बाकस/किट	१ सेट	नगरपालिका
खानेपानी, सरसरफाई तथा	पियुष	छैन	
	एक्वा ट्याब	छैन	

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
स्वच्छता	पि.ए.भाइल	छैन	
	पानी जाँचे किट	छैन	
	पाईप तथा फिटिङ्स	छैन	
	अस्थाई शौचालय किट	छैन	
आपतकालीन आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्री	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्सो (Hacksaw)	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	खन्ती (गल)	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	गैति र वेल्चा सेट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	एयर लिफ्ट ब्याग	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	त्रिपाल/टेन्ट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका
	भाँडाकुँडा सेट	वार्षिक योजनामा छ खरिद गर्न बाँकी	नगरपालिका

नोट: यस्ता सामग्रीहरूको विषयक्षेत्रबाट प्राप्त विवरण अनुसार अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्य विपद् व्यवस्थापन शाखाले नियमित रूपमा गर्नेछ।

७.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता

यस नगरपालिकामा विपद्जन्य घटनामा सबै विषयक्षेत्रका सदस्यहरू र स्थानीय समुदायहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन्। पालिका क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सबै जनप्रतिधिहरूलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालीम उपलब्ध गराइएको छ। यस बाहेक नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र नगरपालिकाको समन्वयमा निम्न अनुसारको कार्यदल (जनशक्ति) तयारी हातलमा राखिएको छ।

वडा नं ९ को सनफन्याङमा गठित कार्यदलहरू

क) सूचना व्यवस्थापन कार्यदल

तालिका ५७ सूचना व्यवस्थापन कार्यदल

क्र.सं	नाम	पाद	ठेगाना	फोन नं.
१.	टिका सारु मगर	संयोजक	सनफर्याङ, कालिका ९	९८०४२३८२५१
२.	धन बहादुर बस्नेत	सदस्य	दोगारा कालिका ९	९८१२२१२५८५
३.	तिल कुमारी सारु मगर	सदस्य	सनफर्याङ कालिका ९	९८१२२३५१९४
४.	मेनुका सारु मगर	सदस्य	सनफर्याङ कालिका ९	
५.	राम कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	दर्वेटार कालिका ९	९८१६२४५४८६

ख) प्राथमिक उपचार कार्यदल

तालिका ५८ प्राथमिक उपचार कार्यदल

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	जुनुमायाँ मगर	संयोजक	कालिका -९	९८१११८३४६६
२.	कर्ण कुमारी आले मगर	सदस्य	कालिका -९	९८६२५५३६६३
३.	विष्णु रायमाझी	सदस्य	कालिका -९	९८१७२६६६४५
४.	सिताराम थापा	सदस्य	कालिका -९	९८०७२८५५०४
५.	रुपा रायमाझी	सदस्य	कालिका -९	९८२११९३३३२

ग) खोज उद्धार कार्यदल

तालिका ७ खोज उद्धार कार्यदल

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	सिताराम थापा	संयोजक	कालिका -९	९८०७२८५५०४
२.	श्रीमाया चेपाङ्ग	सदस्य	कालिका -९	९८२१२००७२८
३.	विकास चेपाङ्ग	सदस्य	कालिका -९	९८२४२४४०३४
४.	शान्ती खत्री	सदस्य	कालिका -९	९८२११६०४६१
५.	सन्तोष नेपाली	सदस्य	कालिका -९	९८११२३९८७१

वडा नं ९ को अमलाचुलीमा गठित कार्यदलहरू

क) पूर्वसूचना कार्यदल

तालिका ८ पूर्वसूचना कार्यदल

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	गोविन्द श्रेष्ठ	संयोजक	कालिका -९	९८१९२७८९०५
२.	रिमा खडका	सदस्य	कालिका -९	९८११८५४५६७
३.	ज्योती गिरी	सदस्य	कालिका -९	९८१२२३५१९४
४.	अन्जना खडका	सदस्य	कालिका -९	९८०४२५१८८६
५.	बाल कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	कालिका -९	९८१६२५३९९६

ख) प्राथमिक उपचार कार्यदल

तालिका ६१ प्राथमिक उपचार कार्यदल

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	पवित्रा मगर	संयोजक	कालिका -९	९८१९२१४३२०
२.	मधुराना मगर	सदस्य	कालिका -९	९८१७२६६७६९
३.	कुमलाल श्रेष्ठ	सदस्य	कालिका -९	९८१४२८४१२६
४.	सुनिता न्यौपाने	सदस्य	कालिका -९	९८४५९५९८६१
५.	सुनिता सुनार	सदस्य	कालिका -९	९८६५३४७९४२

ग) खोज उद्धार कार्यदल

तालिका ६२ खोज उद्धार कार्यदल

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	नारायण वि.क.	संयोजक	कालिका -९ खहरे	९८२५२३५१७०
२.	सुनिता न्यौपाने	सदस्य	कालिका -९	९८४५९५९८६१
३.	पार्वती मगर	सदस्य	कालिका -९	९८१९२१४३२०
४.	शुस्मीता बस्नेत	सदस्य	कालिका -९	९८२१८०२९९२
५.	ढक नारायण श्रेष्ठ	सदस्य	कालिका -९	९८११८१८५०३

कालिका नगरपालिका वडा नं ८ को गैरीबारी मा गठीत विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्यदल

क) पूर्वसूचना कार्यदल

तालिका ९ पूर्वसूचना कार्यदल

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	सरिता साकी	संयोजक	चिसापानी, कालिका -८	९८६५१९६१५०
२.	जुना लामा	सदस्य	गंगटे, कालिका -८	९८६५०२१७२०
३.	नरनाथ जोशी	सदस्य	गैरीबारी, कालिका -८	९८१११७३९५८
४.	भावना थापा	सदस्य	गैरीबारी कालिका -८	
५.	बल बहादुर बस्नेत	सदस्य	चिसापानी कालिका -८	९८१७२१११३९

ख) प्राथमिक उपचार कार्यदल

तालिका ६४ प्राथमिक उपचार कार्यदल

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	कमला बल तामाङ्ग	संयोजक	चिसापानी कालिका -८	९८४०१३६६२७
२.	अर्पित घिमिरे	सदस्य	चिसापानी कालिका -८	९८६९०७५१७७
३.	सुनिल जोशी	सदस्य	भोर्लाघारी कालिका -८	९८१११७३९५८
४.	फुलकुमारी जोशी	सदस्य	भोर्लाघारी कालिका -८	९८२१८९९६८९
५.	नन्दा गुरुङ्ग	सदस्य	गैरीबारी कालिका -८	९८४५९३३२०४

ग) खोज उद्धार कार्यदल

तालिका ६५ खोज उद्धार कार्यदल

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	तील कुमारी क्षेत्री	संयोजक	चिसापानी कालिका -८	९८४५०८१९५३
२.	रुप कुमारी श्रेष्ठ	सदस्य	भोर्लाघारी कालिका -८	९८१४२९६२२९
३.	राज चेपाङ्ग	सदस्य	गैरीबारी कालिका -८	९८२४२२३८९६
४.	शरमिला गुरुङ्ग	सदस्य	गैरीबारी कालिका -८	९८६२४९८१७०
५.	चिज कुमारी गुरुङ्ग	सदस्य	गैरीबारी कालिका -८	९८६९८९११०१

कालिका वडा नं ९ को न्युरेनीमा गठीत विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्यदल

क) पूर्वसूचना कार्यदल

तालिका ६६ पूर्वसूचना कार्यदल

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	मेनुका अर्याल	संयोजक	न्युरेनी, कालिका -८	९८४५१७४१५६
२.	सुमित्रा भट्टराई	सदस्य	आँपडाँडा कालिका -८	९८४६२७०२७७
३.	रीता जमकट्टेल	सदस्य	न्युरेनी, कालिका -८	९८४५५६५८९४
४.	केशव अर्याल	सदस्य	न्युरेनी, कालिका -८	९८६५००९०१८
५.	इन्द्र बहादुर थापा	सदस्य	कालिका -८	९८४६१२७३२९

ख) प्राथमिक उपचार कार्यदल

तालिका ६७ टोल स्तरीय जोखिम नक्शांकन

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	जानकी चेपाङ्ग	संयोजक	धारापानी कालिका -८	९८०६८११६६३
२.	रीतु रानामगर	सदस्य	न्युरेनी कालिका -८	९८४५०८२३४५
३.	इन्द्र बहादुर थापा	सदस्य	कालिका -८	९८४६१२७३२९
४.	पुरुषोत्तम भट्टराई	सदस्य	आँपडाँडा कालिका -८	९८४५९४०३९६
५.	रोजी श्रेष्ठ	सदस्य	मजुवा, कालिका -८	९८०९१४९०३९

ग) खोज उद्धार कार्यदल

तालिका ६८ टोल स्तरीय जोखिम नक्शांकन

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना	फोन नं.
१.	रामशरण अधिकारी	संयोजक	कालिका -८	९८४५१२११६०
२.	रीता अधिकारी	सदस्य	न्यूरेनी, कालिका -८	९८६५००७८४४
३.	भूवन बहादुर थापा	सदस्य	कालिका -८	९८६४२२१६९६
४.	रमेश सिन्जाली	सदस्य	मजुवा, कालिका -८	९८६५१३८५७५
५.	हेम बहादुर रानामगर	सदस्य	देवीटार, कालिका -८	९८६७०६७९३७
६.	बाशुदेव गोतामे	सदस्य	न्यूरेनी, कालिका -८	९८४०३६६८०९
७.	बलराम धिताल	सदस्य	न्यूरेनी, कालिका -८	९८६१९१५०२९

७.३ बन्दोबस्ती सामग्रीको आंकलन

विपद्जन्य घटनाहरूमा प्रतिकार्यका लागि गैरखाद्य सामग्रीहरू र सोको भण्डारण स्थल र मानवीय सहायताका लागि यस पालिका क्षेत्रमा रहेका रेडक्रस उपशाखाहरूमा निम्नानुसार सामग्रीहरू सहित पूर्वतयारी गरिएको छ ।

तालिका ६९ वडा नं ९ को सनफर्याड सामुदायिक वनको भवनमा भण्डारण गरिएको सामग्रीको विवरण

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	कैफियत
१.	हाते माइक	२ थान	
२.	स्ट्रेचर	४ थान	
३.	सानो प्राथमिक उपचार बाकस	४ बाकस	
४.	हेलमेट	७ थान	
५.	गमबुट	७ जोर	
६.	हाते पञ्जा	७ जोर	
७.	पिक	३ थान	
८.	साबेल	३ थान	
९.	गल	२ थान	

तालिका ७० वडा नं ९ को अमलाचुली सामुदायिक भवन शक्तिखोरमा भण्डारण गरिएको सामग्री विवरण

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	कैफियत
१.	हाते माइक	२ थान	
२.	स्ट्रेचर	३ थान	
३.	सानो प्राथमिक उपचार बाकस	३ बाकस	
४.	हेलमेट	७ थान	
५.	गमबुट	७ जोर	
६.	हाते पञ्जा	७ जोर	
७.	पिक	३ थान	
८.	साबेल	३ थान	
९.	गल	२ थान	
१०.	डडेलो नियन्त्रण गर्दा लगाउने कपडा	७ सेट	

तालिका ७१ वडा नं ८ को गैरीबारी चोकमा भण्डारण गरिएको उद्धार सामग्रीहरू विवरण

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	कैफियत
१	हाते माइक	२ थान	
२	स्ट्रेचर	३ थान	
३	सानो प्राथमिक उपचार बाकस	३ बाकस	
४	हेलमेट	७ थान	
५	गमबुट	७ जोर	
६	हाते पञ्जा	७ जोर	
७	पिक	३ थान	
८	साबेल	३ थान	
९	गल	२ थान	
१०	डडेलो नियन्त्रण गर्दा लगाउने कपडा	७ सेट	

तालिका ७२ वडा नं ८ को न्यूरेनीमा भण्डारण गरिएको उद्धार सामग्रीहरू विवरण

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	कैफियत
१.	हाते माइक	२ थान	
२.	स्ट्रेचर	२ थान	
३.	सानो प्राथमिक उपचार बाकस	४ बाकस	
४.	हेलमेट	७ थान	
५.	गमबुट	७ जोर	
६.	हाते पञ्जा	७ जोर	
७.	पिक	३ थान	
८.	साबेल	३ थान	
९.	गल	२ थान	

७.३.१ गैर-खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल

यस नगरपालिकामा उल्लेखित सामग्रीहरूको व्यवस्थापन बाहेक विपद्का घटनाहरूमा प्रतिकार्यका लागि गैह्र खाद्य सामग्रीहरूको छुट्टै गोदाम घर (भण्डारण स्थल) को व्यवस्थापन छैन । वडा तथा अन्य समुदायहरूमा वितरण गर्नको लागि नगरपालिकाको आर्थिक वर्षको योजनामा रहेको छ ।

७.३.२ मानवीय सहायता स्थल

यस नगरपालिका कुनै पनि विमानस्थल रहेको छैन । भरतपुर नगरपालिकामा रहेको विमानस्थल सबै भन्दा नजिक रहेको मानवीय सहायता उपलब्ध हुन सक्ने विमानस्थल रहेको छ । विपद्को समयमा यो विमानस्थलाई मानवीय सहायताका लागि उपयोग गरिनेछ ।

७.४ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत

माथि उल्लिखित विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधन र उपकरणको विवरण तथा सोको अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ७३ विषयगत क्षेत्रको बजेट विवरण

सिन	विषयगत क्षेत्र	आवश्यक बजेट हजारमा	चालु आर्थिक वर्ष विनियोजित बजेट	व्यवस्थापन गर्नुपर्ने स्रोत (आवश्यक बजेट)
१	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	१३३०	१००००	८९७२
२	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	१२९४२		
३	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	११५०		
४	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	१२५०		
५	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	४००		
६	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	६७५		
७	आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र	११२५		
८	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	१००		
जम्मा		१८९७२		

खण्ड आठ: विविध

८.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन

यस पालिकाको विकासलाई उत्थानशील बनाउन र विपद् व्यवस्थापनका लागि यस नगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। साथै हरेक क्षेत्रगत विकासका योजनामा समेत बजेट उल्लेख गरिएको छ। यस विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनामा स्वीकृत क्रियाकलापका लागि उक्त कोषमा उपलब्ध बजेट पर्याप्त भएमा विषयक्षेत्रलाई बजेटको आवश्यकता र उपलब्धताका आधारमा रकम निकास गरिनेछ। कोषमा पर्याप्त बजेट उपलब्ध नभएको अवस्थामा स्वीकृत वार्षिक बजेटबाट यस्तो रकम उपलब्ध गराईनेछ। स्वीकृत क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने कार्य बडा कार्यालय मार्फत हुन सक्ने अवस्थामा यस्तो रकम सम्बन्धित बडा कार्यालयलाई उपलब्ध गराईनेछ।

यस नगरपालिकाको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयन सम्भव नहुने क्रियाकलापको लागि प्रदेश सरकार वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत सङ्घीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ। साथै थप आवश्यक सहयोगका लागि मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार, स्थानीय संघसंस्था तथा नीजि क्षेत्रसंग समन्वय गरिनेछ।

८.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य

यस योजना कार्यान्वयन र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी खैरहनी नगरपालिका, रत्ननगर नगरपालिका तथा राप्ती नगरपालिका र भरतपुर महानगरपालिकासँग सहयोग आदानप्रदान गरिनेछ। यस्तो सहयोग विशेषगरी बाढी, महामारी र आगलागीको समयमा प्रतिकार्यका लागि दमकल, एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता सामग्रीको उपयोगमा केन्द्रीत हुनेछ। अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न कार्यपालिकाले अन्य स्थानीय तहहरूसँग आवश्यक समझदारी वा सम्झौता गर्न सक्नेछ।

नेपाल सरकार, प्रदेश तथा जिल्ला स्थित कार्यालयहरूबाट समेत विपद् प्रतिकार्यको लागि स्रोत साधन प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्लास्थित अन्य गैर सरकारी निकायहरूसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ। जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

८.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

८.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न लक्ष्य र सूचकहरू परिभाषित गरी अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तयार गर्नुपर्दछ। प्रकोप आउनु पूर्व र विपद् पश्चात् (जस्तै: मनसुन पूर्व र मनसुन पश्चात्) गोष्ठीहरूको आयोजना गरी विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न सकिनेछ।

यस बाहेक, प्रत्येक विषयगत क्षेत्रले पूर्वतयारी अवस्था र प्रतिकार्यको मूल्यांकनको लागि आफ्नो योजना बनाउनु पर्छ। प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment), बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi-Cluster Initial Rapid Assessment), विषयगतक्षेत्र विशिष्टिकृत विपद् लेखाजोखा (Cluster Specific Disaster Assessment), क्षति तथा आवश्यकता विश्लेषण जस्ता साझा मूल्याङ्कनका विधिमा समेत सहमति निर्माण गर्नुपर्दछ। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले उपलब्ध तथ्याङ्क विवरणका आधारमा वा प्राथमिक तथ्याङ्क विश्लेषणका विधिद्वारा विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी लक्ष्य र सूचक निर्धारण गर्न सक्नेछ।

तालिका ७४ नगरपालिका तहमा विपद जोखिम न्यूनीकरणको बर्तमान अवस्था र आधार रेखाको बिश्लेषण

सि नं	सूचक	आधाररेखा	लक्ष्य
१.	नगरपालिका स्तरमा विपदबाट हुने मृत्यु दर उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
१.१	विपदबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)		
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या		
२	विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
२.१	विपदबाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत संख्या		
२.२	विपदबाट घाइते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या		
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाइते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या		
२.४	विपदबाट क्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत संख्या		
३	नगरपालिका स्तरमा कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा विपद्को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति		
४	स्थानीय तहहरू र सरोकारवालाहरू बीच अन्तर तथा परस्पर समन्वय र साझेदारी अभिवृद्धि गर्न संयन्त्र विकास गर्ने (प्रतिशत)		
५	बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना तथा आंकलनको उपलब्धता र पहुँचमा उल्लेख्य वृद्धि गर्ने		
५.१	कूल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहुप्रकोप अनुगमन तथा पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र संचालन भएको क्षेत्रफलको प्रतिशत		
५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसंख्याको अनुपातमा स्थानीय वा राष्ट्रिय सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत		
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागु भएका वडाहरूको संख्या		
५.४	स्थानीय स्तरमा उपयोगी विपद् जोखिमसम्बन्धी सूचना तथा जानकारी एवं आंकलन जनसमुदायलाई उपलब्ध गराउन सक्ने वडाहरूको संख्या		
५.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद् प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसङ्ख्याको प्रतिशत		

८.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन

यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ। उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरूको आधारमा नियमित रूपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ। यस्तो प्रतिवेदनमा औल्याईएका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषयक्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा यस योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ। योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, प्रभावकारिता र सिकाई संश्लेषण तालिका ६.१ मा उल्लेख गरिएको आधार रेखा र लक्षमा भएको प्रगति अनुसार गरिने छ। यस योजनाको पूनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछ:

तालिका ७५ टोल स्तरीय जोखिम नक्शांकन

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रूपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना
			माघमहिना
			बैशाख महिना
			श्रावण महिना (आगामी आ.व. को)
योजनाको पुनरावलोकन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरूको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

द.३.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछः

तालिका ७६ टोल स्तरीय जोखिम नक्शांकन

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरू	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	विषयक्षेत्रका जनशक्तिलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा अभिमुखिकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
२	बडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
४	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरू र स्थानीय स्वयम्सेवकहरूलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विषयक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
५	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरू व्यवस्थापनका लागि विषयक्षेत्रहरूको क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि

द.४ सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. कालिका नगरपालिकाको नगर वस्तुगत विवरण २०७६
२. जिल्ला वस्तुगत विवरण प्रोफाइल
३. एकीकृत शहरी विकास योजना
४. स्थानीय तहको चालु आर्थिक वर्षको बजेट र कार्ययोजना
५. स्थानीय तहको संस्थागत संरचना
६. कालिका नगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५
७. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (प्रथम संशोधन २०७५ सहित)
८. विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०
९. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति २०७५
१०. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६
११. वस्ती विकास, शहरी योजना, तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभुत मापदण्ड २०७२
१२. प्रकोप पिडित उद्धार तथा राहत मापदण्ड सातौँ संशोधन २०७७
१३. राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६
१४. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७३ (मस्यौदा २०७७)
१५. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना नमूना २०७८
१६. स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८

अनुसूची

१. नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १७ तथा कालिका नगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ मा भएको व्यवस्था अनुसार नगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन भएको छ । मिति २०७५ चैत्र ०९ गतेको नगर कार्यपालिकको निर्णयअनुसार समितिका पदाधिकारीहरू निम्नानुसार रहेको छ ।

क्रसं	नाम	प्रतिनिधित्व गर्ने निकाय	पद	नाम र थर
१.	खुम नारायण श्रेष्ठ	नगरपालिका प्रमुख	संयोजक	९८५५०८०४९३
२	कमला भट्टराई	नगरपालिका उप प्रमुख	सदस्य	९८४५२७६२७०
३	अच्युत राज रेग्मी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, कालिका नगरपालिका	सदस्य	९८५५०९९९९९
४	दिल बहादुर गुरुङ	वडाध्यक्ष वडा नं १० तथा वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका संयोजक	सदस्य	९८९६२९४७२०
५	विनोद रेग्मी	वडाध्यक्ष वडा नं ६ तथा सामाजिक विकास समिति संयोजक	सदस्य	९८५५०५८९९४
६	टिकाराज रिजाल	वडाध्यक्ष वडा नं ३ तथा पूर्वाधार विकास समिति	सदस्य	९८५५०६६४५९
७	डिल्लीराम दवाडी	वडाध्यक्ष वडा नं ७ तथा आर्थिक विकास समिति	सदस्य	९८४५९४२८८०
८	लिलाबहादुर गुरुङ	वडाध्यक्ष वडा नं ९	सदस्य	९८५९००९४७४
९	रामचन्द्र ढकाल	प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सदस्य	९८५५०६०९३७
१०	नारायण बाग्ले	सामाजिक शाखा प्रमुख, कालिका नगरपालिका	सदस्य	९८४७६३९७०३
११	राजेश कोइराला	पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख, कालिका नगरपालिका	सदस्य	९८५५०६९७७५
१२	भाइकाजी थापा	सिँहनाथ गण कमाण्डो शक्तिखोर	सदस्य	९८५९०५५९४४
१३	प्रतिनिधि	प्रहरी चौकी, जुटपानी	सदस्य	९८५५०९९६५५
१४	शान्तकुमार चौधरी	पत्रकार महासङ्घ, चितवन	सदस्य	९८४५०२८२८०
१५	सविता लामा	प्रतिनिधि नेकपा एमाले	सदस्य	९८४५०७४५६४
१६	दिव्येश्वर केसी	सदस्य, ने. का.	सदस्य	९८५५०६२९०३
१७	प्रेम बहादुर श्रेष्ठ	राष्ट्रिय जनता समाजवादी पार्टी	सदस्य	९८४५३२०९०४
१८	गणेश पौडेल	नेरेसो उपशाखा जुटपानी	सदस्य	९८४५९४६२५९
१९	उद्धित अर्याल	प्रतिनिधि, गैसस महासंघ	सदस्य	९८६७७६९९८६
२०	शिव प्रसाद ओझा	प्रतिनिधि, चितवन उद्योग वाणिज्य संघ नारायणगढ	सदस्य	९८५५०५७४२६
२१	प्रकाश पौडेल	प्रमुख, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	सदस्य	९८४९६४५६५५

२. स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा उपसमिति

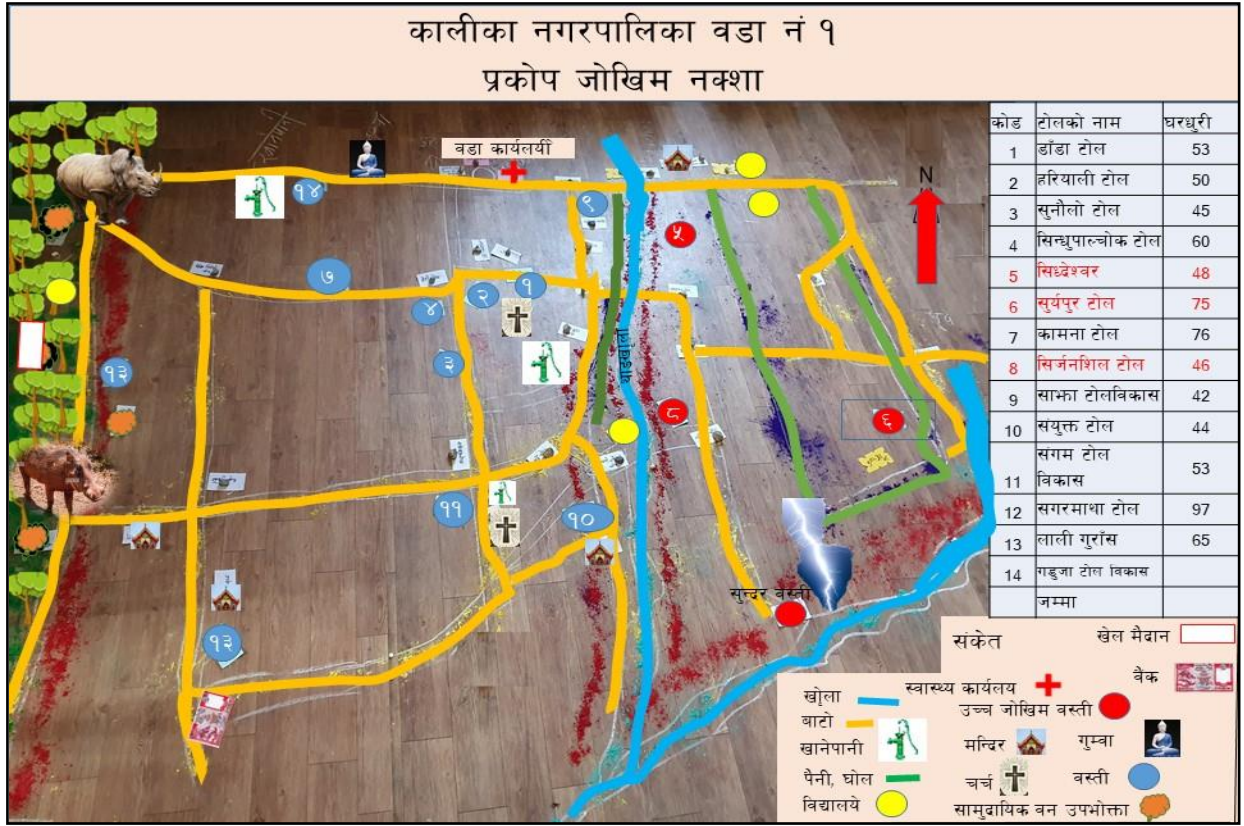
क्रसं	नाम र थर	पद	प्रतिनिधित्व गर्ने निकाय र संख्या
१	श्री कमला देवी भट्टराई	संयोजक	नगरपालिका उपप्रमुख
२	श्री श्री प्रेम हमाल	सदस्य	द कमाण्डो सिंहनाथगण शक्तिखोर
३	श्री दिपक खड्का	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
४	श्री विश्वनाथ रेग्मी	सदस्य	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा स्वास्थ्य शाखा
५	प्रकाश पौडेल	सदस्य सचिव	प्रमुख वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा

३. मौसमी पात्रो

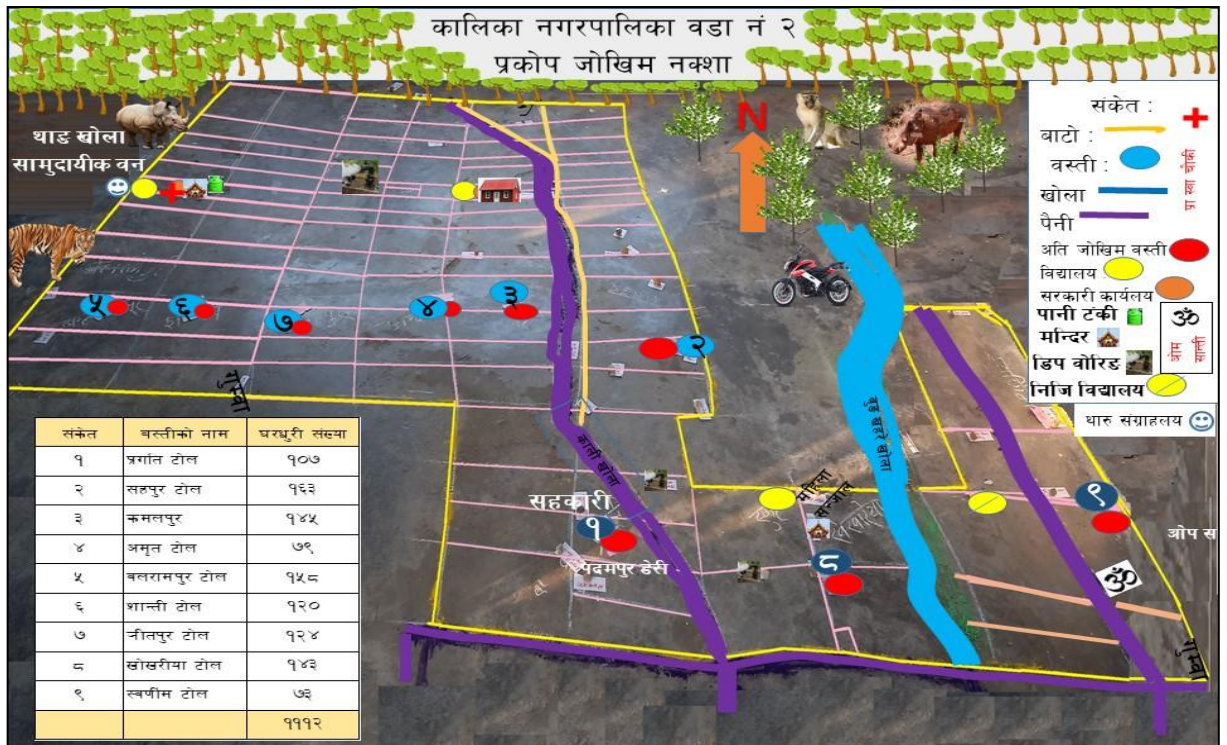
मौसम तथा प्रकोप	समय	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मङ्सिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
गर्मी	१० वर्ष पहिले	■	■	■	■	■							
	अहिले	■	■	■	■	■	■						■
जाडो	१० वर्ष पहिले							■	■	■	■	■	
	अहिले							■	■	■	■	■	■
बर्षा	१० वर्ष पहिले		■	■	■	■			■		■		
	अहिले		■	■	■	■		■	■				
पहिरो	१० वर्ष पहिले			■	■	■	■						
	अहिले			■	■	■	■						
बाढी	१० वर्ष पहिले			■	■	■	■						
	अहिले			■	■	■	■						
असिना	१० वर्ष पहिले	■	■	■			■	■					
	अहिले	■	■	■			■	■	■				
खडेरी	१० वर्ष पहिले	■	■									■	■
	अहिले	■	■	■	■							■	■
चट्याड	१० वर्ष पहिले		■	■	■								
	अहिले		■	■	■	■					■	■	
कुहिरो	१० वर्ष पहिले							■	■	■	■	■	
	अहिले							■	■	■	■	■	■
हुरीबतास	१० वर्ष पहिले	■	■	■									■
	अहिले	■	■	■									■

४. वडा स्तरीय प्रकोप जोखिम नक्शा

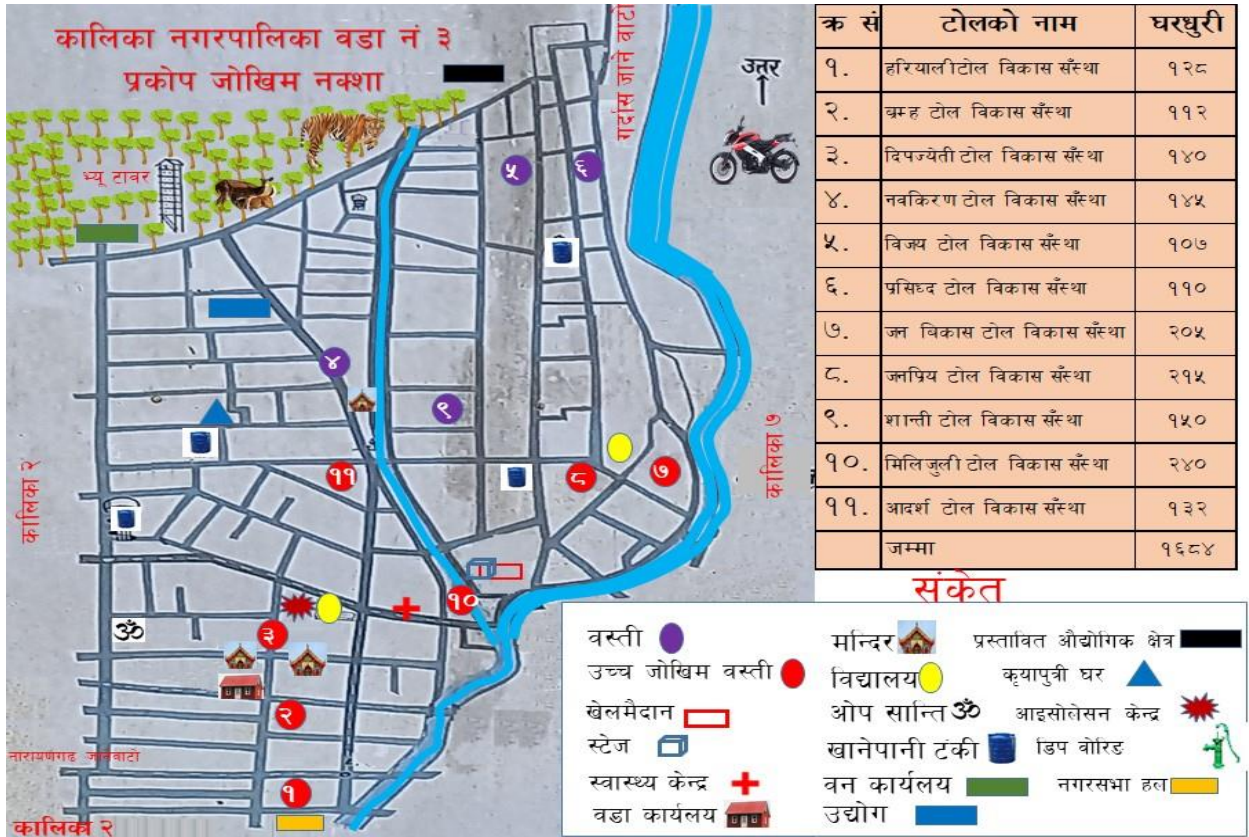
वडा नं १

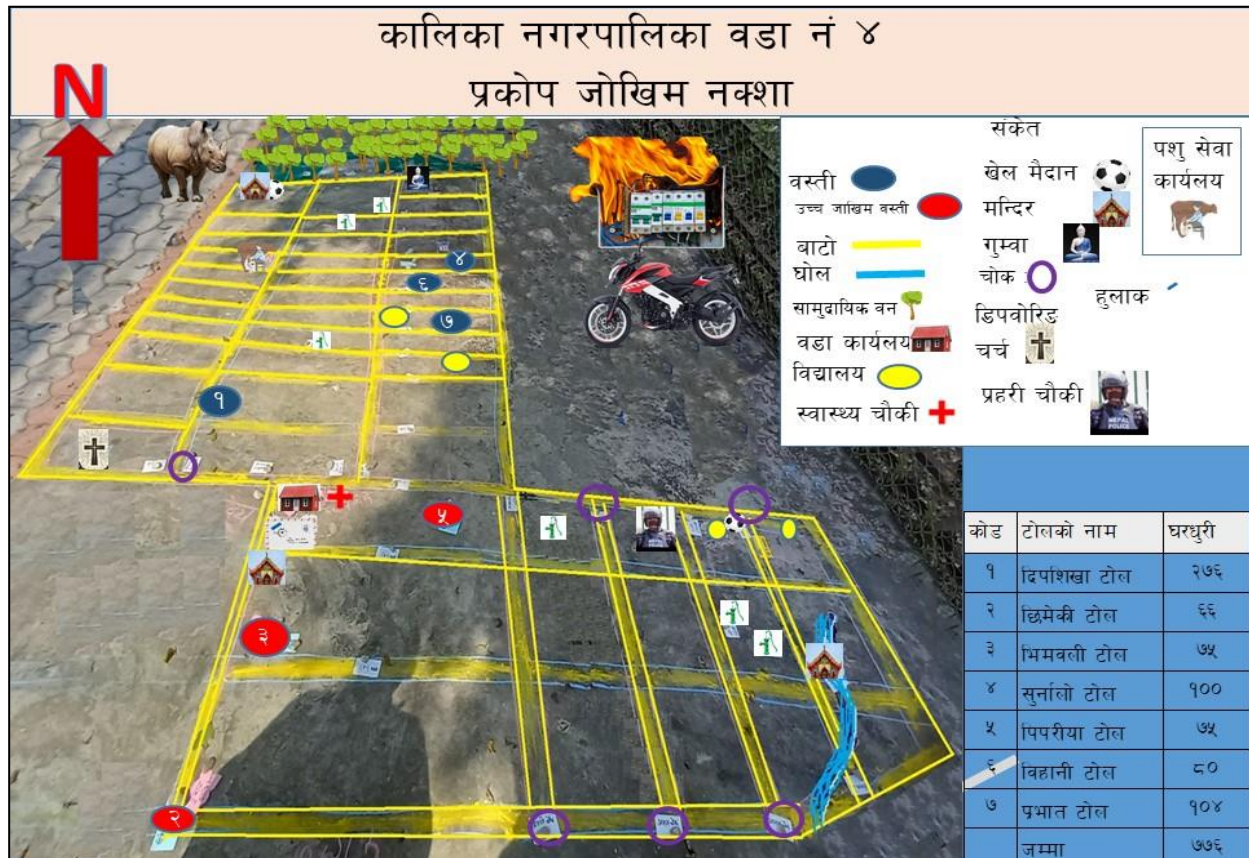
वडा नं २

वडा नं ३

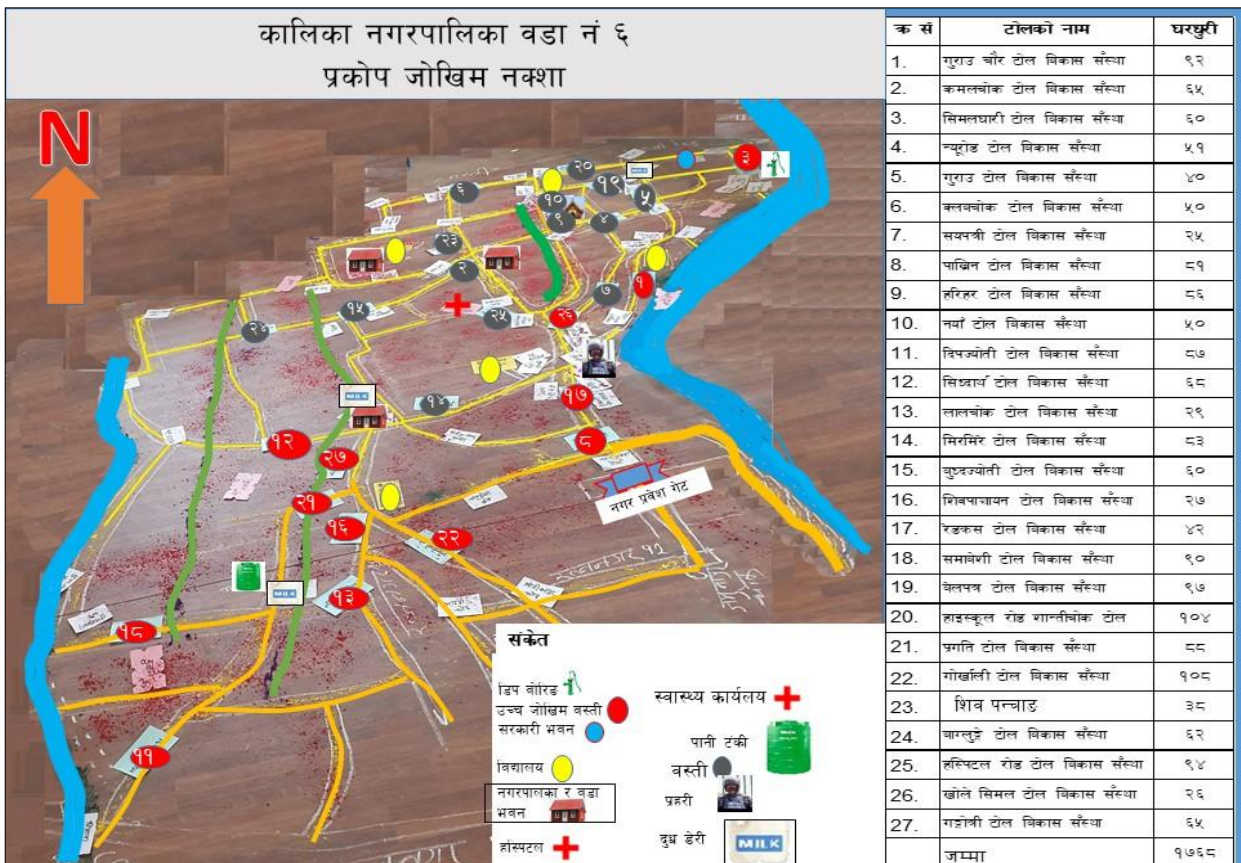
वडा नं ४

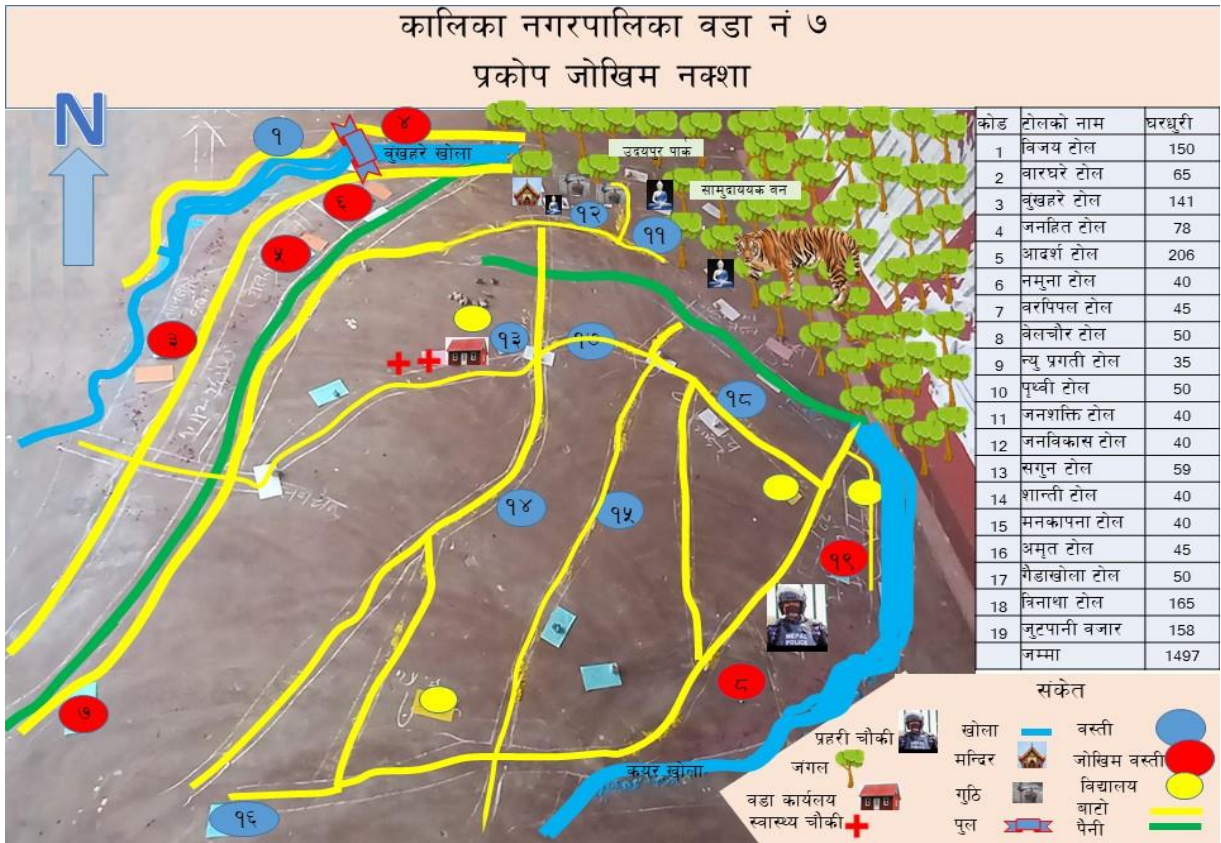
वडा नं ५

वडा नं ६

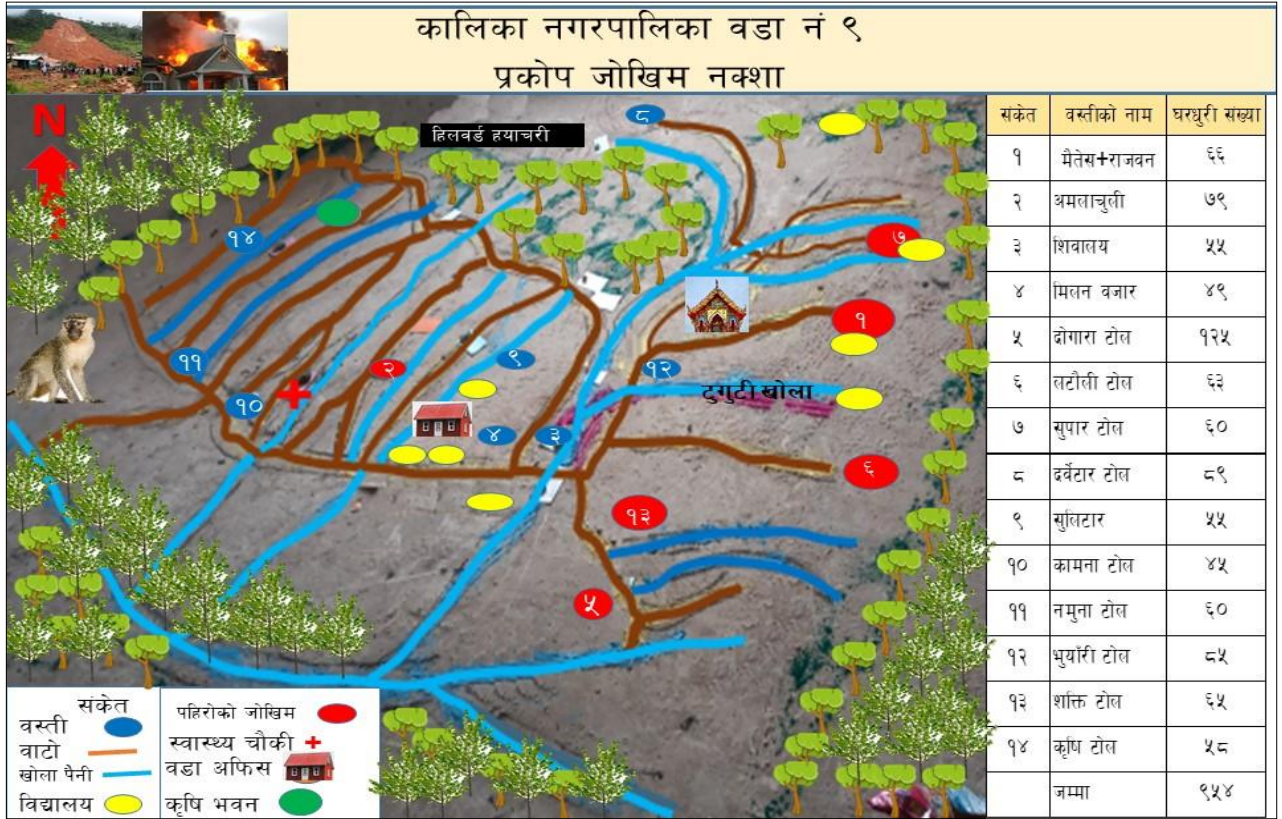
वडा नं ७

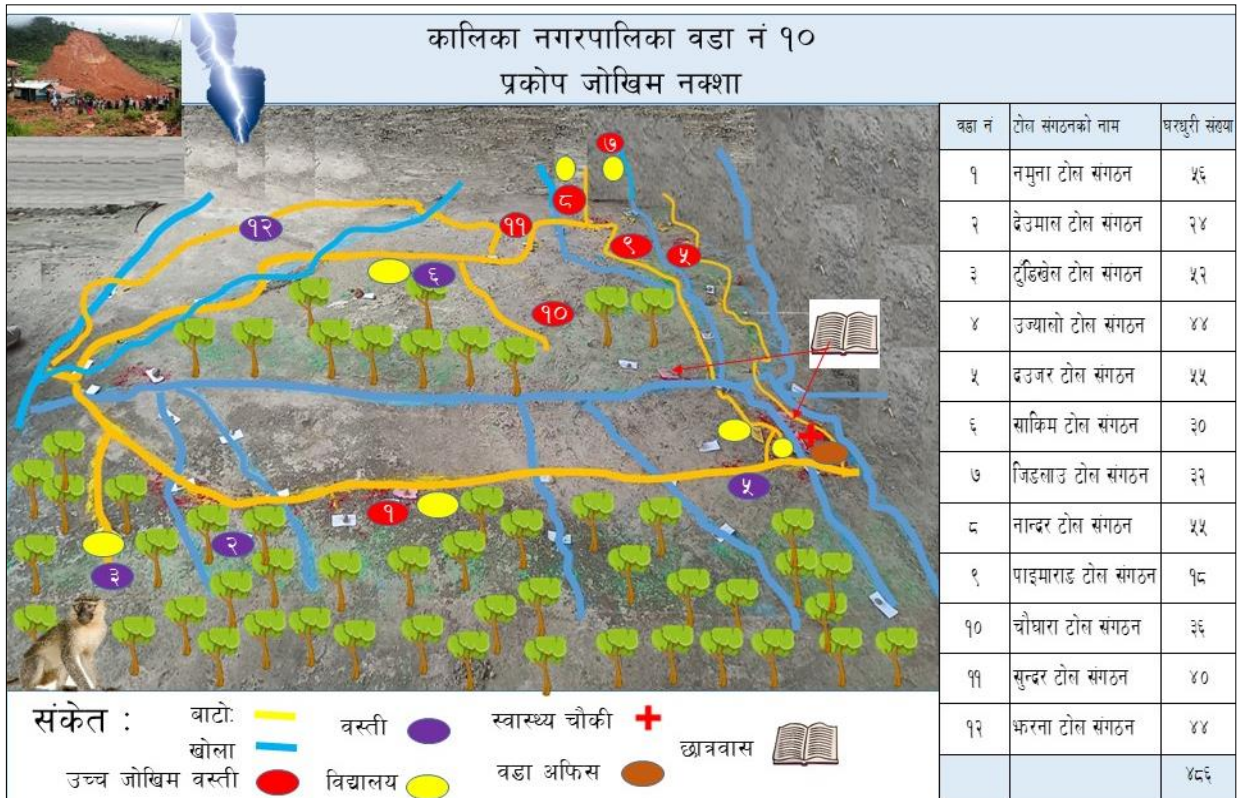
वडा नं ८

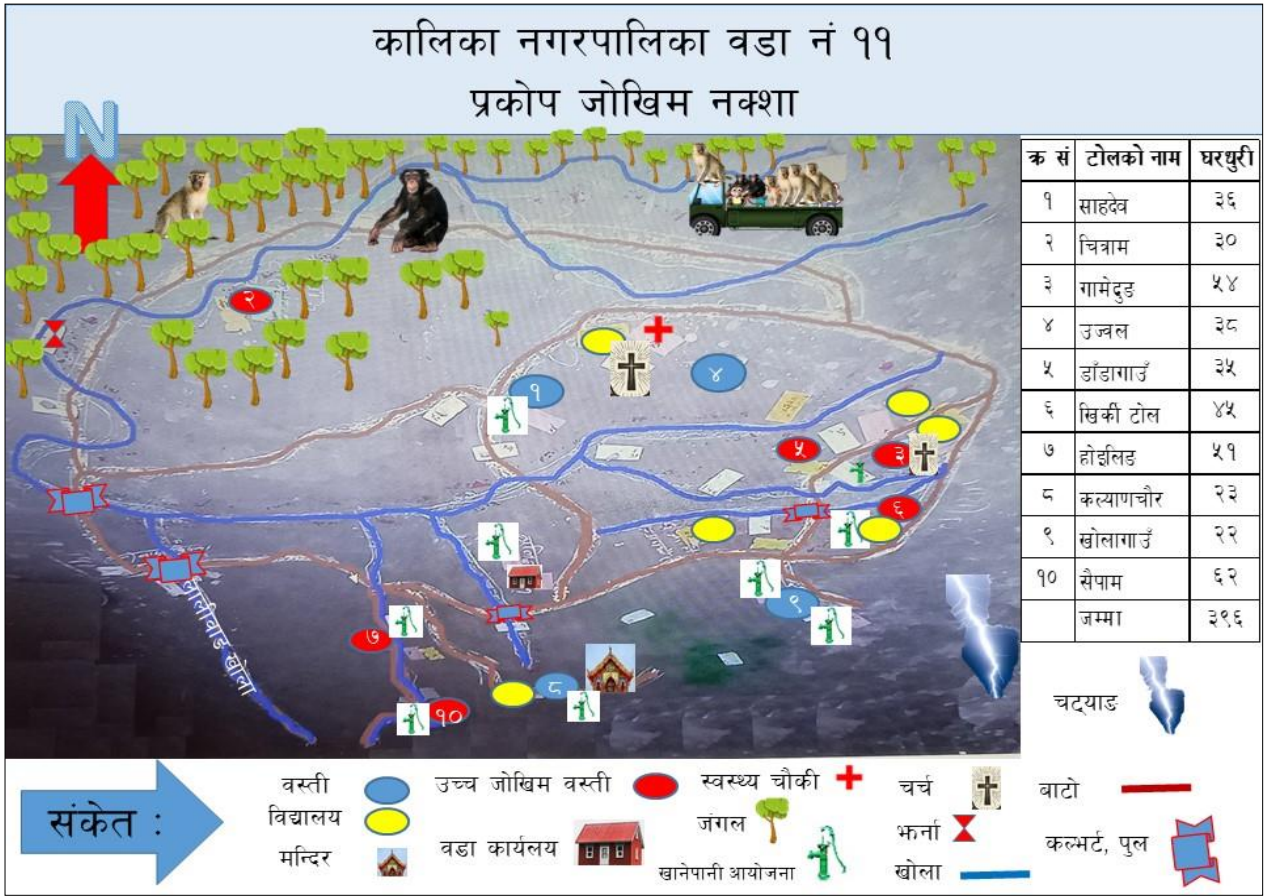
वडा नं ९

वडा नं १०

वडा नं ११

४. वडास्तरीय प्रकोप सूचीकरण तथा स्तरीकरण

वडा नं.- १

प्रकोपहरू	वाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वाढी	वाढी	सडक दुर्घटना	वाढी	वन्यजन्तु आक्रमण	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी
सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगोलागी							खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी	खडेरी
भुकम्प									हावाहुरी	चट्याड
हावाहुरी										चट्याड
चट्याड										
	८	९	०	८	१	१	४	२	४	४

वडा नं.- २

प्रकोपहरू	वाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वाढी		सडक दुर्घटना	वाढी	वाढी	महामारी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगोलागी							आगोलागी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	आगोलागी
खडेरी								भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
भुकम्प									हावाहुरी असिना	चट्याड
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	७	९	०	६	८	३	०	४	५	२

वडा नं.- ३

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	हावाहुरी असिना	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	महामारी	सडक दुर्घटना	खडेरी	भुकम्प	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	वन्यजन्तु आक्रमण
महामारी						महामारी	खडेरी	महामारी	हावाहुरी असिना	महामारी
आगोलागी							खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	आगोलागी
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी असिना	खडेरी
भुकम्प									हावाहुरी असिना	चट्याड
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	८	४	०	१	७	३	७	४	९	२

वडा नं ४

	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		सडक	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु	महामारी	आगो	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण
महामारी						आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी	चट्याड
आगोलागी							आगोलागी	आगोलागी	हावाहुरी असिना	चट्याड.
खडेरी									हावाहुरी असिना	खडेरी
भुकम्प										चट्याड
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	८	९	०	७	१	३	३	२	३	४

वडा नं ५

प्रकोपहरू	वाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वाढी		सडक	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	खडेरी	वाढी	हावाहुरी असिना	वाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण	वन्यजन्तु आक्रमण		हावाहुरी असिना	वन्यजन्तु आक्रमण
महामारी						महामारी	खडेरी	महामारी	हावाहुरी	महामारी
आगोलागी							खडेरी	आगोलागी	हावाहुरी असिना	आगोलागी
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी असिना	खडेरी
भुकम्प									हावाहुरी असिना	भुकम्प
हावाहुरी/असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	७	९	०	५	४	३	५	२	६	१

वडा नं ६

प्रकोपहरू	वाढी	सडक	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वाढी		वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
महामारी						महामारी	खडेरी	महामारी	हावाहुरी	चट्याड
आगोलागी							आगोलागी	आगोलागी	हावाहुरी असिना	चट्याड
खडेरी								भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
भुकम्प									भुकम्प	भुकम्प
हावाहुरी/असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	९	८	०	१	४	४	३	५	६	५

बडा नं ७

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		सडक दुर्घटना	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगोलागी							खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी असिना	खडेरी
भुकम्प									हावाहुरी असिना	चट्याड
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	८	९	०	१	७	२	५	३	६	४

बडा नं ८

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	वन्यजन्तु आक्रमण	हावाहुरी असिना	चट्याड
महामारी						आगोलागी	खडेरी	महामारी	हावाहुरी असिना	महामारी
आगोलागी							आगोलागी	आगोलागी	आगोलागी	आगोलागी
खडेरी								खडेरी	खडेरी	खडेरी
भुकम्प									भुकम्प	भुकम्प
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	९	८	७	१	३	६	५	२	३	१

बडा नं ९

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		सडक दुर्घटना	पहिरा	बाढी	बाढी	आगोलागी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगोलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
खडेरी								भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
भुकम्प									हावाहुरी असिना	चट्याड
हावाहुरी असिना										हावाहुरी असिना
चट्याड										
	६	९	७	०	६	६	१	२	४	३

बडा नं १०

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		बाढि	पहिरो	बाढि	बाढी	आगलागी	बाढी	बाढी	हावाहुरी	चट्याड
सडक दुर्घटना			पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी	चट्याड
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
वन्यजन्तु आक्रमण					वन्यजन्तु आक्रमण	आगोलागी	खडेरी	वन्यजन्तु आक्रमण	हावाहुरी असिना	चट्याड
महामारी						आगोलागी	खडेरी	रोग व्यधि समस्या	हावाहुरी	चट्याड
आगोलागी							आगोलागी	आगोलागी	हावाहुरी ,असिना	चट्याड
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी	चट्याड
भुकम्प									हावाहुरी	चट्याड
हावाहुरी असिना										चट्याड
चट्याड										
	९	८	७	१	३	६	५	२	३	१

वडा नं ११

प्रकोपहरू	बाढी	सडक दुर्घटना	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी असिना	चट्याड
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	चट्याड
सडक दुर्घटना			पहिरो	सडक दुर्घटना	महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी, असिना	चट्याड
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	चट्याड
वन्यजन्तु आक्रमण					महामारी	आगोलागी	खडेरी	भुकम्प	हावाहुरी, असिना	चट्याड
महामारी						आगोलागी	महामारी	महामारी	हावाहुरी असिना	चट्याड
आगोलागी							आगोलागी	आगोलागी	आगोलागी	चट्याड
खडेरी								खडेरी	हावाहुरी	चट्याड
भुकम्प									हावाहुरी	चट्याड
हावाहुरी असिना										चट्याड
चट्याड										
	९	१	७	४	४	६	५	२	३	१

६ : बाली पात्रो

बाली	समय	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मङ्सिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
मकै	पहिले												
	अहिले												
कोदो	पहिले												
	अहिले												
धान	पहिले												
	अहिले												
गहुँ	पहिले												
	अहिले												
आलु	पहिले												
	अहिले												

७. कालिका नपामा कार्यरत गैहसरकारी संस्थाहरुको सम्पर्क नम्बर र इमेल ठेगाना

क्र.स	संघसंस्थाहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	Email
१.	केयर नेपाल हरियो वन कार्यक्रम	शेखर घिमिरे	९८४६०५८३८४	shekhar@np.care.org
२.	यूनिसेफ नेपाल	बोधनारायण श्रेष्ठ	९८५१११३५१०	bnsrestha@unicef.org
३.	लेट्स टु डट नेपाल	दुर्गा आचार्य	९८५५०६०२३२	durgaacharya999@gmail.com
५.	नदी नियन्त्रण प्रकोप व्यवस्थापन एवम जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम		९८६५०२१७४१	sudarshansed8@gmail.com
६.	सपना भिलेज	सुजन वस्नेत	९८४५४३६२३४	sujandreams@gmail.com
७.	नेपाल ग्रामिण पुननिर्माण संस्था	सन्तोष भट्टराई	९८४२२३११२३	
८.	केआई नेपाल	केमिका घिमिरे	९८५५०६६९१६	kinepalch916@gmail.com
८.	सहभागी	शालीग्राम पौडेल	९८५५०५८४५८	sahavagibp@sahavagi.org.np sharma.tara8@gmail.com
९.	नेपाल जनस्वास्थ्य प्रतिष्ठान	सिमरन काफ्ले	९८४९६४३२६६	simironkafle@gmail.com skafle@nphfoundation.org
११.	महिला सक्रिय समूह चितवन	सुजता वतौला	९८४५०६५४५३ ९८४५४७२१११	
१२.	परिचय	वन्दना खाण	९८५५०५४९२५	khandbandana@gmail.com
१३.	सामाजिक विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र	गोविन्द सुवेदी	९८४५०४८१५८	sdrnepal@gmail.com
१४.	गोर्खा वेलफेयर स्वर्णिम	जयव. गुरुड	०५६५२१५९२	pdrwsp@hqgws.org
१५.	दियालो परिवार	सिताराम भट्ट	९८४१५२०६८३	diyalopariwar@yahoo.com
१६.	चेली नेपाल	सिन्धु ढकाल	९८५११५४२९७	dhakalsindhu2009@gmail.com
१७	पौरखी नेपाल			pourakhi@gmail.com
१८	फरवार्ड नेपाल	ओमकार राज काफ्ले	९८४६८०८२१२	kbbhandari@forwardnepal.org
१९	नेपाल मैत्री समाज	विरेन्द्र पौडेल	९८४५०४५३२९	
२०	चितवन इन्भेष्टमेन्ट प्रा.लि.	निर प्रसाद लामिछाने	९८५५०५६६१५	chitrawan123@gmail.com
२१	पिपुल फोरम	सुर्य बोहोरा	९८५५०६३५६१	bairagisuryab@gmail.com
२२	सहमति गैडाकोट	सापना सापकोटा	९८४५०५०८६३	sahamatico@gmail.com
२३	सेफो टु	सक्षम पोखरेल	९८४९२८४७११	
२४	एचसिआई (स्वास्थ्य समुदाय जागरण)	वन्दना	९८४५२१०५३२	info.sci.npi@gmail.com
२५	महिला समूह समन्वय समिति	गोमा देवकोटा	९८४५७०७६६४	wgcc.org@gmail.com
२६	मेड नेपाल	मिनराज भण्डारी	९८५५०६५१३०	madenepal@gmail.com minrajbandari@gmail.com
२७	हेफर इन्टरनेशनल नेपाल	प्रेम स्याङवो लिम्बु	९८०११८२९४७	
२८	टिपियो नेपाल	अनुप अधिकारी	९८४५६९२३०३	
२९	सामुदायिक प्रकोप व्यव समि	सोम वहादुर तमाङ	९८४५३४७५८५	
३०	सचेत सृजनशिल दिदि बहिनि समूह	इन्दिरा भट्ट	९८४५०८९९४१	
३१	सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र नेपाल	दिपेन्द्र खरेल	९८५५०६४०५५	medora@chen.org.np

८ महत्वपूर्ण सम्पर्क नम्बर

क्रसं	निकाय	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर
१	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण	बबरमहल, काठमाडौं	०१४२००२५७
२	राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, काठमाडौं, टोल फ्री	सिंहदरबार, काठमाडौं	११४९
	राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, काठमाडौं,	सिंहदरबार, काठमाडौं	०१४२००१०५
४	नेपाल प्रहरी केन्द्रीय नियन्त्रण कक्ष	काठमाडौं	१००
५	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	काठमाडौं	०१ ५२४९०४१
६	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, विपद् व्यवस्थापन केन्द्र, कुरिनटार	कुरिनटार, चितवन	
७	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	चितवन	०५६ ५२०१०५,
८	श्री गण	चितवन	
९	जिल्ला समन्वय समिति	चितवन	०५६ ५२२९७३
१०	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	चितवन	०५६ ५९४२५६
११	नेपाल टेलिकम	चितवन	
१२	नेपाल विद्युत् प्राधिकरण	चितवन	
१३	जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	चितवन	
१४	दमकल	अग्नि नियन्त्रण कार्यालय चितवन	
१५	एम्बुलेन्स	कालिका नगरपालिका	
१६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कालिका नगरपालिका उपशाखा	कालिका नगरपालिका	
१७	रगत सङ्कलन केन्द्र, चितवन	भरतपुर, चितवन	

९ संस्थागत विश्लेषण

क्र सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
क	नपा भित्र		विपद् पुर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	कालिका न.पा	न.पा वडा नं. १	विपद्संग सामना गर्ने पुर्व तयारी विपद् समबन्धि जन चेतना मुल्क कार्यक्रम	खोज उद्धार तथा राहत	राहत तथा पूनर्लाभिको गतिविधिहरु
२	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति (जिल्ला प्रशासन कार्यालय)	भरतपुर महा न.पा वडा नं. १	विपद् जोखिम न्यूनीकरण विपद् पूर्वतयारी समन्वय र सहकार्य	क्षतीको लेखाजोखा, स्रोत व्यवस्थापन राहत वितरण व्यवस्थापन समन्वय र परिचालन	राहत तथा पूनर्लाभिको गतिविधिहरु
३	जिल्ला खानेपानी तथा ढल	भरतपुर महा न.पा वडा नं. १	विपद् संग सामना गर्ने पुर्वतयारी विपद् समबन्धि जन चेतना	शुद्ध खानेपानी वितरण व्यवस्थापन . सरसफाई तथा	खानेपानी शुद्धि करण तथा सरसफाई सामग्री वितरण

क्र सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
	निकास कार्यालय		मुलक कार्यक्रम	स्वच्छता सेवा प्रवाह	
४	खानेपानी संस्थान		विपद् संग सामना गर्ने पूर्वतयारी विपद् समबन्धि जन चेतना मुलक कार्यक्रम	शुद्ध खानेपानी वितरण व्यवस्थापन सरसफाई तथा स्वच्छता सेवा प्रवाह	खानेपानी शुद्धि करण तथा सरसफाइ सामग्री वितरण
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय तथा स्थानीय प्रहरी कार्यालय	भरतपुर महा न.पा वडा नं.६	विपद् पुर्व तयारीका गतिविधिहरु . विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग	राहत वितरण व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार संरक्षण र समन्वय	पुनर्लाभका गतिविधिहरुमा सहयोग
६	शसन्त्र प्रहरी कार्यालय, भण्डरा	न.पा वडा नं. १	विपद् पुर्व तयारीका गतिविधिहरु विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग	राहत वितरण व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार संरक्षण र समन्वय	पुनर्लाभका गतिविधिहरुमा सहयोग
७	सिहनाथ गण -कमाण्डौ, शक्तिखोर	न.पा वडा नं.८	विपद् पुर्व तयारीका गतिविधिहरु विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग	राहत वितरण व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार संरक्षण र समन्वय	पुनर्लाभका गतिविधिहरुमा सहयोग
८	नगर प्रहरी - हाल नभएको तर राख्ने तयारीमा)	कालिका नपा	सरसफाई अभियान . बजार व्यवस्थापन जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरु	राहत वितरण व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार संरक्षण र समन्वय	पुनर्लाभका गतिविधिहरुमा सहयोग
९	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा चितवन	भरतपुर महा न.पा वडा नं. २	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरु विपद् पुर्वतयारीका गतिविधिहरु	क्षतीको लेखाजोखा, गैह्र खाद्य तथा खाद्य सामग्री, अस्थायी आवास अन्य राहत वितरण तथा व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार पारिवारिक सर्म्पक समन्वय र सहकार्य	राहत तथा पुनर्लाभको गतिविधिहरु
१०	जिल्ला समन्वय समिति, चितवन	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरु विपद् पुर्वतयारीका गतिविधिहरु	राहत वितरण तथा व्यवस्थापन स्रोत व्यवस्थापन समन्वय र सहकार्य	राहत तथा पुनर्लाभको गतिविधिहरु
११	कृषि विकास कार्यालय	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरु	राहत व्यवस्थापन	आजिविका सम्बन्धि गतिविधिहरुमा सहयोग
१३	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	भरतपुर महा	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरु विपद् पुर्वतयारीका गतिविधिहरु	राहत वितरण तथा व्यवस्थापन	राहत तथा स्वास्थ्य पुनर्लाभको

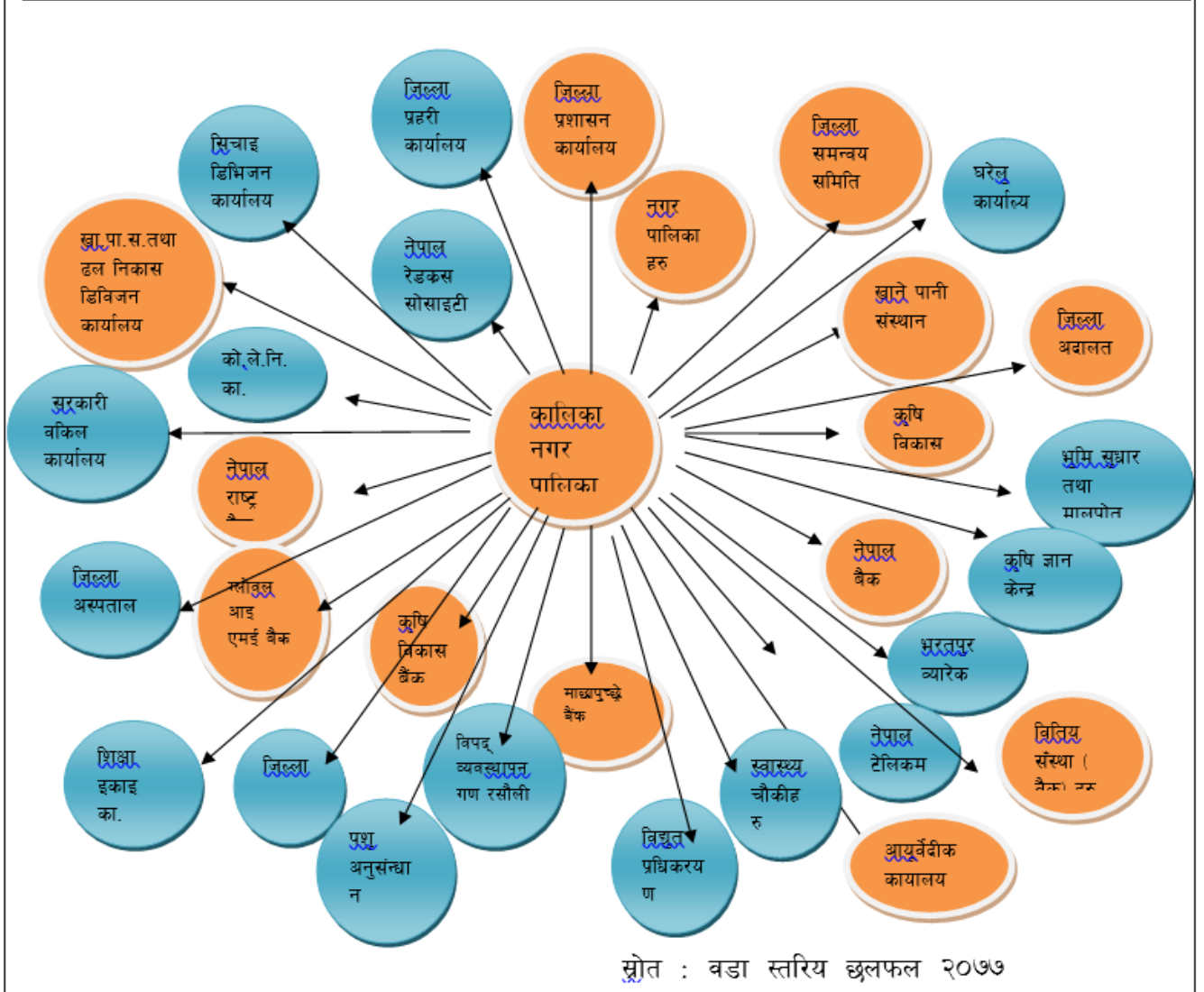
क्र सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
		न.१०	(आपत्कालिन स्वास्थ्य सामाग्री तथा दक्ष जनशक्तिको तयारी)	स्रोत व्यवस्थापन समन्वय र सहकार्य	गतिविधिहरू
१४	भवन तथा शहरी विकास डिभिजन	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरू . विपद् पूर्वतयारीका गतिविधिहरू (भूकम्प प्रतिरोधि निर्माणका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन, सुरक्षित स्थानको पहिचना र व्यवस्थापन)	भौतिक संरचना क्षतीको लेखाजोखा भग्नावशेषहरूको सरसफाई अस्थायी आवासमा सहयोग	पुनरनिर्माणका गतिविधिहरूको संचालन
१६	जिल्ला वन कार्यालय	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरू विपद् पूर्वतयारीका गतिविधिहरू जलवायु अनुकुलनका गतिविधिहरू	राहत वितरण तथा व्यवस्थापन स्रोत व्यवस्थापन समन्वय र सहकार्य	राहत तथा पुनरलाभको गतिविधिहरू
१७	शिक्षा कार्यालय कार्यालय	भरतपुर महा न.१०	सचेनामूलक गतिविधिहरूको संचालन विद्यालय जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू प्राथमिक उपचार सेवा	स्वयंमसेवक हरुको परिचालन खुल्ला चौरहरूमा अस्थायी आवासमा सहयोग	शिक्षा सम्बन्धि पुनरलाभका गतिविधिहरू संचालन
१८	महिला तथा बाल बालिका शाखा	कालिका नपाको कार्यालय	स्वास्थ्य तथा संरक्षण सम्बन्धि सचेनामूलक गतिविधिहरूको संचालन जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	संरक्षण,लैंगिकहिंसा बाल दुव्यवाहार सम्बन्धि संरक्षणका कार्यहरू	संरक्षण सम्बन्धि पुनरलाभका गतिविधिहरू
१९	सामाजिक विकास शाखा	कालिका नपाको कार्यालय	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू पूर्वतयारीका गतिविधिहरू	राहत व्यवस्थापन स्वयंम सेवक व्यवस्थापन अस्थायी आवास तथा अन्य आधारभूत आवश्यकता परिपुर्तिका लागि राहत वितरण तथा व्यवस्थापन	आवश्यकता अनुसारका पुनरलागका गतिविधिहरूको संचालन
२०	उद्योग वाणिज्य संघ	भरतपुर महा न.२	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरू सहयोग	राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पुनरलाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
२१	जिल्ला घरेलु कार्यालय	भरतपुर महा न.१०	सिप विकासका गतिविधिहरू		जिविकोपार्जनका गतिविधिहरूमा सहयोग
२३	यातायात व्यवसायी संघ	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरू सहयोग	राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पुनरलाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
२४	निर्माण व्यवसायी संघ		जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरू सहयोग	राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पुनरलाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
२५	होटल	भरतपुर	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	राहत वितरण तथा	पुनरलाभका

क्र सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
	व्यवसायी संघ	महा न.१०	तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरू सहयोग	व्यवस्थापनमा सहयोग	गतिविधिहरूमा सहयोग
२६	वडा कार्यालयहरू	कालिका नपा	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू पूर्वतयारीका गतिविधिहरू	प्रारम्भिक विपद्को सूचना गर्ने क्षतीको लेखाजोखा कार्यमा सहयोग राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
२७	टोल विकास संस्था	कालिका नपा	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू पूर्वतयारीका गतिविधिहरू	क्षतीको लेखाजोखा कार्यमा सहयोग राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
२८	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	भरतपुर महा न.१०	जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू (विद्युत लाईन व्यवस्थापन)	अस्थायी आवासका लागि बत्ती उर्जाको व्यवस्थापन	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनका लागि उर्जाको सहयोग
२९	कृषि ज्ञान केन्द्र	भरतपुर महा न.१०	कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू	क्षतीको लेखाजोखामा सहयोग राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
३०	नीजि तथा सरकारी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू	कालिका नपा		राहत वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरूमा सहयोग
३१	मठ तथा मस्जिद	कालिका नपा		अस्थायी आवासका लागि सहयोग	
३२	पत्रकार महासंघ	भरतपुर महा न.१०	सचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनमा सहयोग
३३	नागरिक समाज	कालिका नपा	सचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनमा सहयोग
३४	नेपाल स्काउट	कालिका नपा	सचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनमा सहयोग
३५	जिल्ला आयुर्वेदिक अस्पताल	रत्ननगर नपा	सचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनमा सहयोग
३६	जल उत्पन्न डिभिजन कार्यालय	भरतपुर मनपा १०	बाढी तथा डुवान जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	)	पूनर्लाभका गतिविधिहरू संचालनमा सहयोग
३९	प्रदेश सरकार		पूर्वतयारीका गतिविधिहरू तथा	राहत व्यवस्थापन तथा	पूनर्लाभका गतिविधि

क्र सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
			जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	वितरणमा सहयोग	हरु संचालनमा सहयोग
४०	केयर नेपाल, हरियो वन कार्यक्रम		पूर्वतयारी गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभिका गतिविधि हरु संचालनमा सहयोग
४१	नेपाल रेडक्रस		पूर्वतयारी गतिविधिहरू तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा सहयोग	राहत व्यवस्थापन तथा वितरणमा सहयोग	पूनर्लाभिका गतिविधि हरु संचालनमा सहयोग

१०. भेन डायग्राम

(कालिका नगरपालिका मा प्रकोप आएमा सहयोग पुर्याउने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको रोजी)

११ दक्ष जनशक्तिको अवस्था

स्थानीय तहमा QRT /RRT गठन सम्बन्धमा कालिका नगरस्तरीय ७ सदस्यीय आरआरटी समूह गठन भएको छ । विभिन्न स्वास्थ्य शिविर, समूहहरूमा खासगरी स्वास्थ्य स्वयमसेवक, आमा समूह र अन्य भेला तथा कार्यक्रमहरूमा महामारी सम्बन्धी जानकारी दिइएको छ । सो समितिको माताहतमा रहने गरी निम्न सामग्रीहरूको किट उपलब्ध गराइएको छ ।

SN	Equipment	Tentative quantities
1	structure	2 pieces
2	Bandage / cottan roll	10/10 No
3	Piush jhol	50 bottle
4	Citamol	10000 No
5	Metro Nidozal Tablets	5000 No
6	Amoxillin Tablets 500 mg	2000 No
7	Amoxillin Tablets 250 mg	2000 No
8	Cifrofoxine 500 mg Tab	1000 Tab
9	Cifrofoxine 250 mg Tab	1000 Tab
10	Jivan jall	565 pieces
11	Bruffin	500 No
12	Syallan pani	300 bottle
13	D5- Syallan pani	50 Bottle
14	Metronidozal Syrpa	200 Bottle
15	Paracetamol	200 Tablets
16	Sutkkeri Nyano Jhola	200 Pakets
17	IP cannal	100 No
18	Dressing Tap	5 Bannle
19	Betadin jhol	5 No

१२ कालिका नगरपालिकाको विपदको समयरेखा (इ.सं. २०१० देखि २०२१)

प्रकोप	प्रकोपको कारण	भएको क्षति	प्रतिकार्यका लागि समुदायले गरेको प्रयास
बाढी पहिरो	थाङ्ग खोला र थाङ्ग खोला घोल पहिरोका कारण थाङ्ग खोला र बुङ्ग खोलाको वाढि आउने गरेको छ वडा नं ४ मा बुङ्ग खहरेको बडेको पानीले डुवान हुने गरेको छ । बुङ्गखोलालाई डाइभर्सन गरि वडा नं ६ मा थाङ्गखोलामा लान नसकेको विपद् प्रभाव मूल्यांकन विनाको विकास निर्माण, अव्यवस्थित	वडा नं १ मा बाढीको कारण हाल सम्म ५१ डरमा पूर्ण क्षति र ४० घरमा आम्सिक क्षति पुगेको छ । बाढीकै कारण हालसम्ममा ७ जनाको मृत्यु भएको छ अन्नवालीको (धान, गहुँ, मकै, कोदो र केरा) क्षतिलाई हेर्दा हालसम्म १२ करोड ५१ लाख वरावरको क्षति भएको छ । जमिनको क्षतिको हिसावले जम्मा ४५४ विगा जमिनमा क्षति पुगेको छ । श्री राष्ट्रिय आधाभूत विद्यालय समिपुर डुवानमा परेको । थाङ्गखोलाले ३ किलेमिटर क्षेत्रमा कटान गरिसकेको थाङ्गखोलाको बाढीले जंगलको १५ विगा जमिन कटान गरेको छ । २०७८ को बाढीले पराल सबै नष्ट भएको । बुङ्ग खोला र थाङ्ग खोलाले जङ्गल र किनारा कटान गरि वस्ति जेखिममा रहेको । वडा नं ६ मा बुङ्गखोला थाङ्गखोलावाट सबैटोल डुवान हुने गरेको छ । बाढी र पहिरोको कारण मात्र ११ जनाको ज्यान गएको छ ।	पालिकाको योजना अनुसार तटबन्ध निर्माण । बुङ्ग खोला, थाङ्ग खोला डाइभर्सन गरि खगेरी खोलामा मिसाउने कामके लागि प्रयत्न गरिएको सामुदायिक भवनहरूको निर्माण वडा नं ८ को ३ वटा टोलहरूले डुङ्गा गिटी चोरी निकासी रोकथाम गरिरहेको । वृक्षारोपण, स्ल्याव र कज वे आदि निर्माण

प्रकोप	प्रकोपको कारण	भएको क्षति	प्रतिकार्यका लागि समुदायले गरेको प्रयास
	नदीजन्य सामग्री उत्खनन अत्याधिक जङ्गलको श्रो तस्करि नदिको वहाव क्षेत्रमा अतिक्रमण अन्तर सरकारी सम्न्वयको कमि	वडा नं ८ स्कूलटाडी टोलका ६ घर पहिरोको जोखिममा रहेको । रिङरोड, लटौलीको बाटो, वामसुराङ बाटो, सेरबास कोलार बाटो क्षति सुकेभङ्गाडमा आएको पहिरोका कारण अमलाचुलीमा क्षति पुगेको छ	
आगलागी	विद्युत जडान गर्ने व्यक्ति राम्रो नभएको र गुणस्तरीय तार समेत नभएका कारण पनि सर्ट सर्किट हुने गरेको छ घरको कमजोर संरचना ट्रान्सफरमरमा पड्कनु	पालिका क्षेत्रमा आगलागीको कारण हाल सम्म १ जनाको ज्यान गएको छ । भने ५० भन्दा बढी डरहरू नष्ट भएका छन् । १ आइरन कम्पनीमा आगलागी भएको । विद्युत सर्ट सर्किट भई आगलागी भएको क्लवचोकमा । मानव क्षति भने नभएको । त्यसैले न. पा. ले तालिम प्राप्त व्यक्तिलाई मात्र अनुमति दिनु पर्छ र कमसल तार आउनबाट रोक्न पर्छ ।	नगरपालिकाले आवास कार्यक्रम अन्तरगत खरको छाना हटाउने कार्यक्रम (जनता आवास र मेयर आवास कार्यक्रम सञ्चालन)
चट्याङ	प्राकृतिक कारण	चट्याङको कारण यस पालिका क्षेत्रमा हालसम्म ११ जनाको मृत्यु र १२ जना घाइते भएका छन् । ७ नम्बर वाटोमा टिभी फ्रिज तथा विद्युतिय सामग्रीको क्षति भएको । स्वर्णिम टोलमा २ वटा वाखा मरेको । ट्रान्सफरमरमा चटयांग पर्दा २ घरको विद्युतीय सामग्री नष्ट भएको र विद्युत मिटर नष्ट गरेको ।	नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा अर्थिङ जडानको कार्यक्रम लागु भएको
हुरीवतास र असिना	कमजोर घरटहरा, फुस तथा टिनको कमजोर छाना, प्राकृतिक तथा जलवायु परिवर्तन	यस पालिकामा हुरीवतासको कारण कुनै पनि व्यक्तिको मृत्यु भएको छैन । नगरपालिका क्षेत्रमा हालसम्म २६५ वटा घरहरू क्षति भएको पाइएको छ । कृषकले लगाएको मकै तरकारी केरा तथा अन्यवाली सम्पूर्ण नष्ट गरेको । खेखरियामा १ सहकारी कृषि टनेल १ र सुमन स्मृतिको भवन नष्ट भएको । वडा नं ३ मा २०७५ सालमा आएको हुरी वतासले १ घर भत्केको खेरियामा १ सहकारी कृषि टनेल १ र सुमन स्मृतिको भवन नष्ट भएको २०७३।०७४ मा करिव ८० ख वरावरको क्षति २०७४ सालमा आएको हुरीवतास असिनाले कागती,	

प्रकोप	प्रकोपको कारण	भएको क्षति	प्रतिकार्यका लागि समुदायले गरेको प्रयास														
		केरा, मकैलाई ठुलो नोक्सानी पुग्राएके															
जङ्गली जनावरको आतङ्क	वनमा जनावरको आहारा सकिनु, मिचाहा प्रजातीको वनस्पतीको वद्धो चाप। वडा नं २ को ६६४ हेक्टर वन मध्ये ७० हे बस्तिले मिचेको छ । वाहिरको सरकारी स्थानान्तरण	कलिलो जौ घाँस खान जरायो आउँछ भने वडा नं २ मा बदेल जरायो बाँदरको आतङ्क बढि हुन्छ । वडा नं ७ मा बदेलले अन्नबाली नष्ट गर्छ वडा नं ९ को भुयारी, लटौली, सुपार र शक्ति टोलमा बाँदरका कारण बालीनाली भित्र्याउन नपाएको । वडा नं ११ मा स्थानीय सेतो बाँदरले खासै विगार गरेको छैन । तर काठमाण्डौबाट ट्रकमा ल्याएर फालेको कालो बाँदरले वाली नष्टमात्र होइन मानीसलाई नै आक्रमण गर्छ ।	५५ लाखको जाली लगायो तर मान्छेले काटेर नष्ट गरि दिए पदमपुर सामुदायिक वन क्षेत्रमा १२०० मिटर लामो तारवार लगाएको नेपाल सरकारबाट रु १० लाख क्षतिपूर्ति पाएँउने गरेको														
भूकम्प	भवन निर्माण संहिता र भवन मापदण्ड लागु नहुनु, भूकम्पीय सचेतनाको अभाव मापदण्ड अनुसारको सामग्रीके प्रयोग नहुने	वडा नं १ मा २०७२ सालको भूकम्पबाट क्षति भएका घरहरु मध्ये ५० घरले ३ लाख राहत पाएको । २०% घरहरु सुरक्षित छन अरु जोखिम युक्त छन । वडा नं २ मा २०७२ सालको भूकम्पबाट क्षति भएका घरहरु मध्ये ३६ घरले ३ लाख राहत पाए ४ परिवारले १ लाख पाए । २०७२ सालको भूकम्पबाट पूर्ण क्षति १८ घर जस्ले ३ लाख राहत पाए ।	राहत वितरण तथा धरको पुनर्निर्माण														
सडक दुर्घटना	वाटो धेरै, चोकहरु धेरै साघुरो सडकको छेउकुनामा वाक्लो रूखहरु लगाउँने चलन ट्राफिक सचेतनाको कमी,	पालिका क्षेत्रमा सडक दुर्घटनाको कारण हाल सम्म जम्मा जनाको मृत्यु भएको छ । वर्षेनी सडक दुर्घटना वृद्धि भएको र मृत्यु तथा घाइते हुनेको संख्यामा पनि वृद्धि भएको वालवालिका, महिला, अशक्त व्यक्तिहरुलाई सडकमा यात्रा गर्न समस्या भएको छ ।															
महामारी (कोभिड तथा अन्य)	स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतनाको कमी, स्वास्थ्यका पूर्वाधार, दक्ष जनशक्ति तथा उपकरणको कमी	२०७२ मा गएको भूकम्पमा परी जम्मा पूर्ण क्षति ७७६ डरधुरी भएको थियो । जसको विवरण निम्नानुसार छ । <table border="1"> <thead> <tr> <th>वडा</th> <th>लाभग्राहीको संख्या</th> <th>पहिलो किस्ता</th> <th>दोस्रो किस्ता</th> <th>तेस्रो किस्ता</th> <th>लालपुर्जा नभएकाहरु</th> <th>बाँकी सम्झौता</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>जम्मा</td> <td>७७६</td> <td>३४१</td> <td>१७७</td> <td>१८</td> <td>२११</td> <td>५१</td> </tr> </tbody> </table>	वडा	लाभग्राहीको संख्या	पहिलो किस्ता	दोस्रो किस्ता	तेस्रो किस्ता	लालपुर्जा नभएकाहरु	बाँकी सम्झौता	जम्मा	७७६	३४१	१७७	१८	२११	५१	एम्बुलेन्स सेवा विस्तार क्वारेन्टिन स्थापना ८० बेड (सञ्चालन कोभि-१९ आइसोलेसन
वडा	लाभग्राहीको संख्या	पहिलो किस्ता	दोस्रो किस्ता	तेस्रो किस्ता	लालपुर्जा नभएकाहरु	बाँकी सम्झौता											
जम्मा	७७६	३४१	१७७	१८	२११	५१											

प्रकोप	प्रकोपको कारण	भएको क्षति	प्रतिकार्यका लागि समुदायले गरेको प्रयास
			स्थापना • पूर्ण रुपमा कोभिड डाटा रेकर्डिङ रिपोर्टिङ र कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ
असिना	प्राकृतिक तथा जलवायु परिवर्तन	वडा नं २ मा २०७३।०७४ मा असिना र हावाहुरिले १ करोड वरावरको केरा खेति अन्यावली १ करोड ५० लाखको क्षति भएको २०७३।०७४ मा असिना र हावाहुरिले १ करोड वरावरको केरा खेति अन्यावली १ करोड ५० लाखको क्षति भएको	तथ्यांक संकलन गर्ने वाहेक केहि भएन ।

१३ जीविकोपार्जनका लागि अपनाइएको पेशा

कालिका नगरपालिकामा पेशागत रुपमा हेर्दा कृषि तथा पशुपालनमा २४.३%, अध्ययनरत विद्यार्थी २१.८%, गृहिणी (घरयासी कामकाज) १५.८%, स्वदेशमा नोकरी गर्ने ८.७%, वैदेशिक रोजगारीमा ७.३%, ज्याला/मजदुरी गर्ने ६.४%, उद्योग तथा ब्यपार गर्ने ४.९%, दक्ष जनशक्ति (गारो लगाउने मिस्त्री आदी) ३.१%, व्यवसायिक कार्य गर्ने (ठेकदार/पुजारी/पत्राकार/वकिल/परामर्श दाता आदि) ०.८%, पेन्सन हुने ०.८%, काम गर्न नसक्ने/अशक्त २.५% र बेरोजगार ३.६% रहेको सर्वेक्षणबाट देखिन्छ । पेसा अनुसार जनसंख्यालाई वडा अनुसार तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

पेशा	वडा नम्बर											जनसंख्या	%
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
कृषि तथा पशुपालन	७०४	९१५	७२४	६६६	५३७	१४९५	७३५	१५३२	१९८८	१०८५	७३२	११११३	२४.३
विद्यार्थी (अध्ययनरत)	६८६	१०७८	१३२१	६९९	८८२	१४४४	११७३	१२५५	६०६	४४८	३७७	९९६९	२१.८
गृहिणी	५३४	७४६	१२९५	४५१	१०५४	१०२६	१०७३	६७७	१४६	२९	१७३	७२०४	१५.८
स्वदेशी नोकरी/जागिर	४७२	३६०	४३६	३२०	२३४	७६४	४९८	५५२	२७१	३८	२९	३९७४	८.७
वैदेशिक रोजगारी	३२४	४९४	३८२	२०३	२८९	७०१	४६६	३३६	५५	१६	४२	३३०८	७.३
ज्याला/मजदुरी	७९	३१५	३०८	१२७	६३८	१२८	१६७	५४६	२२४	२५८	१४५	२९३५	६.४
उद्योग तथा ब्यापार	२२७	२१६	१६७	२२०	२००	५०९	३०२	१३८	१९०	२०	२२	२२११	४.९
बेरोजगार	१४७	३०५	२२६	१५९	७०	१९१	१८८	२९८	७	४	४७	१६४२	३.६
स्किल लेबर	८२	१५०	४८४	१५७	१६४	५७	१२६	९३	७५	३	१	१३९२	३.१
व्यवसायिक	२७	१४	५९	२४	२०	४२	३४	१००	३३	०	०	३५३	०.८
पेन्सन	२८	३३	१५	५५	२७	१०७	६५	४७	३	०	०	३८०	०.८
अन्य	१३६	१०८	१२४	६३	११८	१३२	१४७	१६९	८३	२६	५४	११६०	२.५

नोट: दक्ष कामदार: गारो लगाउने मिस्त्री, व्यावसायिक जनशक्ति: ठेकेदार, पुजारी, पत्रकार, वकील, परामर्शकर्ता आदी
अन्य: काम गर्न नसक्ने, अशक्त

स्रोत: नगर वस्तुगत विवरण २०७६

१४ सीपमुलक तालिम सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	कम्प्युटर, मोबाइल, रेडियो, घडी आदि मर्मत	सिलाई बुनाई, बुटिक,	निर्माण, प्लम्बीङ, सिकर्मी, डकर्मी आदि	इन्जिनियरिङ, अटोमोबाइल, फ्रिज, टिभी आदि मर्मत	कृषि-जेटी, जेटिए, खाद्य प्रसोधन आदि	स्वास्थ्य सम्बन्धी	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी	वन सम्बन्धी	पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार	कला सम्बन्धी
	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या
१	५	५४	१६	५	८	४	९	२	०	४
२	२६	१३२	७५	३९	४८	३०	४६	२५	१०	१२
३	४२	१६४	१२१	२७	२१	१०	१९	८	११	२०
४	३१	१६५	५७	२५	१६	२३	१४	१६	१९	८
५	९	३१	१४	२	१५	६	३	६	५	५
६	७९	२१०	१०७	८१	३२	४०	४१	३५	३५	२८
७	१३	७२	२२	७	६	४	५	३	०	४
८	९	२५	७	४	६०	५३	६६	५६	८	१
९	३	५१	४	२	२	१	३	३	२	३
१०	४	१५	४९	५	१०	१७	१६	२९	५	२
११	५	१६	८०	४	२	४५	४४	२६	६	२
जम्मा	२२६	९३५	५५२	२०१	२२०	२३३	२६६	२०९	१०१	८९

स्रोत: नगर वस्तुगत विवरण २०७६

१५ स्थानीय तहमा QRT/RRT गठन सम्बन्धमा ।

कालिका नगरस्तरिय ७ सदस्यीय आरआरटी को गठन भएको छ । विभिन्न स्वास्थ्य शिविर, समूहहरुमा खास गरी स्वास्थ्य स्वयमसेवक, आमासमूह र अन्य भेला तथा कार्यक्रमहरुमा महामारी सम्बन्धि जानकारी दिईएको छ ।

SN	Equipment	Tentative quantities
1	structhure	2 pieces
2	Bandage / cottan roll	10/10 No
3	Piush jhol	50 bottle
4	Citamol	10000 No
5	Metro Nidozal Tablets	5000 No
6	Amoxillin Tablets 500 mg	2000 No
7	Amoxillin Tablets 250 mg	2000 No
8	Cifrofoxine 500 mg Tab	1000 Tab
9	Cifrofoxine 250 mg Tab	1000 Tab
10	Jivan jall	565 pieces
11	Bruffin	500 No
12	Syallan pani	300 bottle
13	D5- Syallan pani	50 Bottle
14	Metronidozal Syrpa	200 Bottle
15	Paracetamol	200 Tablets
16	Sutkkeri Nyano Jhola	200 Pakets
17	IP cannal	100 No
18	Dressing Tap	5 Banndle
19	Betadin jhol	6 No

१६ कालिका नगरपालिकाले गरेका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिगत प्रयासहरू

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५
- विपद् ब्यस्थापन कोष सन्चालन कार्यविधि २०७५
- जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण सिकाइ केन्द्र (सन्चालन तथा ब्यस्थापन)
- नदिजन्य पदार्थ उत्खनन् असारपसार तथा विक्री वितरण गर्ने योजना २०७५